

JULES VERNE

TAJEMNÝ HRAD V KARPATECH.

Před více než sto lety napsal francouzský spisovatel Jules Verne (1828-1905) první ze svých vědecko-fantastických a dobrodružných románů.

Kde všude byli a co všechno prožili odvážní hrdinové jeho fantastických knih!

Na svých cestách zbrázdili všechna moře a všechny oceány, vystupovali na vrcholky velehor, nořili se do tajemných hlubin, prošli křížem krážem všechny pevniny, plavili se v podmořském člunu v době, kdy ještě nebyly ponorky, zdolávali kosmický prostor a dosáhli Měsíce, létali úžasnými rychlostmi v obojživelných letadlech v době, kdy lidé dělali pokusy se stavbou prvních letadel...

Verne ukazoval na neomezené možnosti vědy a techniky, líčil jejich budoucnost a šířil důvěru v jejich vítězství nad pověrami a nevědomostmi.

Přesto, že mnoho z toho, co si Verne ve své fantazii představoval, je již uskutečněno nebo předstiženo, mají jeho díla přece i dnes co říci našim čtenářům

K takovým patří „Tajemný hrad v Karpatech“. Podobá se spíš romantické, napínavé, dobře napsané detektivce, Jules Verne zavádí čtenáře do málo známého koutu Evropy, do Transylvánských Alp, na starý hrad, který je opředen strašidelnými pověstmi pověřčivého lidu. Kolik záhadných, podivuhodných a vzrušujících dobrodružství rozvíjí se kolem tajemného karpatského hradu, než se nakonec všechny záhady vysvětlí!

Cena této knihy však není především a jen v její dobrodružné a podnětné fantastičnosti.

Vernův „tajemný hrad“ bojuje proti přeludům, proti pověrčivosti, proti zázrakům, proti zastaralým a pošetilým názorům, které jsou často na újmu i lidskému zdraví a pokroku. Verne jasně ukazuje mladému čtenáři pravdu: Věř svému rozumu, věř lidské ruce, ne zjevením, která přicházejí z tajemna! Ano, dějí se zázraky, ale takové, které vymýšlí věda pro blaho lidí; i to jsou zpočátku zázraky téměř nad meze našeho chápání. Ale za čas se každý takový lidský zázrak stane člověku potřebou, jako se jí stalo například elektrické světlo.

I.

Tento příběh není fantastický, je jen romantický. Vyplývá snad z toho, že je při své neuvěřitelnosti nepravdivý? To by byl omyl. Žijeme v době, kdy se stává vše, lze dokonce říci, že se už vše událo. Jestliže náš příběh není dnes ještě pravděpodobný, může se jím stát zítra díky vědeckým objevům, které určují běh budoucnosti. Nikdo se pak neodvážá radit jej mezi legendy. Ostatně na sklonku praktického a střízlivého devatenáctého století už legendy nevznikají. Ani v Bretani, ani ve Skotsku, ani v Norsku, v krajích skřítků, vil, šotků, rusalek, a dokonce ani v Transylvánii, kde rámeček Karpat zcela přirozeně vyvolává představy duchů.

A je třeba poznamenat, že právě transylvánské kraje jsou dosud plné pověr z dávných dob.

Tyto oblasti Evropy popsal M. Gérando a navštívil Elisée Reclus* . Žádný z nich se však nezmiňuje o podivném příběhu, jímž se zabývá tento román. Dověděli se o něm? Patrně ano, ale nehodlali tomu uvěřit. Je to škoda, protože by o tom byli vyprávěli, jeden s přesností historika, druhý s vrozenou poetičností, kterou se vyznačují jeho cestopisná vyprávění.

Ale protože to ani jeden, ani druhý neudělali, chci se o to pokusit za ně.

Dne 29. května onoho roku hlídal starý pastýř stádo na okraji zelené planiny při úpatí hory Retezatului, která se tyčí nad úrodným údolím se štíhlými stromy a s dobře obdělávanými pozemky. Tuto otevřenou a ničím nechráněnou náhorní plošinu napadají v zimě severozápadní větry ostré jako holičova břitva. V kraji se pak říká, že vítr plošinu holí -, často až na kůži.

Ten pastýř neměl ve své výstroji pranic arkadského a v chování pranic z pastýřských písní. Nebyl to ani Dafnis, ani Amylas, ani Tityrus, ani Lycidas, ani Melibeus* . Pod jeho nohama v hrubých dřevácích nešuměla řeka Lignon, nýbrž valašská řeka Žiul, jejíž svěží pastýřské vody by si zasloužily protékat říčními zákruty v románu o Jupiterově dceři Astrai.

Tento venkovský pastýř se jmenoval Frik; Frik z vesnice Verstu. Byl stejně ucouraný jako jeho zvířata, spokojená s nocováním ve špinavé díře na kraji vesnice, kde ovce a prasata žily v odpuzující nečistotě.

Špinavé stádo se tam páslo pod dozorem řečeného Frika, pastýře ještě špinavějšího. Ten ležel na travnatém pahorku, jedním okem spal a druhým hlídal.

V ústech měl velkou dýmku, občas zapískl na psy, když se některá ovce vzdálila z pastvíska, nebo zatroubil na pastýřskou troubu, jejíž zvuk mnohonásobně opakovala horská ozvěna.

Byly čtyři hodiny odpoledne. Slunce se už začínalo sklánět k obzoru. Na východě jasně zářilo několik vrcholů hor, jejichž úpatí už byla zalita postupující mlhou. Na jihozápadě pronikaly dvěma průrvami v horském hřbetu pruhy šikmých paprsků jako proud světla pootevřenými dveřmi.

Zdejší horský systém, nejdivočejší část Transylvánie, byl součástí klužské župy.

Tato zajímavá, tehdy rakouská část Transylvánie se nazývá maďarsky Erdély, což znamená „země lesů“. Na severu hraničila s Maďarskem, na jihu s Rumunskem - bývalým Valašskem - a na východě s Moldavskem. Při rozloze šedesáti tisíc čtverečních kilometrů -, což je skoro devítina Francie -, připomíná Švýcarsko, je ovšem o polovinu větší než švýcarské území a méně zabydlená. S obhospodařovanými planinami, s bohatými pastvisky, s vrtošivě křivolakými údolími a se zachmuřenými horami je Transylvánie prostoupena sopečnými výběžky Karpat a rozryta četnými vodními toky, které napájí Tisu a nádherný Dunaj, na němž o několik mil jižněji tvořila tehdy Železná vrata hranici mezi Maďarskem a říší tureckou.

To je ono staré území Dáků, které v prvním století našeho letopočtu dobyl císař Trajan. Neodvislost, které se kraj těšil od doby Jana Zápolského a jeho nástupců do roku 1699, vzala zasvé za Leopolda I., který tento kraj připojil k Rakousku. Ale za všech politických soustav zůstal kraj společným bydliskem různých ras, které tam žily vedle sebe, aniž se mísily. Byli to Rumuni, Maďaři, Cikáni a Sékelové moldavského původu stejně jako Sasové, kteří se časem a okolnostmi pomadařstili na prospěch transylvánské jednoty.

Kterému z těchto typů odpovídal Frik? Byl to snad zdegenerovaný potomek starých Dáků? V té věci se lze těžko vyjádřit, přihlédneme-li k tomu, že měl stále rozčuchanou kštici, vrásčitou tvář, obočí husté jako dva kartáče s rezavými štětiniemi a zelenomodré oči, jejichž stále vlhké slzní důlky byly podloženy stařeckými váčky. Dalo se soudit, že je mu asi pětadesát let. Držel se však zpříma, hubený a rovný ve svém žlutém kabátci o trochu méně chlupatém, než byla jeho hrud.

Žádný malíř by byl neodmítl nakreslit si jeho profil, když se slaměným kloboukem -, či spíš s věchtem slámy -, na hlavě a opřen o hůl se zahnutým koncem stál nehybně jako skála.

Ve chvíli, kdy sluneční paprsky pronikly na západě horskou průrvou, Frik se obrátil. Pak si ze sevřené dlaně udělal jakýsi dalekohled -, stejně jako si tak dělal i hlásnou troubu, aby ho bylo slyšet daleko -, a pozorně se zadíval.

Na jasném obzoru, dobrou míli odtud, ale vzdáleností značně zmenšeny, rýsovaly se obrysy hradu. Byl to starý hrad na vrcholu osamělého kopce ve Vulcanském průsmyku, v horní části náhorní plošiny zvané Orgalská planina. Ve hře oslňujícího světla se obrysy hradu jevily ostře a ve stereoskopické čistotě. Přesto musil mít pastýř neobyčejně ostrý zrak, aby na vzdáleném tvaru rozeznal nějakou podrobnost.

Náhle trhl hlavou a zvolal:

„Jen se napařuj na svých základech, starý hrade! Ještě tři roky a bude s tebou konec. Vždyť tvůj buk má už jen tři větve!“

Tento buk, vyrostlý na plošině jedné z hradních bašt, odrážel se černě od pozadí oblohy jako jemná silueta vystřižená z papíru. Na tuto vzdálenost by ho byl kromě Frika nikdo neviděl. Smysl pastýřových slov, vyvolaných starou hradní legendou, bude vysvětlen později.

„Ano,“ opakoval Frik. „Jen tři větve. Ještě včera byly čtyři, ale dnes v noci jedna spadla... Zbývá z ní jen pahýl... Teď tam vidím jen tři. Jenom tři, starý hrade, jenom tři.“

Posuzujeme-li pasáky stád z ideální stránky, naše představivost z nich ráda dělá zasněné a přemýšlivé bytosti, které se domlouvají s planetami, radí se s hvězdami a čtou na nebi. Většinou však to jsou jen hrubí a omezení nevědomci.

Lidská lehkověrnost jim ovšem ráda přisuzuje nadpřirozené schopnosti. Dovedou uhranout, podle nálady přičarují nebo odčarují nemoc lidem i zvířatům -, což je v tomto případě stejné; prodávají kouzelné prášky, nápoje lásky a zaříkávadla.

A nejdou snad tak daleko, že vhozením očarovaného kamene do brázdy činí půdu neplodnou a stejně neplodnou učiní i ovci, když se na ni podívají levým okem? Takové pověry žily ve všech dobách a ve všech zemích. Ani v nejcivilizovanějších krajích neprojde nikdo kolem pastýře bez několika přátelských slov, bez výrazného přání dobrého dne. Smeknutím unikne člověk zlým vlivům a na transylvánských cestách je jich víc než kdekoli jinde.

Frik byl pokládán za čaroděje, za vyvolávače fantastických zjevení. Podle jedněch mu sloužili upíři a čarodějnice, podle druhých ho bylo možno spatřit za temných nocí při ubývajícím měsíci -, podobně jako v jiných krajích za přestupného dne -, sedět na mlýnském stavidle, hovořit s vlky nebo hledět zamyšleně ke hvězdám

Frik nechal lidi mluvit a těžil z toho. Prodával kouzla i prostředky proti kouzlům. Sluší se však poznamenat, že byl stejně pověřivý jako jeho zákazníci, a třebaže snad nevěřil ve své vlastní čarodějnictví, přikládal víru všem legendám svého kraje.

Není proto divu, že se vytasil s věštbou brzké zkázy starého hradu, kde zůstaly na buku jen tři větve, a že spěchal oznámit tu novinu ve Verstu.

Z plných plic zatroubil na dlouhou troubu z bílého dřeva, aby svolal své bečící stádo, a vydal se po cestě k vesnici.

S neustálým dorážením na ovce ho sledovali i jeho psi, dva svárliví a divocí bastardi ohařů, ochotní ovce spíš požírat než hlídat. Ve stádu bylo asi sto beranů a ovcí, z nich dvacet ročních jehňat a zbytek tříletá až čtyřletá zvířata.

Stádo patřilo versterskému starostovi Kokovi, který odváděl obci největší poplatky z chovu ovcí a který si svého pastýře Frika velmi cenil. Věděl totiž, že to je obratný střihač ovcí a že se dokonale vyzná v léčení různých nemocí, slintavky, vozhrivky, motolice, vodnatelnosti, neštovic, kulhavky a ostatních dobytčích chorob.

Stádo kráčelo ve sraženém houfu v čele s vůdčím beranem a starou ovcí, jejichž rolničky zaznívaly do bečení stáda.

Po odchodu z pastviny pustil se Frik širokou cestou podle rozlehlých polí.

Místy se vlnila nádherná hradba obilí s dlouhými klasy na vysokých stéblech, jinde zas několik lánů kukuřice. Cesta vedla podle okraje smrkového a jedlového lesa se svěžím a stinným podrostem. Doleji

unášely vody Žiulu, filtrované kamenitým dnem, dřevěné klády zakoupené pilami na dolním toku.

Psi i ovce se zastavili na pravém břehu řeky, prošli rákosovým porostem a počali hltavě pít.

Verst nebyl dál než na tři dostřely z pušky za hustým vrbovištěm, kde rostly skutečné stromy, a ne zakrnělá nedochůdčata, která se rozvětvují už několik stop nad kořeny. Vrboviště se táhlo až ke svahům Vulcanského průsmyku, kde na jižním svahu hory Plesy leží vesnice stejného jména jako průsmyk.

Kraj byl v této denní době zcela pustý. Rolníci se vracejí ke svým krbům až s přicházející nocí, a Frik si proto nemohl cestou vyměnit s nikým obvyklé přání dobrého dne. S napojeným stádem se pustil údolními zákruty dál, když se náhle při ohbí Žiulu objevil jakýsi člověk, asi padesát kroků po proudu.

„Hej příteli!“ zavolal na pastýře.

Byl to jeden z potulných kramářů, kteří obcházejí trhy celé župy. Lze se s nimi setkat ve městech, v městečkách i v nejmenších vesnicích. Dohovor s lidmi je nepřivádí do rozpaků; hovoří totiž všemi jazyky. Byl tento chlapík Sas, Ital, nebo Rumun? To by byl nikdo nemohl říci. Byl to Žid, polský Žid, velký a hubený, se zahnutým nosem, se špičatou bradkou, s vystouplým čelem a s velmi živýma očima.

Jako podomní obchodník prodával dalekohledy, teploměry, tlakoměry a hodinky. Co nenosil ve vaku zavěšeném silnými popruhy na ramenou, viselo mu na krku a u pasu. Byl to typický kramář, potulný handlíř.

Žid měl zřejmě před Frikem respekt a snad i trochu strach, který v lidech pastýři vzbuzují. Pokynem ruky Frika pozdravil a pak řekl rumunsky s cizím přízvukem:

„Jak se vám daří, příteli?“

„I dobře... podle počasí,“ odpověděl Frik.

„Pak se vám dnes daří opravdu dobře, protože je krásně.“

„Ale zítra mi bude hůř, protože bude pršet.“

„Že bude pršet?“ zvolal kramář. „Což ve vašem kraji prší bez mraků?“

„Mraky přijdou v noci, tamhle odtud, od špatné strany hor.“

„Podle čeho to poznáte?“

„Podle vlny mých ovcí; je drsná a suchá jako vydělaná kůže.“

„To bude zlé pro ty, kdo se vydali na dalekou cestu.“

„Ale dobré pro ty, kdo zůstanou za dveřmi svých domů.“

„Ale to by musil mít člověk dům, pastýři.“

„Máte děti?“ zeptal se Frik.

„Ne.“

„Jste ženatý?“

„Ne.“

Frik se tak ptal proto, že v tomto kraji bylo zvykem se na to ptát.

Pak pokračoval:

„Odkud jdete, kramáři?“

„Ze Sibiu.“

Sibiu je jedno z větších transylvánských měst. Za ním se táhne údolí Žiulu, sestupující až k městu Petrošeni.

„A kam jdete?“

„Do Kluže.“

Cestou do Kluže stačí projít údolím řeky Murešul podle prvních výběžků horského pásma Bihariei, abychom se dostali do hlavního města župy. Je to cesta dlouhá nejvýš sto padesát kilometrů.

Obchodníci s teploměry, s tlakoměry a se starou veteší vzbuzují vždy představu něčeho nezvyklého a tajemného. Vyplývá to z jejich

řemesla. Prodávají totiž všechny druhy počasí -, počasí, které bylo, které je a které bude -, jako jiní kramáři prodávají košíky a pletené nebo bavlněné látky. Budí dojem obchodních cestujících velkého obchodního domu se zlatou pečeti ve štítě. Takovým dojmem působil Žid i na Frika, který s údivem hleděl na soubor předmětů, pro něho zcela nových, jejichž užití vůbec neznal.

„Nu, kramáři,“ zeptal se s nataženou paží, „k čemu jsou ty krámy, co vám chrastí u pasu jako kosti starého oběšence?“ „To jsou náramně cenné věci,“ odpověděl obchodník, „věci každému užitečné.“

„Každému?“ zvolal Frik se zamrknáním. „I pastýřům?“

„Dokonce i pastýřům.“

„Co to je, tenhle přístroj?“

„Tenhle přístroj vám řekne, zdali je teplo, nebo chladno,“ odpověděl Žid a pohupoval teploměrem „To poznám sám moc dobře, kamaráde, když se pod kabátem potím, nebo klepu zimou.“

To jistě musilo stačit pastýři, který se o vědecké problémy vůbec nezajímal.

„A co tenhle velký krám s ručičkou?“ pokračoval Frik a ukázal na aneroid.

„To není žádný krám. Je to přístroj, který vám řekne, zda bude zítra hezky, nebo bude pršet.“

„Opravdu?“

„Opravdu.“

„Dobrá!“ řekl Frik. „Nechtěl bych ho, ani kdyby stál pouhý groš. Mně stačí podívat se, jak se mraky táhnou do hor nebo jak letí přes nejvyšší vrcholky. Hned pak vím, jaké bude za čtyřadvacet hodin počasí. Vidíte tamhle ten mlžný opar vystupující zdánlivě ze země? Nuže říkám vám, že to je zítřejší déšť.“

Pastýř Frik, zkušený pozorovatel počasí, mohl se opravdu obejít bez barometru.

„Ani se vás nezeptám, jestli nepotřebujete hodinky,“ pokračoval kramář.

„Hodinky? Mám jedny, které jdou samy a houpají se mi nad hlavou. Je to slunce tam nahoře. Hledte, kamaráde, když se octne na vrcholu hory Rodyku, je poledne. Když se dívá průrvou v Egeltu, je šest hodin. Moje ovce to vědí stejně dobře jako já a mí psi stejně dobře jako ovce. Jen si ty své krámy nechte!“

„Kdybych měl za zákazníky jen pastýře,“ odpověděl kramář, „moc těžko bych zbohatl. Nepotřebujete opravdu nic?“ „Vůbec nic.“

Všechno to levné zboží byly ostatně výrobky velmi pochybné. Tlakoměry se neshodovaly ani na proměnlivu, ani na pěkném počasí. Hodinové ručičky ukazovaly buď příliš dlouhé hodiny, nebo příliš krátké minuty. Byl to prostě šmejd. Pastýř o tom zřejmě nepochyboval a nebyl ochoten projevít se jako kupující.

Ale ve chvíli, kdy se chtěl zas chopit své hole, zahlédl, jak se na kramářově popruhu kývá jakási trubice. Zeptal se:

„K čemu je tahle trubka?“

„To není trubka.“

„Je to snad nějaká bouchačka?“

Pastýř tím myslel starou pistoli s rozšířeným ústím hlavně.

„To ne,“ řekl Žid. „Je to dalekohled.“

Byl to obyčejný jednookulárový vysunovací dalekohled, který zvětšuje pětkrát až šestkrát a tolikrát také přibližuje, což je stejné.

Frik přístroj vzal, prohlížel si jej, otáčel jej z obou stran a zasunoval oba válce do sebe. Pak zakýval hlavou a řekl: „Dalekohled?“

„Ano, pastýři, báječná věc, která vám pěkně prodlouží zrak.“

„Ach, já mám dobré oči, kamaráde. Když je jasno, vidím nejvyšší skály na vrcholu hory Retezatului a poslední stromy na konci Vůlcanského průsmyku.“

„Bez přimhouření očí?“

„Bez přimhouření. To dělá rosa, když od večera do rána spím pod širým nebem. To vám nejlíp pročistí oči.“

„Cože, rosa?“ podivil se kramář. „Ta spíš zrak zkazí.“

„Ale ne pastýřům.“

„Dobrá! Ale i když máte dobré oči, já mám ještě lepší, když je přiložím ke konci svého dalekohledu.“

„To bych chtěl vidět.“

„Tak se podívejte dalekohledem sám.“

„Já?“

„Zkuste to!“

„A nebude to nic stát?“ zeptal se svou povahou nedůvěřivý Frik.

„Nic, ledaže byste se rozhodl ten přístroj si ode mne koupit.“

Když se Frik v téhle věci uklidnil, vzal si dalekohled, jehož válce mu kramář seřídil. Pak zavřel levé oko a pravé přiložil k okuláru.

Napřed se zadíval k Vulcanskému průsmyku stoupajícímu k Plese. Pak přístroj sklonil a zamířil jej na vesnici Verst.

„I hledme!“ zvolal. „Je to přece jen pravda. Tímhle dohlédnu dál než očima. Tamhle je náves. Poznávám dokonce lidi! Hledme, lesník Nik Dek se vrací z obchůzky s torbou na zádech a s puškou přes rameno.“

„Vždyť jsem vám to říkal,“ podotkl kramář.

„Ano, ano, je to opravdu Nik!“ pokračoval pastýř. „Ale kdo je ta dívka, co vychází z domu pana Kolce? Má červenou sukni a černý živůtek. A jako by mu šla naproti.“

„Jen se podívejte, pastýři. Jistě poznáte tu dívku, jako jste poznal toho chlapce.“

„Nu ano. Je to Miriota. Ach, ti zamilovaní! Ti zamilovaní! Ale teď si musí dát pozor, protože je mám na konci téhle trubice, takže mi neujde ani jediná jejich něžnostka.“

„Tak co říkáte mému přístroji?“

„Nu, že je jím vidět opravdu daleko.“

Protože se Frik až dosud nikdy nedíval dalekohledem, zasloužil si Verst zařazení mezi nejzaostalejší vesnice klužské župy. Uvidíme, že tomu tak bylo.

„Nu, pastýři,“ pokračoval kramář, „jen se ještě dívejte a dál než do Verstu.“

Vesnice je příliš blízko . Podívejte se za ni, daleko za ni, říkám vám.“

„Nebude mě to opravdu nic stát?“

„Vůbec nic.“

„Dobrá! Podívám se k Žiulu. Ano, tamhle je zvonice v Livázeni. Poznávám ji podle křížku, který nemá jedno rameno. A za ní v údolí vidím mezi smrky zvonici v Petrošeni a na ní plechového kohouta s otevřeným zobákem, jako by právě svolával slepice. A tam dole, ta věž vykukující mezi stromy.“

To musí být věž v Petrile. Ale počkejte, kramáři! Myslím si, že když je to pořád za stejnou cenu.“

„Za stejnou, pastýři.“

Frik se právě obrátil k Orgalské planině. Pak sledoval koncem dalekohledu ztemnělý lesní pruh na svazích Plesy, až se mu v zorném poli objevila vzdálená silueta hradu.

„Ano!“ zvolal. „Čtvrtá větev je na zemi. Viděl jsem dobře. A nikdo ji nepůjde zvednout, aby si z ní udělal o svatém Janu pořádnou

pochodeň. Ne, nikdo. Ani já ne. Znamenalo by to ohrozit tělo i duši. Ale žádné obavy!

Někdo si pro ni dnes v noci přece jen půjde, obklopen pekelným ohněm. Bude to sám ďábel!“

Žid se už chtěl zeptat na význam těchto slov, zcela nesrozumitelných každému, kdo nepocházel z Verstu nebo z jeho okolí. Ale vtom Frik vykřikl hlasem, v němž se překvapení mísilo s hrůzou:

„Co to stoupá z hradní věže za mlhu? A je to vůbec mlha? Ne! Vypadá to jako kouř. Ale to přece není možné! V hradních krbech se už dlouhá léta netopí!“

„Jestli tam vidíte kouř, pastýři, pak tam je opravdu kouř.“

„Ne, kramáři, ne! To se zamlžilo sklíčko vašeho přístroje.“

„Tak je osušte.“

„A kdybych je osušil.“

Frik obrátil dalekohled, otřel rukávem obě skla a přiložil si jej zase k oku.

Nad vrcholem hradní věže se opravdu odvíjel kouř. Stoupal klidným vzduchem přímo vzhůru a mísil se s vysokým mlžným oparem.

Frik zmlkl a zůstal nehnutě stát. Celá jeho pozornost se soustředila k hradu, který v houstnoucím šeru už splýval s Orgalskou planinou.

Náhle sklonil dalekohled a vsunul ruku do mošny, která mu visela pod kabátem.

„Co stojí ta vaše rourka?“ zeptal se.

„Půldruhého florinu,“ odpověděl kramář.

Byl by dalekohled prodal i za florin, kdyby byl Frik projevil úmysl smlouvat.

Ale pastýř ani nemrkl. Zřejmě pod vlivem stejně náhlého jako nevysvětlitelného překvapení sáhl rukou až na dno mošny a vytáhl peníze.

„To si ten dalekohled kupujete pro sebe?“ zeptal se kramář.

„Ne, pro svého pána, pro starostu Kolce.“

„On vám tedy zaplatí.“

„Ano, dva floriny, které jsem zaplatil já vám.“

„Cože? Dva floriny?“

„Samozřejmě. A teď už dobrou noc, kamaráde.“

„Dobrou noc, pastýři.“

Frik zapískl na psy, zatroubil na troubu a stoupal rychle k Verstu.

Žid se za ním zahleděl a pokyvoval hlavou, jako by byl jednal s bláznem „Kdybych to byl věděl,“ bručel si, „byl bych mu prodal dalekohled dráž!“

Když si pak upravil své zboží u pasu a na zádech, zamířil po pravém břehu Žiulu ke Kluži.

Kam šel? Na tom nezáleží. Tímto příběhem jen prošel a my se s ním už nesetkáme.

II.

Díváme-li se ze vzdálenosti několika mil na skály seskupené v geologických dobách posledními otřesy země, nebo na stavby lidských rukou, přes něž přešel dech věků, shledáme, že obojí vypadá stejně. Snadno pak zaměňujeme přírodní kámen za kámen opracovaný. Z dálky mají stejnou barvu, stejné obrysy, perspektivou stejně zkreslené linie, stejné zbarvení pod šedavou patinou věků.

Stejně tomu bylo s karpatským hradem. Nebylo možné rozpoznat jeho nejasné tvary na Orgalské planině vlevo od Vůlcanského průsmyku. Ani od pozadí hor se nijak neodrážel. To, co vypadalo jako hradní věž, byl třeba jen skalnatý pahorek.

Při pohledu zdola se hřeben skal jevil jako hradní cimbuří. Celek byl nejasný, matný a neurčitý. A podle některých turistů existoval karpatský hrad jen ve fantazii místních lidí.

Rozhodně nejprostší prostředek, jak se o tom přesvědčit, byl najmout si ve Verstu nebo ve Vulcanu průvodce, vystoupit údolím nahoru, přejít horský hřbet a celou stavbu si prohlédnout. Jenomže najít průvodce bylo ještě obtížnější než najít cestu vedoucí k hradu. V tomto kraji nebyl by se nikdo odvážil doprovázet turistu ke karpatskému hradu ani za nejvyšší odměnu.

Bud' jak bud', řekněme si, co by se bylo objevilo v zorném poli silnějšího a lépe seřízeného dalekohledu, než byl přístroj zakoupený pastýřem Frikem na účet pana Kolce.

Osm set až devět set stop nad Vůlcanským průsmykem se táhla pískově zbarvená hradební zeď zarostlá trsy skalních rostlin, stáčející se obloukem čtyři sta až pět set stop dlouhým a vyrovnávající všechny terénní nerovnosti. Na obou koncích byly rohové bašty. Pravou z nich, na níž rostl onen legendární buk, přečnívala ještě hláska či strážní vížka se špičatou střechou. Vlevo se táhly zbytky zdí podepřených zubatými pilíři a na nich stála kaple se zvoničkou, jejíž puklý zvon se za velkých vichřic k velké hrůze obyvatel kraje rozhoupával.

Uprostřed stála mohutná hradní věž s plošinou obehnanou zubatou zdí a s třemi řadami oken se skly zalévanými do olova.

První patro věže obepínal kruhový ochoz. Na věžní plošině stála vysoká kovová nástavba opatřená točitými schůdky a nesoucí zrezivělou větrnou korouhvičku, kterou poslední poryv severozápadního větru natočil k jihovýchodu.

Lidé však už dlouhou řadu let nevěděli, zda za pobořenými zdmi je nějaká obyvatelná stavba a zda se lze dostat přes zvedací most výpadní bránou dovnitř.

Ačkoli byl karpatský hrad zachovalejší, než vypadal, chránil jej nakažlivý, pověrami zesílený strach stejně jako kdysi jeho hrubá děla, tarasnice, mozdíře a jiné dělostřelecké zbraně dávných časů.

Karpatský hrad si však přesto zasloužil pozornost turistů a milovníků starých památek. Jeho poloha na hřebenu Orgalské planiny byla výjimečně krásná.

Z horní plošiny hradní věže bylo možno dohlédnout až k nejzazším hranicím hor.

V pozadí se na hranicích Rumunska vlnil vysoký, malebně členitý horský hřeben.

Vpředu se táhl křivolace vyhloubený Vulcanský průsmyk, jediné schůdné spojení dvou sousedních zemí. V údolí řeky Žiulu ležela města Livázeni, Petrošeni a Petrila, seskupená kolem dolů těžících v této bohaté uhelné pánvi. Zcela vzadu se táhla skupina horských hřbetů se zalesněnými úpatími, se zelenými svahy a skalnatými vrcholy. Všem dominovaly vrcholy hor Retezatului a Paringu. V dáli za Hacegským údolím a řekou Murešul se zdvihaly z mlhy obrysy střední části Transylvánských Alp.

Uprostřed této kotliny bývalo kdysi jezero, do něhož se vlévala řeka Žiul, než si vynutila průchod horským hřebenem. Dnes je tato kotlina jen uhelnou pánví se všemi jejími nepříjemnostmi i výhodami. Vysoké cihlové komíny se tam mísí s korunami topolů, smrků a buků. Černý dým znečišťuje vzduch, prosycený kdysi vůní ovocných stromů a květin. Nicméně i v době, kdy se odehrával tento příběh, neztratil

kraj nic ze své přirozené divokosti, ač tuto uhelnou oblast svírá železnou rukou průmysl.

Karpatský hrad pocházel z 12. nebo 13. století. V oněch dobách vládnoucí náčelníci a vojvodové opevňovali kláštery, kostely, paláce a hrady se stejnou péčí jako města a vesnice. Páni i venkované se musili zajišťovat před nejrůznějšími útoky. Tato skutečnost také vysvětluje, proč staré hradní zdivo, bašty a hradní věž dodávaly celé stavbě vzhled feudální tvrze připravené k obraně. Který architekt postavil hrad na plošině tak vysoké? To nikdo nevěděl a odvážný stavitel zůstal neznámý, ledaže to byl Rumun Manoli, slavně opěvaný rumunskými legendami jako tvůrce Argisu, proslulého hradu Rudolfa Černého.

I když se o staviteli pochybovalo, nepochybovalo se o rodině současných majitelů hradu. Baroni Gorcové byli pány tohoto kraje odnepaměti. Zúčastnili se všech bojů, které zalévaly transylvánské kraje krví. Bojovali proti Maďarům, Sasům i Šekelům. Jejich jméno se objevuje ve starých zpěvech připomínajících ony hrozné doby. Jejich heslem bylo staré rumunské úsloví *Dá pe maortel*, což značí *Dávej až do smrti!* A oni dávali a prolévali za věc nezávislosti svou krev, krev svých rumunských předků.

Je pochopitelné, že tolik úsilí a obětavosti musilo nakonec potomky tohoto statečného rodu přivést do peněžních nesnází. Teď už neměli politický vliv. Třikrát byli srazeni. Ale stále doufali, že jho zlomí. Budoucnost bude jejich a oni s neotřesitelnou důvěrou opakovali slova, v nichž se soustřeďovaly všechny jejich naděje: *Roman napere! Rumuni nezahynou!*

V polovině 19. století byl baron Rudolf Gorc posledním potomkem rodu Gorců.

Narodil se na karpatském hradu a v raném dětství viděl, jak jeho rod vymírá.

Ve dvaadvaceti letech se octl na světě sám Všichni jeho příbuzní rok po roce umírali jako větve na staletém buku, kterému lidová pověst přisoudila stejný osud jako hradu. Co dělal baron Rudolf bez rodičů a

možno říci i bez přátel? Čím naplňoval čas v jednotvárné prázdnotě, kterou kolem něho vytvořila smrt?

Jaké měl záliby, jaké sklony, jaké vlohy? Neprojevoval se ničím kromě neovladatelné vášně pro hudbu, především pro zpěv velkých zpěvaček oné doby. Tehdy jednoho dne svěřil značně už zpustošený hrad péči několika starých sloužících a zmizel. Později se lidé dověděli, že celé své dosud značné jmění obětoval na cesty po významných uměleckých střediscích Evropy, že navštěvoval německá, francouzská a italská divadla, kde mohl uspokojovat své nenasytné touhy milovníka divadla. Byl snad výstředník, nebo maniak? Jeho podivný život tomu nasvědčoval.

Přesto však vzpomínka na rodný kraj zůstala vryta do baronova srdce. Na svých dalekých toukách nezapomínal na svou transylvánskou vlast. Proto se také vrátil v době krvavé vzpoury rumunských venkovanů proti maďarskému útisku.

Potomci starých Dáků byli však přemoženi a jejich území připadlo vítězům.

Po této porážce opustil baron Gorc natrvalo karpatský hrad, jehož některé části už byly v rozvalinách. Netrvalo dlouho a smrt zbavila hrad i posledních sloužících. Teď byl zcela pustý. O baronu Gorcovi se pak hovořilo, že se z vlasteneckých pohnutek spojil s Roszou Šándorem, bývalým silničním lapkou, z něhož boj o nezávislost učinil hrdinu tohoto dramatu. Rudolf Gorc se však naštěstí po skončení boje s kompromitující skupinou rozešel, což bylo jen rozumné, protože bývalý lapka se zase stal vůdcem lupičů a padl nakonec do rukou policie, která se spokojila jen s jeho uvězněním v Samos-Ujvaru.

Mezi obyvatelstvem klužské župy se nicméně roznesla zpráva, že baron Gorc byl zabit v jedné ze Sándorových potyček s pohraničními celníky. Nestalo se to, ačkoli se baron Gorc od té doby na hradě nikdy neukázal a až o jeho smrti nikdo nepochyboval. Z opatrnosti je však nutné brát řeči těchto lehkověrných lidí jen s výhradami.

Hrad byl opuštěný, obydlený pouze strašidly, zakletý. Živá a divoká lidská fantazie jej brzy naplnila přízraky. Objevovala se tam strašidla

a v nočních hodinách tam přicházeli duchové. Tak to chodí v pověřivých částech Evropy, mezi něž patří především Transylvánie.

Ostatně jak se mohla vesnice Verst rozloučit s vírou v nadpřirozené zjevy?

Učitel, pověřený výchovou dětí, a pop, posilující věřící v náboženství, vykládali tyto bajky tím přesvědčivěji, že jim sami plně věřili. Uváděli „důkazy“, že krajem se toulají vlkodlaci, že upíři sají lidem krev, že troskami hradu bloudí divoženky, které jsou velmi zlé, když jim lidé nepřinášejí každý večer jídlo a pití. Jsou tam i zlé víly, kterým se musí člověk vyhnout v úterý a v pátek, ve dvou nejhorších dnech týdne. Odvažte se pak do hloubi těchto začarovaných lesů, kde se skrývají obrovští draci s tlamami rozevřenými až k oblakům a s nesmírnými křídly, kteří odnášejí dívky z královské krve i dívky z prostých vrstev, jsou-li hezké! A existuje vůbec v lidské fantazii nějaký dobrý duch, který by se postavil proti takovému množství hrozných příšer? Je jenom jeden, takzvaný serpi de rasa, had hospodářček, který žije s rodinou u krbu a jehož spásný vliv si venkovan vykupuje tím, že ho živí nejlepším mlékem.

A jestliže byl nějaký hrad jako stvořený poskytovat útulek všem bytostem rumunské mytologie, pak to byl právě karpatský hrad.

Hrad na osamělé planině, dostupné jen zleva Vůlcanským průsmykem, musil nepochybně skrývat draky, víly, upíry a snad i několik rodinných strašidel barona Gorce. Z toho také oprávněně vyplývala jeho špatná pověst. Nikomu ani nenapadlo hrad navštívit. Šířil kolem sebe nakažlivou hrůzu jako nezdravý močál morové výpary. Stačilo přiblížit se k němu na čtvrt míle, aby chodec ohrozil svůj život na tomto a svou spásu na onom světě. To neustále opakoval ve škole učitel Hermod.

Ale tohle všechno mělo skončit, až ze staré pevnosti baronů Gorců nezůstane kámen na kameni. A tady právě zasáhla legenda.

Podle nejpovolanějších občanů Verstu byla existence hradu vázána na existenci buku, jehož větve se křivily na rohové baště vpravo od hradební zdi.

Od odchodu Rudolfa Gorce ztrácel buk každým rokem jednu ze svých hlavních větví. A lidé z vesnice -, především pastýř Frik -, si toho všimli. Když se baron Gorc objevil naposled na plošině hradní věže, měl buk ještě osmnáct větví. Teď už měl jen tři. Každá spadlá větev znamenala zkrácení existence hradu o jeden rok. A poslední spadlá větev přivedí jeho konečnou zkázu. Pak už na Orgalské planině budou lidé marně hledat zbytky karpatského hradu.

Ve skutečnosti to byla jen jedna z legend, které se tak snadno rodí v rumunské fantazii. Ale ztrácel ten buk skutečně každý rok jednu větev? To bylo opravdu dokázáno, což nepřestával potvrzovat Frik, který ten strom nespouštěl z očí, zatímco se jeho stádo páslo na pláních u Žiulu. Ačkoli byl Frik osoba nespolehlivá, přesto poslední sedlák stejně jako první úředník obce nepochybovali, že hradu zbývají už jen tři roky života, protože na „strážném“ buku byly už jen tři větve.

Pastýř se právě vydal na cestu do vesnice, aby tam donesl velkou novinu, když došlo k té příhodě s dalekohledem.

A byla to novina opravdu velká! Nad hradní věží se objevil kouř! To, co nerozeznal Frik vlastníma očima, spatřil zřetelně kramářovým přístrojem. To nebyla mlha, ale kouř stoupající až do oblak. Ale hrad je přece opuštěný! Už velmi dlouho neprošel nikdo jeho bránou a zvedací most nebyl určitě zdvižen. Jestliže je však hrad obydlený, pak jedině nadpřirozenými bytostmi! Ale proč by si měli duchové rozdělovat oheň v některé z věžních místností? A je oheň rozdělán v pokoji, nebo v kuchyni? To se pravděpodobně nedá zjistit.

Frik poháněl spěšně zvířata ke stáji. Na jeho povel hnali psi stádo po stoupající cestě, na níž se zvířený prach mísil s večerním oparem.

Z polí se opožděně vracelo několik sedláků, kteří cestou pastýře zdravili, ale ten jim na jejich zdvořilost sotva odpověděl. To je znepokojilo, protože má-li se někdo vyhnout uhranutí, nestačí mu jen pastýře pozdravit; ten mu musí pozdrav opětovat. Ale Frik se k tomu neměl. Třeštil oči, mával rukama a vůbec se choval podivně. Kdyby

mu byli vlci a medvědi odnesli polovinu ovcí, nebyl by mohl být vzrušenější. Jak špatnou novinu to musil přinášet?

První, kdo se ji dověděl, byl starosta Kolc. Jakmile ho Frik spatřil, už z dálky na něho volal:

„V hradě je oheň, pane starosto!“

„Co to povídáš, Friku?“

„Říkám to, co je pravda.“

„Zbláznil ses?“

Opravdu. Jak by mohl vzniknout oheň v hromadě starých kamenů? Spíš by se dalo připustit, že jedna z nejvyšších hor, Negoiuł, shořela. Nebylo by to o nic absurdnější.

„Ty tvrdíš, Friku, že hrad hoří?“ pokračoval pan Kolc.

„Jestli nehoří, tak aspoň kouří.“

„To je asi jen mlha.“

„Ne, je to kouř. Pojděte se podívat!“

A oba dva zamířili hlavní ulicí na kraj kamenné terasy nad roklí, odkud bylo na hrad vidět.

Frik tam podal starostovi dalekohled.

Tomu však byl účel tohoto přístroje stejně neznámý jako prve pastýři.

„Co je to?“ zeptal se.

„Přístroj, který jsem pro vás koupil za dva floriny, pane starosto, ale který má cenu čtyř.“

„Od koho?“

„Od potulného kramáře.“

„A k čemu to je?“

„Dejte si to k oku, zamiřte to na hrad, podívejte se a uvidíte.“

Starosta zamířil dalekohled k hradu a dlouho ho pozoroval.

Ano! Z jednoho komína na hradní věži vycházel kouř. Ted' byl srážen větrem a snášel se po úbočí planiny.

„Kouř!“ opakoval překvapený Kolc.

Ke starostovi a Frikovi zatím došla Miriota s lesníkem Nikem Dekem, který se před chvílí vrátil domů.

„K Čemu to je?“ zeptal se mladý muž a vzal si dalekohled.

„Ke koukání do dálky,“ odpověděl pastýř.

„Nežertujete, Friku?“

„Vůbec ne, lesníku, právě tak jako že jsem vás sotva před hodinou viděl jít po cestě ve Verstu, vás i.“

Nedořekl. Miriota sklopila hezké oči a zarděla se. Ale počestné dívce není přece zakázáno chodit naproti svému snoubenci.

Lesník i Miriota si pak vzali dalekohled a zamířili jej na hrad.

Zatím se na terase shromáždilo asi půl tuctu sousedů. Když se dověděli, oč jde, vypůjčili si dalekohled postupně všichni.

„Kouř! Na hradě je kouř!“ zvolal jeden z nich.

„To snad udeřil do hradní věže blesk..“ mínil druhý.

„Copak hřmělo?“ zeptal se starosta Frika.

„Za celý týden ani jednou,“ odpověděl pastýř.

Ti lidé nemohli být víc vyděšeni ani zprávou, že se na vrcholu Retezatului otevřel kráter, aby vychrlil podzemní páry.

III.

Vesnice Verst je tak bezvýznamná, že většina map její polohu neudává. Po správní stránce stojí níž než sousední vesnice Vulcan, nesoucí jméno jednoho z horských masívů Plesy, kde jsou obě osady umístěny tak malebně.

V oné době přinesla těžba v uhelné pánvi pozoruhodný rozmach měst Petrošeni a Livázeni a dalších osad ležících na míle daleko. Ani Vulcan, ani Verst však nezískaly pranic z blízkosti průmyslového centra kraje. Obě vesnice vypadají dnes tak, jak vypadaly před padesáti lety a jak budou bezpochyby vypadat za dalších padesát let. Podle zeměpisce Recluse skládá se dobrá polovina Vulcanu ze zaměstnanců ochrany hranic, tj. z četníků, celníků a ošetřovatelů z karanténní stanice. Odmyslete si četníky i celníky, přidejte trochu víc zemědělců a znáte i obyvatelstvo Verstu v počtu pěti set osob.

Vesnici tvoří vlastně jediná ulice, nic než široká cesta, jejíž strmost činí sestup i výstup obtížnou záležitostí. Je to přirozené spojení rumunského a transylvánského území. Tudy procházejí stáda skotu, ovcí a prasat, tudy chodí obchodníci s čerstvým masem, ovocem a zeleninou, tudy se pouštějí turisté, kteří přecházejí hory průsmykem místo jízdy vlakem z Kluže údolím řeky Murešul.

Příroda se ke kotlině mezi horskými hřebeny Bihariei a Retezatului zachovala šlechetně. Je to kraj s úrodnou půdou a s velkým bohatstvím pod zemí. V Turdě se těží ročně přes dvacet tisíc tun soli; hora Paražd s obvodem sedm kilometrů dlouhým je složena jen z chloridu sodného; doly v Torocku skýtají olovo, galenit, rtuť, a především železnou rudu, která se tam těží od 10. století. Doly v Hunedoare dodávají rudu pro nejlepší ocel; snadná je těžba uhlí v horních vrstvách této jezerní kotliny v okolí Hacegu, Livázeni a Petrošeni. Je to rozsáhlá pánev s obsahem odhadovaným na dvě stě padesát miliónů tun. A konečně zlaté doly u měst Baisoara-Burua a Lupsa, v kraji rýžovišť, kde spousty primitivních mlýnů zpracovávají zlatonosný písek od Veres-Pataku, transylvánského Paetolu* , a vyvážejí každoročně za dva milióny franků tohoto vzácného kovu.

Je to jistě kraj bohatě přírodou obdařený, a přesto z toho všeho bohatství nemá místní obyvatelstvo žádný užitek. Nejdůležitější centra, jako Torocko, Petrošeni a Lonyai, mají zařízení odpovídající moderní průmyslové těžbě, jsou postavena podle vodováhy a olovnice, mají skladiště a dělnické čtvrti i množství vil s verandami a balkóny, ale to vše byste ani ve Vulcanu, ani ve Verstu nenašli.

Dobře počítaných padesát stavení, nepravidelně seskupených podle jediné ulice a krytých ledabylými střechami s krovky přečnávajícími přes zdi z upěchované hlíny, s průčelím do zahrady a s půdními vikýři, křivé chlévy kryté slámou, tu a tam studna s vahadlem, na němž visí okov, dvě tři kaluže za vichřice vysychající, několik potoků s křivolakými koryty, tak vypadá Verst táhnoucí se po obou stranách ulice mezi šikmými svahy průsmyku. Celek však působí svěžím a půvabným dojmem. U dveří a za okny všude květiny, zdi pokryté kobercem zeleně, barva špinavých travin se mísí se zlatem došků, topoly, jilmy, buky, smrky a jeřáby čnějí vysoko nad domy. Za tím vším stupňovitá předhoří horských hřebenů mísících v dálce svou modř s azurem nebe.

Ve Verstu jako v celé Transylvánii se nehovoří ani německy, ani maďarsky; všichni tam mluví rumunsky, dokonce i několik cikánských rodin, spíš usazených než tábořících v různých vesnicích župy. Tito cizinci přijímají jazyk kraje stejně jako náboženství. Cikáni ve Verstu tvořili jakýsi malý klan vedený vojvodou.

Obývali s celými legiemi dětí chatrné chýše se špičatými střechami. Svými mravy a usedlým způsobem života se značně lišili od svých soukmenovců potulujících se Evropou. Hlásili se k řeckokatolické církvi, čímž se přizpůsobovali křesťanům, mezi nimiž žili. Duchovním správcem Verstu byl pop se sídlem ve Vulcanu. Měl na starosti obě vesnice, vzdálené od sebe jen půl míle.

Civilizace je jako vzduch nebo voda. Všude, kde se jí otevře průchod -, třeba jen škvírka -, tam vnikne a změní ráz kraje. Dlužno však říci, že do této části Karpat se jí žádná škvíra dosud neotevřela. Jestliže Elisée Reclus mohl říci, že „Vulcan je poslední výspa civilizace v údolí Žiulu“, není divu, že Verst byla jedna z nejzaostalejších vesnic

klužské župy. A jak by tomu mohlo být jinak tam, kde se každý rodí, žije a umírá, aniž někdy opustil vesnici.

Namítnete snad, že byl ve Verstu přece učitel a starosta. Ano, byli tam. Ale učitel Hermod byl schopen naučit jen tomu, co sám znal, to znamená trochu číst, trochu psát a trochu počítat. Dál jeho vyučování nešlo. Z věd, z dějin, ze zeměpisu a z literatury znal jen lidové písně a legendy okolního kraje. Nejvíc se vyznal v lidových báchorkách a hrstka jeho žáků měla z jeho vyučování velký užitek.

Co se starosty týče, nutno vysvětlit význam označení prvního versterského občana.

Pan Kolc byl pětapadesátiletý až šedesátiletý mužík rumunského původu, s řídkými šedivějícími vlasy, s dosud černým vousem, s očima spíš mírnýma než živýma. Stavěn pevně jako každý horal, nosil široký klobouk, kabátec bez rukávů a krátké, trochu nabírané kalhoty, zasunuté do kožených bot. Jako starostu ho jeho funkce nutila někdy k zákrokům při četných sousedských svárech.

Především se však zabýval autoritativní správou vesnice, ne bez jistých výhod pro vlastní kapsu. Všechny obchodní převody, koupě i prodeje byly zatíženy přírážkou v jeho prospěch, nemluvic o celních poplatcích, které cizinci -, turisté a obchodníci -, horlivě vkládali do jeho kapes.

Toto výnosné postavení zajistilo panu Kolcovi jistou zámožnost. Zatímco většina obyvatel této župy byla vysávána židovskými lichváři, kteří se nakonec stávali skutečnými vlastníky půdy, starosta jejich chamtivosti unikal. Jeho majetek nebyl zatížen žádnou hypotékou, a proto versterský starosta nikomu nic nedlužil.

Spíš půjčoval, než si vypůjčoval, a dělal to bez okrádání chudáků. Vlastnil několik pastvišť s výbornou trávou pro svá stáda, měl dobře udržovaná pole, ačkoli odmítal moderní zemědělské postupy, a dobře ošetřované vinice, které lichotily jeho pýše, když se procházel podle vinných keřů s úrodou těžkých hroznů. Úrodu z vinic výhodně prodával -, kromě pozoruhodně velkého množství nezbytného pro jeho osobní spotřebu.

Dům starosty Kolce byl pochopitelně nejhezčí z celé vesnice. Stál na terase při konci dlouhé stoupající ulice. Byl to kamenný dům s průčelím do zahrady, s dveřmi mezi třetím a čtvrtým oknem, se žlaby vroubenými hustými trsy zeleného porostu a s dvěma velkými buky, jejichž koruny se rozvětvovaly nad došky porostlými kvetoucím netřeskem. Na zahradě za domem se rozkládala šachovnice zeleninových záhonů a táhly se řady ovocných stromů až ke svahům průsmyku. Uvnitř domu byly dokonale čisté místnosti, jídelna a ložnice s malovaným nábytkem, se stoly, s postelemi, s lavicemi, se židlemi, s policemi plnými nádobí a mis, se stropními trámy, z nichž visely na pentlích vázy a pestře zbarvené látky, a s těžkými truhlami, které -, zakryty přehozy a prošívány pokrývkami -, sloužily jako truhly i jako skříně. A na bílých stěnách se skvěly hrůzně namalované portréty rumunských vlastenců.

To hezké stavení by bylo pro jednoho člověka příliš velké. Ale starosta Kolc nebyl sám. Před dvanácti lety sice ovdověl, ale měl dceru, hezkou Miriotu, obdivovanou od Verstu až k Vulcanu a ještě dál. Byla by mohla dostat některé z těch podivných pohanských jmen, jako je Florika, Daina nebo Dauricia, jmen tak vážených v rumunských rodinách. Jmenovala se však Miriota, což znamená „ovečka“. Ale malá ovečka už hodně vyrostla. Teď to byla půvabná dvacetiletá plavovlasá dívka s hnědýma očima, s něžným pohledem, s hezkými rysy a příjemného chování. Vypadala opravdu velmi svůdně v košili vyšívané u krku, na zápěstí a na ramenou červeným vzorem, v sukni sevřené pásem se stříbrnou přezkou, ve dvojité zástěře, modře a červeně pruhované a uvázané kolem pasu, ve střevících ze žluté kůže, s lehkým šátečkem na hlavě a se záplavou dlouhých vlasů v copu ozdobeném stužkou nebo kovovou mincí.

Ano, Miriota Kolcová byla hezká dívka. A -, což není na závadu -, i bohatá v očích vesnice ztracené v hloubi Karpat. Byla dobrou hospodyní? To jistě, protože vedla velmi zkušeně dům svého otce. Byla vzdělaná? Samozřejmě. Vždyť se ve škole u učitele Hermoda naučila číst, psát a počítat. A tak počítá, píše a čte zcela správně, jenomže dál se ze známých už příčin nedostala. Nikdo se s ní však

nemohl měřit ve znalostech rumunských legend a pověstí. Ovládala je stejně jako její učitel. Zнала pověst o skále Panny Marie, kde mladá princezna trochu fantasticky unikla pronásledování Tatarů; pověst o dračí jeskyni v údolí Královské cesty; legendu o pevnosti Děva, postavené „za časů vil“; legendu o Detunatě, „udeřené bleskem“, slavné čedičové hoře, podobné obrovským kamenným houslím, na které v bouřlivých nocích hraje sám ďábel; legendu o hoře Retezatului s vrcholem sraženým čarodějnici; pověst o Turdském průsmyku, který strašnou ranou meče prorazil svatý Ladislav. Přiznejme, že Miriota všem těm bájím věřila, ale tím ta okouzlující dívka nic na svém půvabu neztrácela.

Zajímali se o ni mnozí chlapci z kraje, a nejen proto, že byla jedinou dědičkou starosty Kolce, prvního občana ve Verstu. Bylo však marné dvorit se jí. Což už nebyla zasnoubena Nikolasi Dekovi?

Nikolas Dek, častěji Nik Dek, byl krásný rumunský typ. Bylo mu dvacet let, měl vysokou postavu, silné tělo, hlavu hrdě vztyčenou, černé vlasy pod bílou čapkou, upřímný pohled a nenucené pohyby. Nosil kabát z beráncí kůže na švech vyšíváné. Stál pevně na štíhlých nohou, nohou jelena, a z jeho chování /28

i gest vyzařovala rozhodnost. Jako lesník z povolání byl spíš osoba vojenská než civilní. Protože měl u Verstu několik polí, líbil se otci, a protože měl milé a hrdé chování, líbil se i dceři, na kterou se nikdo nesměl podívat příliš zblízka, nebo mu ji dokonce upřít. Nikdo na to ostatně nepomýšlel.

Svatba Nika Deka s Miriotou Kolcovou se měla konat za čtrnáct dní, v půli příštího měsíce. Při této příležitosti bude v celé vesnici svátek. Pan Kolc vše patřičně zařídí. Nebyl žádný skrbník. Rád peníze získával, ale neodmítal je příležitostně utrácet. Po obřadu nastěhuje se Nik Dek do rodinného domu, který mu měl po starostově smrti připadnout. A až ho bude mít Miriota u sebe, nebude se už snad za dlouhých zimních nocí bát skřípotu dveří a praskání nábytku, nebudou se jí už zjevovat přízraky z jejích oblíbených bájí.

K doplnění seznamu významných osobností Verstu nutno uvést ještě dva neméně důležité muže. Byli to učitel a lékař. Učitel Hermod byl tlustý, obrýlený padesátiletý chlapík. Mezi zuby měl neustále zahnutý troubel dýmky s porcelánovou hlavičkou a na ploché hlavě řídké a rozcuhané vlasy. Tváře měl vyholené a na levé z nich křečovitě záškuby. Jeho hlavním zaměstnáním bylo seřezávat žákům brka, protože užívat ocelových per zásadně zakazoval. Ale jak, panečku, dovedl seříznout dobře nabroušeným perořízkem brky svých žáků do dvou dlouhých špiček! Všechno jeho úsilí bylo zaměřeno ke krásnému písmu. A k tomu také musil své žáky vést jako učitel starostlivě plnící svůj úkol. Vyučování bylo u něho až na druhém místě. A my už víme, co učitel Hermod učil, co vykládal generacím chlapců a děvčat v lavicích své školy.

A teď se podívejme na doktora Pataka!

Cože? Ve Verstu byl doktor, a celá vesnice dosud věřila v nadpřirozené zjevy?

Ano, ale nutno objasnit titul, kterého doktor Patak užíval.

Patak, mužík s obrovským břichem, tlustý a malý, starý pětáctýřicet let, vykonával veřejně běžnou lékařskou praxi ve Verstu a v okolí. Svou klidnou jistotou a ubíjející řečností vzbuzoval neméně důvěry jako pastýř Frik -, což neznamena málo. Prodával rady i léky, ovšem léky tak neškodné, že nijak nezhoršovaly stav nemoci jeho pacientů, kteří by se byli vyléčili stejně sami. Ve Vulcanském průsmyku se ostatně vedlo všem dobře. Vzduch je tam skvělý, nakažlivé nemoci tam nikdo nezná, a jestliže tam někdo zemře, pak zemřít musel, dokonce i v tomto privilegovaném koutu Transylvánie. Ač byl doktor Patak -, ano, říkalo se mu doktor! -, přijímán jako skutečný doktor, neměl ani lékařské, ani lékárnické vzdělání; jednoduše žádné. Byl to jen bývalý ošetřovatel karanténní stanice, který měl na starosti dohled na cestující zadržené na hranici kvůli zdravotnímu potvrzení. A nic víc. Zdá se však, že to nenáročným obyvatelům Verstu stačilo. Nutno dodat -, a jistě to nikoho z vás nepřekvapí -, že doktor Patak byl svobodomyšlný člověk, jak se sluší na muže, který se zabývá ošetřováním svých bližních. Nevěřil proto žádné z pověr, které se

šířily karpatskou oblastí, dokonce ani těm, které se týkaly hradu. Smál se jim a zesměšňoval je. Když před ním lidé říkali, že odnepaměti se nikdo neodvážil přiblížit k hradu, opakoval všem, kdo mu chtěli naslouchat:

„Mne by nemusel nikdo vybízet, abych navštívil tu vaši starou barabiznu!“

Ale protože ho k tomu nikdo nevybízel, dokonce se každý střežil vybízet ho k tomu, nikdy se tam doktor Patak nevypravil a karpatský hrad zůstával díky lidské pověrčivosti nadále středem neproniknutelných tajemství.

IV.

Zpráva přinesená ovčákem rozšířila se v několika minutách po celé vesnici.

Starosta Kolc se vzácným dalekohledem v ruce se právě vrátil domů, sledován Nikem Dekem a Miriotou. Na terase zůstal jen Frik a s ním asi dvacet mužů, žen a dětí, k nimž se připojilo i několik Cikánů. Ti byli stejně vzrušeni jako ostatní obyvatelé Verstu. Všichni teď obklopili Frika a dotírali na něho otázkami. Frik na ně odpovídal s onou nádhernou důležitostí člověka, který právě spatřil něco zcela mimořádného.

„Ano,“ opakoval, „z hradu se kouřilo, kouří se z něho dosud a bude se z něho kouřit, dokud tam zůstane kámen na kameni.“

„Ale kdo mohl rozdělat oheň?“ zeptala se jakási stařena se sepjatýma rukama.

„Čert,“ odpověděl Frik. „Ten zloduch se vyzná lépe v rozdělávání ohně než v jeho zhasínání.“

Po těchto slovech se každý snažil zhlédnout na vrcholu hradní věže kouř.

Nakonec všichni tvrdili, že jej vidí docela jasně, ačkoli byl na tu vzdálenost nepostřehnutelný.

Účin tohoto jevu přesáhl každou fantazii. Na to je třeba upozornit. Nechtě se čtenář vmyslí do duševního stavu versterského obyvatelstva. Pak ho nijak neudiví události, o nichž bude později řeč. Nežádám, aby čtenář věřil v nadpřirozené zjevy, ale aby si uvědomil, že tito prostí lidé v ně věřili zcela bez výhrad. Nedůvěra, kterou v nich budil karpatský hrad, pokud byl pokládán za opuštěný, měla se napříště změnit v hrůzu, protože teď byl zřejmě obydlen. Ale jakými bytostmi, dobrý bože?

Ve Verstu bylo shromaždiště navštěvované milovníky pití a oblíbené i těmi, kdož si i bez pití rádi na sklonku dne poklábosili o svých záležitostech. Těch druhých bylo pochopitelně méně. Byl to výčep otevřený všem, hlavní, lépe řečeno jediná hospoda ve vesnici.

A kdo byl majitelem této krčmy? Žid Jonáš, dobrosrdečný šedesátiletý muž zajímavé tváře, s výrazně černýma semitskýma očima a s tradiční brádkou.

Úslužný až k podlézavosti rád půjčoval menší částky bez nároků na záruku a bez přílišného lichvaření ve svůj prospěch, ač pevně trval na zaplacení ve lhůtě dlužníkem přijaté. Kéž by všichni transylvánští Židé byli vždy tak povolní jako versterský krčmář!

Krčma U krále Matyáše -, tak se totiž jmenovala -, stála v jednom rohu terasy na konci hlavní ulice proti starostovu domu. Bylo to staré stavení napůl dřevěné, napůl kamenné, místy značně vyspravované, ale v rámci zeleně docela hezké. Byla to jen přízemní stavba se zasklenými dveřmi vedoucími na terasu. Uvnitř byl velký výčep se stoly pro sklenice a se židlemi pro pijáky, pak police z červotočivého dubu, na níž se leskly mísy a láhve. Vzadu pak pult ze zčernalého dřeva, za nímž Jonáš obsluhoval své zákazníky.

Výčep byl osvětlen dvěma okny v zadní stěně. Jedno z nich bylo zakryto hustou clonou popínavých, splývavých rostlin, které je stínily natolik, že dovnitř vnikalo jen nepatrně světla. Když se otevřelo druhé okno, okouzlený zrak přehlédl celou dolní část vulcanského údolí. Několik stop pod oknem plynuly prudké vody bystřiny Nyadu. Z jedné strany stékala bystřina průsmykem od Orgalské planiny s hradní stavbou, kde pramenila, a z druhé strany, posilována četnými přítoky z hor, valila se s hukotem k řece Žiulu, která ji na své cestě pohltila.

Vpravo od výčepu bylo půl tuctu pokojíků, které plně stačily nečetným cestujícím, pokud si chtěli před překročením hranice u Krále Matyáše odpočinout. Měli tam zajištěny mírné ceny a dobré přijetí pozorným a úslužným krčmářem, který měl i zásobu dobrého tabáku z nejlepších trafik v okolí. Jonáš sám přespával v úzkém podkroví s křivým vikýřem proraženým doškovou střechou nad terasou.

A právě v této krčmě došlo večer 29. května ke schůzce všech důležitých versterských osobností. Přišel starosta Kolc a s ním učitel Hermod, lesník Nik Dek, půl tuctu nejváženějších obyvatel vesnice a také pastýř Frik, který rozhodně nebyl ze všech přítomných nejméně důležitý. Na shromáždění předních občanů chyběl jen doktor Patak. Byl totiž odvolán k jednomu ze svých pacientů, který s odchodem na onen svět čekal už jen na něho. Patak však slíbil přijít, jakmile nebožtík nebude už jeho služby potřebovat.

Zatímco čekali na bývalého ošetřovatele, rozhovořili se o vážné události dne.

Bez jídla a pití však o ní nemluvili. Hladovým posloužil Jonáš kukuřičným koláčem známým pod jménem „mamaliga“. Je docela dobrý, když se namáčí do čerstvě nadojeného mléka. Žíznivým předložil sklenky silných likérů, které protékají rumunskými hrdly jako čistá voda. Byly to jednak laciné kořalky, ale hlavně silná višňová pálenka rakije, jejíž spotřeba v Karpatech je opravdu pozoruhodná.

Nutno ještě uvést, že krčmář Jonáš podle krčmářského zvyku obsluhoval jen sedící hosty. Věděl, že vsedě toho vypije host mnohem víc než vestoje. Tento večer si sliboval dobrý obchod, protože hosté se o židle přímo rvali. Jonáš chodil stůl od stolu s konvicí v ruce a neustále doléval rychle vyprazdňované sklenky.

Bylo půl deváté večer. Už od soumraku tu všichni klábosili, ale nemohli se dohodnout, co dělat. Ti dobří lidé se shodli jen v jednom: jestliže je karpatský hrad obydlen někým neznámým, stává se pro Verst stejným nebezpečím jako prachárna na konci vsi.

„Tohle je vážná věc!“ prohlásil pan Kolc.

„Velmi vážná,“ opakoval učitel mezi dvěma bafy z neodlučitelné dýmky.

„Je jisté,“ řekl Jonáš, „že špatná pověst hradu tady nadělala už dost zla.“

„A teď to bude ještě horší,“ dodal učitel Hermod.

„Cizinci sem chodili málokdy,“ povzdechl si pan Kolc.

„A teď nepřijdou vůbec!“ dodal Jonáš se stejným povzdechem jako starosta.

„Však už se mnoho lidí chce odstěhovat,“ upozornil jeden z pijáků.

„Já budu první,“ prohlásil sedlák z blízkého okolí. „Odejdu, jakmile prodám vinice.“

„Pro které nenajdete kupce,“ namítl Jonáš.

Je vidět, kam až se dostal rozhovor těch vážných občanů. Obavy, které v nich budil karpatský hrad, přehlušila starost o ohrožené zájmy. Ubývalo cizinců a Jonáš to poznával z příjmů ve své krčmě. Ubývalo cizinců a panu Kolcovi se snižoval výtěžek z celních poplatků, jejichž výnos postupně klesal. Ubývalo kupců na pozemky ve Vulcanském průsmyku a jejich majitelé už nemohli prodávat ani

za nízké ceny. Tahle velmi neblahá situace už trvala několik let a hrozila dalším zhoršením.

Tak tomu bylo, když hradní duchové byli tak klidní, že se nikomu neukazovali.

Ale co bude teď, když prokazují svou přítomnost činy tak zjevnými?

Pastýř Frik pokládal za svou povinnost říct trochu váhavým hlasem:

„Nebylo by dobré.“

„Copak?“ zeptal se pan Kolc.

„... .jít se tam podívat, pane starosto?“

Všichni na sebe pohlédli, pak sklopili zraky a otázka zůstala bez odpovědi.

Teď se obrátil ke starostovi Jonáš a řekl pevným hlasem:

„Váš pastýř právě navrhl jedinou věc, kterou musíme udělat.“

„Jít do hradu?“

„Ano, přátelé,“ pokračoval krčmář. „Jestliže z hradní věže stoupá kouř, pak tam někdo rozdělal oheň, a ten mohla podpálit jen ruka.“

„Hm, ruka., jestli to ovšem nebyl spár!“ namítl starý sedlák a potřásl hlavou.

„Ruka nebo spár, co na tom?“ řekl krčmář.. Musíme se dovědět, co to znamená. Od odchodu barona Gorce je to poprvé, co z některého hradního komínu uniká kouř.“

„Je docela možné, že se už z hradu někdy kouřilo, ale my jsme si toho nepovšimli,“ podotkl starosta.

„Tomu nikdy neuvěřím!“ zvolal prudce učitel Hermod.

„A přece je to možné,“ namítl starosta, „protože jsme neměli dalekohled, abychom zjistili, co se na hradě děje.“

To byla správná připomínka. Ten jev mohl trvat už dlouho a mohl uniknout i Frikovi, i když měl pastýř tak dobrý zrak. Buď jak buď, ať to byla záležitost nová, nebo stará, v karpatském hradu se teď nepochybně usadily lidské bytosti.

Ale to bylo pro obyvatele Vulcanu a Verstu sousedství velmi znepokojivé.

Učitel Hermod pokládal za svou povinnost podepřít své tvrzení námitkou:

„Lidské bytosti, přátelé? Odpusťte, ale tomu nevěřím. Proč by lidským bytostem napadlo uchýlit se na hrad? S jakým úmyslem a jak by se tam dostaly?“

„A kdo tedy ti vetřelci podle vás jsou?“ zvolal pan Kolc.

„Nadpřirozené bytosti,“ odpověděl učitel Hermod přesvědčivým tónem.

„Proč by to nemohli být duchové, strašidla, šotkové a snad i několik zlých vil, které se zjevují v podobě krásných žen?“ Při tomto výčtu se všechny zraky obrátily ke dveřím, k oknům a ke krbu výčepu U krále Matyáše. Všichni si opravdu pomyslili, zda náhle nespatri některý z přízraků, učitelem postupně vyvolávaných.

Jonáš se však odvážil námitky:

„Jsou-li těmi bytostmi duchové, přátelé, pak nechápu, proč by si rozdělávali oheň, když nic nevaří.“

„Ale co jejich čarování?“ odpověděl pastýř. „Zapomínáte, že k čarování potřebují oheň!“

„To je pravda,“ dodal učitel tónem, který nepřipouštěl námitky.

Tento názor byl bez odporu přijat. Všichni se shodli na tom, že karpatský hrad si zvolily za dějiště svých rejdů zcela nepochybně bytosti nadpřirozené.

Nik Dek se až dosud hovoru nezúčastnil. Spokojil se jen s pozorným nasloucháním tomu, co říkali jedni i druzí. Starý hrad v něm

vzbuzoval svými tajemnými hradbami, starým původem a středověkým vzhledem právě tolik úcty jako zvědavosti. Ač byl stejně pověřivý jako všichni obyvatelé Verstu, byl i velmi statečný a mnohokrát projevil chuť proniknout za hradní zeď.

Miriota ho samozřejmě zrazovala od plánu tak dobrodružného. Že měl takové nápady v době, kdy si mohl dělat, co chtěl, budiž! Ale snoubenec už nepatří sám sobě a do takového dobrodružství se může pouštět jen blázen nebo hlupák. Ale hezká Miriota se přes své prosby stále bála, že lesník svůj plán provede. Trochu ji uklidňovalo, že Nik zatím svůj úmysl jít na hrad neprojevil. V opačném případě by na něho neměl nikdo takový vliv, aby ho zadržel. Ani ona ne. Zнала ho jako umíněného a rozhodného člověka, který nikdy od daného slova neustoupil. Co řekl, to udělal. Jakou úzkost by byla Miriota pocítila, kdyby byla věděla, o čem mladý muž teď uvažoval!

Nik Dek však zatím mlčel a na pastýřův návrh nikdo neodpovídal. Kdo by se také odvážil navštívit karpatský hrad teď, když v něm straší? Leda blázen. Každý měl vážné důvody, aby to nedělal. Starosta byl příliš starý, aby riskoval cestu tak namáhavou. Učitel musil dohlížet ve škole, Jonáš měl na starosti krčmu, Frik pásł ovce a ostatní se musili starat o dobytek a o seno. Žádný se nehodlal obětovat a každý si říkal:

„Ten, kdo se odváží jít na hrad, nemusel by se vrátit.“

V této chvíli se k velkému zděšení shromážděných rozlétly prudce dveře.

Byl to však jen doktor Patak, kterého mohli těžko pokládat za některou ze zakletých vil, o nichž mluvil učitel Hermod. Jeho klient zemřel -, což dělalo čest alespoň jeho lékařské prozíravosti, když už ne jeho schopnostem. A tak doktor spěchal do krčmy U krále Matyáše.

„Konečně je tady!“ zvolal starosta Kolc.

Doktor Patak stiskl spěšně všem ruku a poněkud ironickým hlasem zvolal:

„Tak co, přátelé? Pořád vám vrtá hlavou ten čertův hrad? Ach vy zbabělci!

Když si chce starý hrad kouřit, nechte jej kouřit.! Což náš učený Hermod také celý den nekouří? Celý kraj je opravdu bledý hrůzou. Během svých návštěv neslyším mluvit o ničem jiném. To si tam rozdělala oheň strašidla. A proč ne, jestli dostala rýmu? Zdá se, že v prostorách hradní věže i v květnu mrzne. Ledaže by si tam někdo pekl chléb pro onen svět.! V nebi se přece musí dobře jíst, jestli je pravda, že se vstává z mrtvých. Třeba si tam přišli nebeští pekaři zřídit pec.“

Pak skončil celou řadou žertů, v nichž si obyvatelé Verstu vůbec nelibovali a které doktor Patak vykládal s neuvěřitelnou žvanivostí.

Nechali ho mluvit.

Starosta se ho pak zeptal:

„Vy tedy nepřikládáte těm událostem na hradě žádnou důležitost, doktore?“

„Žádnou, pane Kolci.“

„A neříkal jste, že byste byl ochoten tam jít, kdyby vás k tomu někdo vyzval?“

„Já?“ odpověděl bývalý ošetřovatel trochu rozmrzen, že mu teď připomínají jeho slova.

„Cožpak jste to neřekl a neopakoval?“ připomněl mu učitel Hermod.

„Snad jsem to řekl, opravdu. A mám-li to jen opakovat.“

„Je třeba to udělat,“ řekl učitel Hermod.

„Udělat?“

„Ano. A místo abychom vás k tomu vyzvali, spokojíme se jen s prosbou,“ dodal pan Kolc.

„Chápete, přátelé.. to jistě, takový návrh.“

„Nu, když váháte,“ zvolal krčmář, „neprosíme vás, ale vyzýváme!“

„Vy že mě vyzýváte?“

„Ano, doktore.“

„Jdete příliš daleko, Jonáši,“ řekl starosta. „Pataka není třeba vyzývat. Víme, že to je čestný muž. A když řekne, že něco udělá, udělá to, třeba jen proto, aby prokázal službu vesnici a celému kraji.“

„Jakže, to myslíte vážně?. Chcete, abych šel na karpatský hrad?“ pokračoval doktor a jeho brunátná tvář zbledla.

„To byste neměl odřeknout,“ odpověděl rozhodně starosta.

„Prosím vás, přátelé, prosím vás, uvažujte přece.“

„Všechno jsme už uvážili,“ odpověděl Jonáš.

„Budte rozumní. K čemu by ta cesta byla? A co bych tam našel? Několik dobrých lidí, kteří se uchýlili na hrad a kteří nikomu nepřekážejí.“

„Nu, jestliže to jsou dobří lidé,“ namítl učitel Hermod, „nemáte se čeho bát a nadto budete mít možnost nabídnout jim své služby.“

„Kdyby to potřebovali, kdyby si mě vyžádali, věřte mi, že bych neváhal,“ odpověděl doktor Patak. „To bych šel do hradu hned. Nechodím však tam, kam nejsem pozván, a své návštěvy nekonám zadarmo.“

„Za ušlý zisk a ztracený čas dostanete zapláceno,“ řekl pan Kolc. „A hned.“

„A kdo mi zaplatí?“

„Já, my všichni., kolik budete chtít,“ odpověděla většina Jonášových hostů.

Doktor Patak byl zřejmě navzdory svému vychloubání stejný zbabělec jako jeho verstší spoluobčané. A když prve předstíral takovou statečnost, když se poškleboval místním pověrám, octl se teď

odmítáním vyžadované služby v náramných rozpacích. Cesta na karpatský hrad se mu nemohla ani za odměnu nijak zamlouvat.

Snažil se proto dokazovat, že návštěva hradu by neměla žádný smysl, a vesnice by se tím, že ho vyslala na hrad, jen zostudila. Jeho přesvědčování trvalo dlouho.

„Já si myslím, doktore, že se nemáte čeho bát,“ pokračoval učitel Hermod, „když nevěříte na duchy.“

„Na ty opravdu nevěřím.“

„A když tedy v hradu nestraší duchové, usadily se tam lidské bytosti, a vy se s nimi seznámíte.“

Učitelovy důvody nepostrádaly logiku. Bylo těžké je vyvracet.

„Tak co, pořád vám vrtá hlavou ten čertův hrad?“

„To je pravda, Hermode,“ odpověděl doktor Patak, „ale mohu být na hradě zdržen.“

„Jedině dobrým přijetím,“ namítl Jonáš.

„Snad, ale kdyby se má nepřítomnost protáhla a kdyby mě ve vesnici někdo potřeboval.“

„Všichni se cítíme výtečně,“ odpověděl pan Kolc, „a ve Verstu není ani jeden nemocný, když váš poslední pacient si už vzal lístek na onen svět.“

„Mluvme vážně! Jste rozhodnut tam jít?“ zeptal se krčmář.

„Na mou věru nejsem!“ prohlásil doktor. „Ne, že bych měl strach. Víte dobře, že všemu tomu čarování nepřikládám žádnou víru. Pravda je, že mi to připadá směšné, opakuji vám, směšné! Jen proto, že z komína hradní věže stoupal kouř a snad to ani kouř nebyl. Rozhodně to odmítám. Do karpatského hradu prostě nepůjdu!“

„Pak půjdu já!“

Těmito slovy vstoupil do jednání Nik Dek.

„Ty, Niku?“ zvolal pan Kolc.

„Ano, já. Ale pod podmínkou, že Patak půjde se mnou.“

Tohle už platilo přímo doktorovi, který vyskočil, aby to odmítl.

„Co ti to napadlo, lesníku? Já že mám jít s tebou? To by byla jistě pro nás oba příjemná procházka, kdyby měla ovšem nějaký smysl a kdybychom se tam mohli vůbec vydat. Ale ty přece dobře víš, Niku, že na hrad užžádná cesta nevede. Nedošli bychom tam.“

„Řekl jsem, že půjdu na hrad,“ odpověděl Nik Dek. „A protože jsem to řekl, půjdu tam!“

„Ale já, já jsem nic neřekl!“ zvolal doktor a ošíval se, jako by ho byl někdo chytil za límec.

„Ale ano, řekl jste to!“ namítl Jonáš.

„Ano, ano,“ opakovalo jednomyslně shromáždění.

Bývalý ošetřovatel byl tísněn ze všech stran a nevěděl, jak uniknout. Ach, jak teď litoval, že se svým chvastounstvím tak neopatrně zavázal! Nikdy mu ani nenapadlo, že by ho lidé brali vážně a že by na něm vymáhali zaplacení účtů. Teď už se vykrotit nemohl. Verst by se mu vysmál a celý Vulcanský průsmyk by ho nemilosrdně zesměšňoval. Rozhodl se proto projeviti odvahu.

„Nu, když tedy chcete, půjdu s Nikem, ačkoli to je zbytečné!“ prohlásil.

„Výborně, doktore Pataku, výborně!“ zvolali všichni pijáci u Krále Matyáše.

„A kdy půjdeme, lesníku?“ zeptal se doktor Patak s předstíranou lhostejností, kterou jen špatně zakryl svou zbabělost. „Zítří ráno,“ odpověděl Nik Dek.

Po jeho slovech nastalo dlouhé ticho. Svědčilo o nesmírném vzrušení pana Kolce i ostatních. Sklenice a talíře byly prázdné, ale nikdo ještě

nepomýšlel na odchod z výčepu a na návrat domů, ač už bylo pozdě. A Jonáš usoudil, že nastala vhodná příležitost naplnit sklenky novými dávkami rakije.

Ale do naprostého ticha zazněl náhle velmi zřetelný hlas, který pronesl pomalu tato slova:

Nikolasi Deku, nechod' zítra do hradu! Nechod' tam.. Jinak tě stihne neštěstí!

Kdo to řekl? Odkud se vzal ten hlas, který nikdo neznal a který jako by vycházel z neviditelných úst? Musil to být hlas strašidla, nadpřirozený hlas, hlas z onoho světa.

Celá krčma strnula zděšením. Nikdo se neodvážil rozhlédnout, nikdo neměl odvahu promluvit.

Nejstatečnější ze všech -, samozřejmě Nik Dek -, chtěl vědět, na čem je. Ta slova byla pronesena zcela nesporně ve výčepu. Lesník se napřed odvážil přistoupit k truhle a otevřít ji.

Nic.

Pak šel prohlédnout přízemní místnosti vedle výčepu.

Nikdo.

Otevřel dveře krčmy, vyšel ven a proběhl přes terasu až na hlavní ulici.

Nikdo.

Za chvíli pak pan Kolc, učitel, doktor Patak, Nik Dek a pastýř Frik opustili s ostatními krčmu a nechali tam samotného Jonáše, který spěšně zamkl na dva západy.

Té noci se obyvatelé Verstu ve svých domech pevně zabarikádovali, jako by je ohrožovalo nějaké fantastické zjevení. Vesnici ovládla hrůza.

V.

Nazítří v devět hodin připravovali se Nik Dek a doktor Patak k odchodu.

Lesník zamýšlel vystoupit vulcanským údolím a zamířit nejkratší cestou k hradu.

Není divu, že po objevení kouře nad hradní věží a po hlasu zaslechnutém v krčmě U krále Matyáše byli všichni lidé jako šílení. Několik Cikánů už prohlásilo, že kraj opustí. V rodinách se hovořilo jen o tom -, a to ještě tiše. Popřete teď, že v tom hlasitém varování neměl prsty sám ďábel! Vždyť bylo u Jonáše dobře padesát lidí, kteří ta podivná slova slyšeli! Nestali se obětí šílení smyslů? Takový názor se nedal obhájit. O tom nikdo nepochyboval. Nik Dek byl výslovně varován, že ho stihne neštěstí, bude-li trvat na svém úmyslu prozkoumat karpatský hrad.

Ale mladý lesník se přesto chystal Verst opustit, ač ho k tomu nikdo nenutil.

Přestože měl starosta zájem na odhalení hradního tajemství, přestože celá vesnice chtěla vědět, co se tam děje, naléhali teď všichni na Nika Deka, aby od svého rozhodnutí upustil. Zničená a zoufalá Miriota s krásnýma očima plnýma slz ho zapřísahala, aby se do takového dobrodružství nepouštěl. Už před výstrahou tajemného hlasu to bylo vážné. Ale po tom varování to bylo šílenství. V předvečer svatby chtěl Nik riskovat život v takovém pokusu a jeho snoubenka ho ani na kolenou nedokázala zadržet.

Mladého lesníka nemohly ovlivnit ani zapřísahání přátel, ani Miriotin pláč.

Nikoho to ostatně nepřekvapovalo. Všichni znali Nikův pevný charakter a jeho tvrdohlavost, ne-li paličatost. Řekl, že půjde na hrad, a v tom mu nemohl nikdo zabránit -, ani přímá hrozba. Ano, půjde na hrad, i kdyby se už neměl nikdy vrátit!

Když nadešla hodina odchodu, přitiskl Nik Dek naposled na svou hrud' Miriotu, která se po rumunském zvyku pokřižovala palcem, ukazovákem a prostředníkem k počtě svaté Trojice.

A co doktor Patak? Doktor Patak, donucený doprovázet lesníka, chtěl se z toho vyvléci, ale marně. Vše, co mohl říci, už řekl. Uvedl všechny myslitelné námitky..

Vymlouval se i na jasný zákaz návštěvy hradu, který slyšel zcela zřetelně.

„Ten zákaz se týká jenom mne,“ odpověděl prostě Nik Dek.

„Což bych vyvázl beze škody, kdyby tě potkalo neštěstí, lesníku?“ namítl doktor Patak.

„Ať mě potká cokoli, vy jste slíbil jít se mnou na hrad a půjdete tam, protože tam půjdu i já.“

Když občané Verstu pochopili, že Nika od splnění slibu nic neodradí, dali mu nakonec za pravdu. Bude lepší, když se Nik Dek nepustí do takového dobrodružství sám. Nesmírně dopálený doktor nemohl couvnout. Byl by tím notně pošramotil svou pověst ve vesnici a vystavil se posměchu pro svou dřívější chvástavost.

S duší plnou hrůzy se vzdal. Byl ostatně pevně rozhodnut využít nejmenší překážky na cestě a přimět svého společníka k návratu.

Nik Dek a doktor Patak tedy odešli. Pan Kolc, učitel Hermod, Frik a Jonáš je doprovodili až k ohbí ulice, kde se zastavili. Z toho místa zamířil pan Kolc naposled svůj dalekohled -, který nikdy neodkládal -, k hradu. Nad komínem hradní věže

neviděl žádný kouř, ač by při jasném obzoru krásného jarního jitra musil být dobře viditelný. Dalo se snad z toho usoudit, že když lesník nedbal na výstrahu, přirození nebo nadpřirození hosté hradu odtáhli? Někteří vesničané si to mysleli a to byl také rozhodující důvod vyřešit celou tu záležitost k úplné spokojenosti.

Nik Dek stiskl všem ruku, odtáhl doktora a zmizel s ním v zákrutu průsmyku.

Mladý lesník byl vystrojen jako na cesty. Měl přemovanou čapku s širokým štítkem, vestu se zasunutým tesákem, široké kalhoty, okované boty, přes bedra nábojovou brašnu a na rameni pušku. Těšil se oprávněně pověsti dobrého střelce, a protože se mohl setkat ne-li se strašidly, tedy s pobudy potloukajícími se podle hranic, a když ne s pobudy, tak s nějakými zlomyslnými medvědy, bylo jen správné, že byl připraven k obraně.

Doktor pokládal za svou povinnost vyzbrojit se starou křesací pistolí, která ve třech případech z pěti selhávala. Dále nesl sekeru, kterou mu svěřil jeho společník pro případ, že by si musili prosekávat podrostem cestu. Na hlavě měl široký venkovský klobouk, na sobě až ke krku zapnutý cestovní plášť a na nohou mocně okované boty. Tato přítěž mu však nemohla bránit v útěku, jestliže se mu k tomu naskytne příležitost.

Nik Dek i doktor Patak si nesli v brašnách i zásobu jídla, aby mohli průzkum podle potřeby prodloužit.

Když prošli ohbím cesty, kráčeli několik set kroků po pravém břehu Nyadu.

Cesta horskými roklemi by je byla zavedla příliš k západu. Bylo výhodnější sledovat koryto bystřiny, které jim zkrátilo cestu o třetinu, protože Nyad pramení ve stržích Orgalské planiny. Ale zprvu schůdný břeh byl později rozryt a zatarasen velkými balvany, takže se tudy pěší chodec nedostal. Oba muži se musili pustit vlevo a vrátit se dolním pásmem lesů na cestu k hradu.

K hradu se mohli dostat jen z této strany. V době, kdy tam bydlel baron Rudolf Gorc, byl hrad spojen s Verstem Vulcanským průsmykem a údolím řeky Žiulu, která si tím směrem otevřela úzký průchod. Ale dvacet let opuštěná cesta zarostla neproniknutelnou spleť křovin, takže zbytky nějaké stezky nebo křivolaké pěšiny by tam byl už nikdo nenašel. Když Nik Dek opustil hluboké koryto Nyadu, plné hučící vody, zastavil se, aby se zorientoval. Hrad už

neviděl. Ten se měl objevit až nad pásmem lesů, které se táhlo po dolních svazích pohoří. Tak je tomu totiž v celých Karpatech. Pro nedostatek opěrných bodů byla orientace velmi obtížná. Nik Dek se mohl řídit jen polohou slunce, jehož paprsky už vystupovaly nad vzdálené jihovýchodní hřebeny.

„Tak to vidíš, lesníku,“ řekl doktor Patak. „Tak to vidíš. Cesta nám vůbec zmizela!“

„Však tu nějakou najdeme,“ odpověděl Nik Dek.

„To se lehko řekne. Niku.“

„A lehko udělá. Pataku.“

„Ty jsi tedy stále ještě rozhodnut.“

Lesník se spokojil jen s přikývnutím a pustil se lesem na další cestu.

V té chvíli pocítil doktor prudkou chuť vrátit se zpět. Ale jeho společník se právě obrátil a vrhl na něho pohled tak rozhodný, že ten zbabělec nepokládal už za vhodné zůstat pozadu.

Ale ještě měl doktor Patak poslední naději. Že totiž Nik Dek zanedlouho zabloudí v lesním bludišti, kam ho služba nikdy nepřivedla. Nepočítal však se zvláštním „čichem“, profesionálním instinktem, možno říci až živočišnou schopností, která umožňuje řídit se nejnepatrnějšími známkami, směřováním větví v tu či onu stranu, zvrásněním půdy, barvou kůry, rozdílnou barvou mechů podle toho, jsou-li vystaveny jižním, nebo severním větrům. Nik Dek se ve svém řemesle vyznal a vykonával je s důvtipem, s nímž nemohl zabloudit ani v kraji zcela neznámém Mohl být důstojným sokem Kožené punčochy* nebo Cingašgúka* z časů Cooperových.

Přesto však přechod lesního pásma byl skutečně obtížný. Spodní podrost jilmů, buků, jeřábů a nádherných dubů přecházel v pásmo bříz, jedlí a smrků rostoucích na hřebenech vlevo od průsmyku. Byly to skvostné stromy s mohutnými kmeny, s větvemi plnými nové mízy a propletenými tak, že vytvářely zelenou klenbu, kterou sluneční paprsky nepronikaly.

Když se však oba chodci pod nízkými větvemi shýbali, mohli procházet celkem snadno. Ale zato půda byla plná překážek. Dalo jim hodně práce odstraňovat je, vysekávat kopřivy i ostružiní a chránit se před množstvím trnů, které se i při nejlehčím doteku ulamovaly. Nik Dek však nebyl člověkem, který by dbal na nějaké to škrábnutí. Za těchto podmínek mohli postupovat jen velmi pomalu. Bylo to mrzuté zdržování, protože Nik Dek i doktor Patak chtěli dojít k cíli do odpoledne.

To bude ještě dost světla k návštěvě hradu a umožní jim to návrat do Verstu před setměním.

Lesník se sekerou v ruce si prosekával cestu hustým bodlinatým trním, kde noha nacházela nerovnou půdu plnou kořenů a pařezů, o které klopýtali, pokud nezapadli do vrstvy zetlelého listí, které vítr nikdy neodvál. Celé hrozny lusků pukaly jako třaskavý hrách k velké hrůze doktora Pataka, který při té palbě vyskakoval, rozhlížel se vpravo i vlevo a zděšeně se ošíval, když se mu za kabát zachytil nějaký úponek jako spár, který ho chce zadržet. Tohle opravdu nemohlo tomu ubožákovi dodat odvahy. Teď by se už však neodvážil vrátit se sám do Verstu.

Snažil se naopak nezůstávat za svým paličatým společníkem pozadu.

V lese se místy objevovaly nenadálé světliny, na něž vnikala záplava světla.

Z vysokých korun se zvedaly páry černých čápů, vyrušených ve své samotě, a širokými rozmachy křídel odlétaly. Přejít světlin však pochod ještě více ztěžoval.

Byly tam hromady klestí a bouří poražených nebo věkem padlých stromů, jako by jim bývala dala poslední smrtelnou ránu dřevorubcova sekyra. Místy ležely obrovské kmeny, rozpadlé hnilobou. Ty už žádný nástroj nemohl změnit v klády, žádný vůz je neměl odvézt ke korytu řeky Žiulu. Nik Dek a jeho společník měli co dělat. Mladý, hbitý, pružný a silný lesník si s tím dovedl poradit, ale doktor Patak se svými krátkýma nohama a s velkým břichem těžce

dýchal a neubráníl se četným pádům, při nichž mu musel lesník pomáhat.

„Uvidíš, Niku, že si nakonec zlomím nohu,“ opakoval.

„Dáte si ji zas do pořádku.“

„Hleď, lesníku, měj rozum.! Proč se stavět proti nemožnému?“

Ale Nik Dek už byl vpředu, a když doktor ničeho nedocílil, pospíšil si za ním.

Měl je však dosud sledovaný směr přivést přímo k hradu? To mohli těžko rozpoznat. Ale terén neustále stoupal, a tak ve tři hodiny odpoledne dosáhli konečně okraje lesa.

Nad lesem až k Orgalské planině se táhl pruh zelených stromů, s rostoucí výškou horského svahu stále řidších.

V těchto místech se mezi skalisky objevil znovu Nyad. Buď se tu stácel k severozápadu, nebo se Nik Dek dostal k němu oklikou. Tím však nabyl mladý lesník jistoty, že je na správné cestě, protože bystřina zřejmě pramenila v nitru Orgalské planiny.

Na břehu bystřiny nemohl Nik Dek odepřít doktorovi hodinový odpočinek.

Žaludek se ostatně hlásil o svá práva stejně jako nohy. Brašny byly zásobeny dobře a Nikova i doktorova láhev byly naplněny rakijí. Kromě toho o několik kroků dál tekla průzračná a svěží voda, pročištěná šterkem na dně bystřiny. Co si mohli přát víc? Vydali se ze sil, které teď musili obnovit.

Od začátku cesty neměl doktor možnost promluvit s Nikem Dekem, který byl stále napřed. Odškodnil se však, jakmile se oba usadili na břehu Nyadu.

Jestliže jeden z nich nebyl příliš hovorný, druhý si rád poklábosil. Není proto divu, že otázky byly velmi rozvláčné a odpovědi velmi stručné.

„Promluvme si, lesníku, ale vážně,“ řekl doktor.

„Poslouchám,“ odpověděl Nik Dek.

„Myslím, že jsme se tady zastavili proto, abychom nabrali nové síly.“

„Zcela správně.“

„ Před návratem do Verstu.“

„To ne.. před cestou k hradu.“

„Hleď, Niku, jdeme už šest hodin a jsme sotva v polovině cesty .“

„To jen dokazuje, že nesmíme ztrácet čas.“

„Ale až přijdeme k hradu, bude už noc a já si myslím, lesníku, že nebudeš takový blázen, aby ses tam odvážil za tmy. Budeme muset počkat do rána.“

„Počkáme.“

„Ty se nechceš vzdát plánu, který nemá smysl?“

„Ne.“

„Jakže? Jsme vysílení, potřebujeme pořádný stůl v pořádné jídelně a pořádnou postel v pořádné ložnici, a ty pomýšlíš na noc strávenou pod širým nebem?“

»Ano, jestliže mi nějaká překážka zabrání projít hradní bránou.“

„A když na žádnou překážku nenarazíme?“

„Uložíme se v pokojích hradní věže.“

„V pokojích hradní věže?“ zvolal doktor Patak. „Myslíš si, lesníku, že budu ochoten strávit noc v tom prokletém hradu?“

„Bezpochyby, ledaže byste raději zůstal venku sám.“

Co si mohli přát víc?

„Sám, lesníku? To jsme si přece neujednali. A jestliže se máme rozejít, udělal bych to nejraději tady a vrátil se do vesnice.“

„Ujednali jsme si, doktore Pataku, že půjdete se mnou tam, kam půjdu já.“

„Ve dne ano.. Ale v noci ne!“

„Nu, můžete si klidně jít. Ale snažte se v lesích nezabloudit.“

Ale doktora znepokojovalo právě to zabloudění. Ponechán sám sobě, bez znalosti nekonečných zacházek v hlubokých lesích, věděl, že není schopen najít cestu do Verstu. A vůbec se mu nelíbilo zůstat v noci sám -, v noci jistě velmi tmavé -, sestupovat po svazích průsmyku za stálého nebezpečí, že se zřítí na dno nějaké rokle. Za vhodnější pokládal následovat Nika až k úpatí hradu, rozhodnut nepřelézat po západu slunce hradební zeď, kdyby si to lesník usmyslil. Teď se však chtěl doktor naposled pokusit svého společníka zastavit.

„Viš přece, Niku,“ pokračoval, „že bych se od tebe nikdy neodloučil. A když trváš na cestě k hradu, nenechám tě tam jít samotného.“

„Výborně, doktore Pataku; myslím, že byste měl na tom trvat.“

„Ne, ještě slovíčko. Niku. Jestliže tam přijdeme už za noci, slib mi, že se nebudeš pokoušet vniknout do hradu.“ „Mohu vám slíbit jen to, doktore, že učiním i nemožné, abych se tam dostal, a že necouvnu ani o krok, dokud nezjistím, co se tam děje.“

„Co se tam děje, lesníku?“ zvolal doktor Patak s pokrčením ramen. „A co chceš, aby se tam dělo?“

„To nevím, ale protože jsem se rozhodl dovědět se to, dovím se to!“

„Především bychom se musili do toho ďábelského hradu dostat!“ namítl doktor, který byl s argumenty v koncích. „Ale vzhledem k obtížím, které jsme měli až dosud, a k času, který si vyžádal průchod lesem, soudím, že se do večera na dohled k hradu nedostaneme.“

„To nemyslím,“ odpověděl Nik Dek. „Smrčiny nahoře na hřebenu nejsou tak husté jako tenhle jilmový, jeřábový a bukový les.“

„Ale terén bude těžko schůdný.“

„To nevádí. Neschůdný nebude.“

„Já jsem však slyšel, že v okolí Orgalské planiny jsou medvědi.“

„Mám pušku a vy máte na obranu pistoli, doktore.“

„Ale v noci můžeme ve tmě zabloudit.“

„Vůbec ne. Máme teď průvodce, který nás, jak doufám, neopustí.“

„Průvodce?“ zvolal doktor.

A rychle vstal, aby se neklidným pohledem rozhlédl.

„Ano,“ opakoval Nik Dek, „máme průvodce a tím je bystřina Nyad. Stačí jít po jejím pravém břehu, abychom se dostali až na hřeben planiny, kde Nyad pramení. Myslím si proto, doktore, že za dvě hodiny budeme před hradní bránou, jestliže se teď bez otálení vydáme na cestu.“

„Za dvě hodiny! Jen aby to nebylo za šest!“

„Pojďme! Jste připraven?“

„Už, Niku? Vždyť jsme se zastavili sotva na pár minut!“

„Těch pár minut trvalo dobrou půlhodinu. Naposled se ptám: Jste připraven?“

„Připraven, když mám nohy jako kusy olova. Víš přece, že nemám tvá lesnická lýtka. Niku. Je to kruté, nutit mě jít dál, když mám oteklé nohy.“

„Už mě nudíte, Pataku! Dávám vám volnost; můžete si jít. Sbohem!“

A Nik Dek vstal.

„Pro lásku boží, lesníku,“ zvolal doktor Patak, „poslyš ještě!“

„Mám poslouchat vaše hloupé řeči?“

„Hleď, je už pozdě! Proč nezůstat tady, proč se neutábořit pod těmito stromy?“

Zítřa za svítání se zas pustíme dál a k cestě na planinu budeme mít celé dopoledne.“

„Doktore,“ odpověděl Nik Dek, „opakuji vám, že mám v úmyslu strávit noc v hradu.“

„Ne!“ zvolal doktor. „To ne, to neuděláš. Niku! Dokážu ti to překazit.“

„Vy?“

„Zavěším se na tebe, odvedu tě pryč a bude-li třeba, zmlátím tě .“

Nešťastný Patak už nevěděl, co říká.

Nik Dek mu na to neodpověděl, přehodil si pušku přes rameno a udělal několik kroků k břehu Nyadu.

„Počkej.! Počkej!“ zvolal žalostně doktor. „Ty jsi hrozný člověk.

Počkej chvíli.. Mám ztuhlý nohy.. klouby mi neslouží.“

Ale brzy mu posloužily, protože bývalý ošetřovatel se musil na svých krátkých nohou rozběhnout, aby dohonil lesníka, který se po něm ani neotočil.

Byly čtyři hodiny. Pohoří Plesy mělo zanedlouho zadržet sluneční světlo, které přes jeho hřeben osvětlovalo šikmými paprsky nejvyšší větve smrčiny. Nik Dek právem pospíchal, protože uvnitř lesa se na sklonku dne v několika minutách zešeří.

Lesy s porostem otužilých horských stromů jsou vždy zajímavé a podivné.

Místo pokřivených, zkroucených a zohýbaných stromů-rostou v nich rovní a silní velikáni s kmeny do výše padesáti až šedesáti stop, bez suků a bez pahýlů, s korunami rozloženými ve věčně zelený strop. U pat stromů žádná spleť rostlin. Dlouhé kořeny se plazí těsně při povrchu půdy, podobny zimou ztuhlým hadům. Zem kryje nízký žlutavý mech, propletený suchými snítkami a pokrytý výtrusnicemi, které pod nohou praskají. Holé svahy jsou zbrázděny krystalickými horninami, jejichž ostré hrany rozřezávají i nejsilnější kůži.

Cesta touto smrčinou dlouhou čtvrt míle, byla velmi svízelná. Přelézání skalních bloků si vyžadovalo pružná bedra, silné kotníky a jisté údy, což vše doktoru Patakovi chybělo. Kdyby byl šel Nik Dek sám, byl by les překročil za hodinu, ale s přítěží takového společníka mu to trvalo tři hodiny. Musil se zastavovat a čekat na něho a pomáhat mu přes skaliska, pokud byla pro Patakovy krátké nohy příliš vysoká. Doktor měl jedinou obavu, obavu přímo strašnou: aby nezůstal v této hrozně pustiné sám.

Zatímco se stoupání do svahu stávalo stále obtížnějším, stromy na vrcholu hřebenu počínaly řídnout. Tvořily teď jen nevelké osamělé skupiny. Mezi nimi už bylo v pozadí vidět linii hor, jejichž obrysy vystupovaly ještě nad večerní opar. Bystřina Nyad, podle níž lesník až dosud postupoval, změnila se v malý potůček.

Nedaleko odtud už musela pramenit. Několik set kroků nad poslední terénní vrásou se už táhla oblina Orgalské planiny s rozlehlým hradem na vrcholu.

Nik Dek se tak konečně dostal s posledním vynaložením sil na planinu. Doktor se tam však octl ve stavu bezvládné hmoty. Ten ubožák už neměl sílu dovléci se o dvacet kroků dál a padl jako dobytče pod palicí řezníka.

Nik Dek nebyl únavou z namáhavého výstupu příliš postižen. Zůstal bez hnutí stát a hltal očima karpatský hrad, k němuž se dosud nikdy nedostal.

Před jeho zrakem se táhla ozubená hradní zeď, chráněná hlubokým příkopem. Jediný zvedací most byl zdvižen na

výpadní bránu s kamenným ostěním

Na Orgalské planině při hradební zdi bylo pusto a ticho.

Zbytek denního světla dovolil obhlédnout celý hrad, vystupující nejasně z večerního šera. Na ochozu bašty, na horní plošině hradní věže ani na kruhovém pavlánu v prvním patře se nikdo neobjevil. Nad podivnou korouhvičkou porušenou věkovitou rzí, se neukázal ani pramének kouře.

„Tak co, lesníku?“ zeptal se doktor Patak. „Připustíš teď, že není možné zdolat příkop, spustit zvedací most a otevřít tu bránu?“

Nik Dek neodpověděl. Uvědomil si, že se musí před hradební zdí zastavit. Jak by také mohl v tom šeru sestoupit na dno příkopu, vyšplhat po protějším svahu a proniknout za hradbu? Bude rozhodně lepší počkat do rána a podniknout něco za plného světla.

K tomu se také ke své mrzutosti a k nesmírné spokojenosti doktora Pataka rozhodl.

VI.

Úzký oblouček měsíce, vykrojený jako stříbrný srp, zmizel skoro zároveň se sluncem. Ze západu přihnáné mraky ztlumily i poslední svit soumraku. Odsopoda stoupající šero zaplavovalo pozvolna celý prostor. Horská údolí ztemněla a tvary hradu brzy zmizely pod rouškou noci.

Nocležníkům sice hrozila temná noc, ale nezdálo se, že bude rušena nějakou atmosférickou poruchou, bouří, deštěm nebo vichřicí. V tom měli Nik i Patak štěstí, když se měli utábořit pod širým nebem.

Na pusté Orgalské planině nebyla žádná skupina stromů. Jen tu a tam nízké přízemní křoviny, které před nočním chladem nijak nechránily. Zato skalisek tam bylo dost. Některá napůl zapadlá do země, jiná zas v tak vratké rovnováze, že stačil malý tlak, aby se zřítily dolů ke smrčině. Ve skutečnosti byl jedinou hojnou rostlinou kamenité půdy bodlák. Teď šlo o úpravu jakéhokoli tábořiště, na němž by přečkali do rána a zajistili se proti poklesu teploty, která je v těchto šířkách dost nízká.

„Jsme jen na rozpacích s výběrem místa, abychom neonemocněli!“ bručel doktor Patak.

„Jen si postěžujte!“ odpověděl Nik Dek.

„Právě si stěžuji! Tohle je moc příjemné místo k získání pořádné rýmy nebo pořádného revmatismu, z něhož se pak nedokážu vyléčit.“

V ústech bývalého karanténního ošetřovatele to bylo zcela nefalšované přiznání.

Ach, jak teď litoval svého pohodlného domku ve Verstu, dobře uzavřeného pokoje a postele plné polštářů a přikrývek! Mezi skalisky rozsetými po Orgalské planině si musili vybrat takové, jehož umístění jim skýtalo nejlepší ochranu před jihozápadním větrem, který už počínal nepříjemně bodat. To také Nik Dek udělal a doktor se k němu brzy připojil za širokým balvanem s horní plochou jako stůl rovnou.

Byla to jedna z kamenných lavic, zakrytá porostem hlaváče a lomikamenu, jaké nacházíme velmi často v záhybech valašských cest. Cestující se na ni mohl posadit a současně měl možnost uhasit žízeň vodou z nádoby pod lavicí. Nádobu denně naplňují místní venkované. Pokud bydlel na hradě baron Gorc, stávala na této lavici nádoba, která péčí rodinného služebnictva nezůstávala nikdy prázdná. Teď však zbyly z nádoby jen špinavé střepy, porostlé zeleným mechem. Při nejmenším nárazu by se byly rozpadly v prach.

Na konci lavice stál žulový sloupek, zbytek starého kříže, jehož ramena na svislém dřívku představovala už jen napolo zaniklé drážky. Doktor Patak jako svobodomyšlný člověk nemohl připustit, že by ho tento kříž chránil před nadpřirozenými zjevy. A přesto z podivné úchylky vlastní mnoha nevěřícím nebyl dalek víry v ďábla. Myslí si, že ďábel nemůže být daleko, že to on straší v hradu a že ani uzavřená brána, ani zdvižený zvedací most, ani špičaté zuby hradby mu nezabrání vyjít ven, kdyby chtěl z pouhého rozmaru přijít zakroutit oběma krk!

Když si doktor pomyslel, že má strávit celou noc v takových podmínkách, otrásl se hrůzou. Ne! To nebylo možné žádat od lidské bytosti! Ani nejenergičtější povaha by tomu nemohla čelit.

A pak mu přišlo dodatečně na mysl něco, na co při odchodu z Verstu nepomyslel. Byl úterní večer a v úterý se lidé z tohoto kraje střeží vycházet po západu slunce ven. Úterý je, jak známo, den uřknutí. A podle lidového podání každý, kdo se odváží vyjít, vystavuje se nebezpečí setkání s nějakým zlým duchem. Proto v úterý po ulicích a po cestách nikdo po západu slunce nechodí. A doktor Patak byl teď nejen mimo domov, ale dokonce blízko strašidelného hradu, tři míle od vesnice! A tady měl čekat do svítání, dočká-li se ho někdy! To opravdu znamená chtít pokoušet ďábla! Zatímco se doktor zabýval těmito myšlenkami, viděl lesníka vytahovat klidně z torby kus studeného masa a popřávat si pořádný doušek z polní láhve. Pomyslel si, že nejlepší bude Nika napodobit -, a to také udělal. K obnovení síly potřeboval ne méně než husí stehno, pořádný krajíc chleba, to vše zalité rakijí. I když se mu podařilo zahnat hlad, zaplašit strach nedokázal.

„A teď spěme!“ řekl Nik Dek, když uložil svou torbu u nohy lavice.

„Spát, lesníku?“

„Dobrou noc, doktore.“

„To se lehkou přejde dobrou noc; já se však hrozně bojím, že skončí špatně.“

Nik Dek neměl náladu k hovoru a neodpověděl. Ve svém povolání byl zvyklý spát v lese. Opřel se co nejpohodlněji o kamennou lavici a zanedlouho upadl do hlubokého spánku. Když doktor zaslechl v pravidelných intervalech se ozývající dech svého společníka, nezbylo mu než proklínat ho jen tiše mezi zuby.

On sám nemohl ani na pár vteřin vyřadit svůj zrakový a sluchový smysl.

Navzdory únavě se neustále rozhlížel, neustále bystřil sluch. Jeho mozek se stával kořistí podivných vidění, která se rodí ze zmatků nespavosti. Co se pokoušel rozpoznat v hustém šeru? Všechno a nic, nejasné tvary okolních předmětů, roztrhané mraky na nebi, sotva postřehnutelné obrysy hradu. Dále skaliska na Orgalské planině,

kteřá zdánlivě tančila jakousi pekelnou čtverylku. A co když se ve svých základech uvolní, zřítí se po svahu na oba odvážlivce a rozdrťí je před bránou hradu, do nějž měli vstup zakázán?

Nešťastný doktor vstal a naslouchal zvukům na vysoké planině, znepokojivému šepotu, který zní jako šumot, sténání a vzdechy dohromady. Naslouchal také netopýřům, kteří se lehce dotýkali skal rychlými kmity křidel, sýčkům, kteří vylétli na noční procházku, dvěma třem párům zlověstných sov, jejichž houkání zní jako nářek. Svaly se mu bezděčně stahovaly a celé tělo, pokryté ledovým potem, se mu chvělo.

Tak plynuly dlouhé hodiny až do půlnoci. Kdyby byl mohl doktor Patak hovořit, vyměnit si občas s lesníkem pár slov, dát volný průchod svým výčitkám, nebyl by býval tak vystrašený. Ale Nik Dek spal -, a spal velmi tvrdě.

Půlnoc! Nejstrašnější ze všech hodin, hodina zjevení a zlých čar.

Co se vlastně stalo?

Doktor právě vstal a ptal se sám sebe, zda bdí, nebo je pod vlivem noční můry.

Zdalo se mu, že tam nahoře vidí -, ne, to opravdu viděl! -, podivné tvary ozářené přízračným světlem, přecházející od jednoho konce obzoru k druhému, stoupající a zas klesající a pohybující se zároveň s mraky. Připadaly mu jako jakési příšery, draci s hadími ocasy, okřídlení koně s širokými křídly, obrovské chobotnice a strašní upíři, kteří se snášeli dolů, aby ho zachytili svými drápy a rozdrtili svými čelistmi.

Pak se mu zdálo, že celá Orgalská planina je v pohybu, skály i stromy na jejím okraji. A v pravidelných intervalech neslo se k jeho sluchu výrazné zvonění.

„Zvon.,“ šeptal si Patak. „Hradní zvon!“

Ano, byl to skutečně zvon ve staré kapli, a ne zvon z Vulcanu, jehož zvuk by vítr přinášel ze zcela jiné strany.

A zvonění se zrychlovalo. Ruka, která zvon rozhoupávala, nevyzváněla umíráčkem. Bylo to zvonění na poplach, jehož chvatné úderý budily ozvěnu na transylvánské hranici.

Při poslechu chmurných záchvěvů přemohl doktora Pataka křečovitý strach, neovladatelná úzkost, nepotlačitelná hrůza, při níž mu celým tělem probíhalo chladné mrazení.

Ale i lesník byl vytržen ze spánku děsivými úderý zvonu. Zatímco doktor Patak se jaksi zasunul sám do sebe, lesník vstal, zbystril sluch a pokoušel se proniknout zrakem hustou tmou kolem hradu.

„Ten zvon.! Ten zvon.!“ opakoval doktor Patak. „To zvoní sám ďábel!“

Ubohý, zcela poblázněný doktor uvěřil pevněji a víc než kdy jindy v ďábla.

Nehybný lesník neodpovídal.

Náhle se ozval strašný zvuk, podobný hlasu lodních sirén při vjezdu do přístavu, a šířil se v rychlých vlnách dál. Prostor se rozvlnil v širokém okruhu jeho ohlušujícím rykem.

A pak z hradní věže vytrysklo silné světlo, šířící oslňující jas a oslepující záblesky. Jaký zdroj vysílal tak mohutné světlo, jehož vyzařování se v dlouhých pruzích táhlo přes povrch Orgalské planiny? Z jakého ohniska unikal tento světelný proud, který jako by objímal skaliska a zároveň je zaléval podivnou bledostí?

„Niku! Niku!“ volal doktor. „Podívej se! Nejsme vlastně už oba mrtví?“

Lesník i on vypadali opravdu jako mrtvolky se sinalou tváří, s prázdnými očními důlky, se zelenavými tvářemi, se zešedlou pletí, s vlasy podobnými mechu, jaký podle legend roste na lebkách oběšenců.

Nik Dek byl překvapen tím, co viděl, i tím, co slyšel. Doktor Patak dosáhl nejvyššího stupně hrůzy, se staženými svaly, se zježenými vlasy, s rozšířenými zornicemi, s tělem křečovitě ztuhlým.

Asi minutu -, nejvýš minutu -, trval ten strašný jev. Pak podivné světlo postupně sláblo, jekot ustal a Orgalská planina se vrátila do ticha a do tmy.

Ani jeden, ani druhý se už nesnažili spát. Doktor byl ochromený hrůzou a lesník stál u kamenné lavice a čekal na rozednění. Na co myslel Nik Dek při pohledu na jevy zřejmě nadpřirozené? Umiňoval si pokračovat směle v takovém dobrodružství? Opravdu řekl, že vnikne do hradu a prohlédne si hradní věž. Ale nestačilo mu, že se dostal až k nezdolatelné hradbě, že na sebe přivolal hněv duchů a způsobil to pobouření živlů? Bude mu někdo vyčítat nedodržené slovo, když se vrátí do vesnice, aniž hnal své bláznovství až k odvážnému vstupu do ďábelského hradu? Doktor se k němu náhle vrhnul, uchopil ho za ruku a snažil se ho odvléci.

Přitom stále opakoval:

„Pojď.! Pojď!“

„Niku! Podívej se! Nejsme už oba mrtví?“

„Ne!“ odpověděl Nik Dek a zadržel doktora Pataka, který se po posledním úsilí vzdal.

Noc konečně skončila. Lesník i doktor byli v takovém duševním stavu, že si dobu uplynulou do svítání ani neuvědomovali. V paměti jim z hodin do prvního úsvitu nezůstalo nic.

Nad hřebenem Paringu za protějším svahem údolí Žiulu se na východním obzoru objevil růžový pás. V zenitu se na pozadí nebes, pruhovaných jako zebří kůže, rozptylovaly lehké obláčky. Nik Dek se obrátil k hradu. Pozoroval jeho zvolna se jasnící tvary, hradní věž vystupující z vysoké mlhy nad Vulcanským průsmykem, kapli, ochozy a hradební zdivo nořící se z nočního oparu, a nakonec rohovou baštu s bukem, jehož listy v ranním větru šelestily.

V obvyklém vzhledu hradu se nic nezměnilo. Zvon byl stejně nehybný jako stará větrná korouhvička. Z komínů hradní věže nestoupal žádný kouř a zamřížovaná okna byla pevně zavřená.

Nad plošinou věže poletovalo s jasným křikem několik ptáků.

Nik Dek se zahleděl k hlavnímu vchodu do hradu. Most byl zdvižen ke dveřnímu ostění a uzavíral bránu mezi dvěma kamennými sloupy, ozdobenými erbem baronů Gorců.

Byl lesník rozhodnut dovést odvážnou výpravu až do konce? Ano. A jeho rozhodnutí nebylo nočními událostmi nijak ovlivněno. Víme, že jeho zásadou bylo udělat to, co si umínil. Ani tajemný hlas, který ho varoval ve výčepu U krále Matyáše, ani nevysvětlitelné zvukové a světelné jevy, jichž byl právě svědkem, nemohly mu zabránit v pokusu proniknout za hradní zeď. Pak by mu stačila hodina k proběhnutí chodbami a k prohlídce hradní věže. Po splnění svého slibu by se vydal zpět do Verstu, kam by mohl dorazit před polednem.

Co se doktora Pataka týče, ten byl jako bezvládný stroj. Neměl ani sílu k odporu, ani vlastní vůli. Šel by tam, kam by ho lesník vedl. Kdyby upadl, nemohl by se už zvednout. Hrůzy této noci ho zcela otupily. A tak vůbec nic neřekl, když lesník ukázal na hrad a vyzval ho: „Pojďme!“

A přece se zatím rozednilo, takže doktor by se byl mohl vrátit do Verstu bez obav, že v rozlehlých lesích zabloudí. Nemysleme si však, že zůstal s Nikem Dekem z dobré vůle. Svého společníka neopustil a nevrátil se do vesnice jen proto, že si celou situaci vůbec neuvědomoval, že byl prostě tělem bez duše. A když ho lesník odvedl ke svahu hradního příkopu, nechal se tam odvést.

Bylo však možné dostat se do hradu jinudy než bránou? To si chtěl právě Nik Dek ověřit.

V hradební zdi nebyl žádný průlom, žádná trhlina, která by umožnila dostat se do hradu. Bylo vůbec překvapující, že staré zdivo bylo ještě tak zachovalé. Bylo to dáno jeho šířkou. A vyšplhat až na jeho zubatý hřeben bylo zřejmě nemožné, protože zeď se zdvíhala do výše čtyřiceti stop. Zdálo se proto, že Nik Dek po příchodu k hradu narazil na nezdolatelnou překážku.

Naštěstí -, či spíš naneštěstí pro něho -, byla nad bránou jakási střílna, nebo spíš otvor, z něhož kdysi vyčnívala hlaveň lehkého děla. Kdyby lesník využil jednoho z mostních řetězů visících až k zemi, mohl by se jako obratný a silný člověk dostat až k této střílně. Byla dost široká, aby tudy prolezl, pokud by nebyla uvnitř přehrazena mříží. Nikovi Dekovi by se tudy patrně podařilo prolézt na hradní nádvoří.

Lesník na první pohled pochopil, že nemá jinou možnost, a tak sledován bezduchým doktorem sestoupil po šikmém vnějším srázu do hradního příkopu.

Oba dva se dostali rychle na dno pokryté kameny a divokými rostlinami. Nevěděli, kam vkročit, protože v trávě vlhkého příkopu se to hemžilo množstvím jedovatých tvorů. Středem příkopu rovnoběžně s hradbou bylo vyhloubeno koryto bývalého trativodu, teď téměř vyschlého. Dal se jediným krokem překročit.

Nik Dek neztratil vůbec nic ze své fyzické i duševní energie a jednal zcela chladnokrevně, zatímco doktor Patak ho následoval mechanicky jako zvíře vedené na provaze.

Když přešli trativod, postupoval lesník asi dvacet kroků při patě hradby a zastavil se pod bránou na místě, kde visel konec řetězu. Pomocí rukou a nohou mohl se snadno dostat až ke kamennému výčnělku pod střílnou.

Nik Dek neměl samozřejmě v úmyslu nutit doktora Pataka, aby se tam pokusil vyšplhat. Tak tlustý chlapík by to ani nedokázal. Nik Dek se proto spokojil s tím, že doktorem pořádně zatřásl, aby mu Patak rozuměl, a doporučil mu, aby zůstal bez pohnutí na dně příkopu.

Pak počal Nik Dek šplhat po řetězu, což bylo pro jeho horalské svaly pouhou hračkou.

Když však doktor osaměl, uvědomil si do značné míry svou situaci. Pochopil vše, rozhlédl se a spatřil svého společníka zavěšeného dvanáct stop nad zemí.

Hlasem hrůzou přiškrceným zvolal:

„Počkej, Niku! Počkej!“

Lesník ho však neposlouchal.

Vrať se, vrať se., nebo odejdu!“ sténal doktor, kterému se podařilo trochu vzpamatovat.

„Dejte mi pokoj!“ odpověděl mu Nik Dek a pokračoval ve výstupu po řetěze zvedacího mostu.

Doktor Patak v záchvatu hrůzy chtěl vylézt po svahu příkopu na Orgalskou planinu a rozběhnout se do Verstu.

Ale tu došlo k neobyčejnému divu, před nimž bledly všechny divy předešlé noci. Patak se nemohl ani hnout. Jako by měl nohy sevřené čelistmi svěráku.

Ani s jednou nemohl hnout. Přilnuly mu k zemi podpatkem i podrážkou.

Zadržela snad doktora pera nějaké pasti? Byl příliš vyděšený, než aby to zjistil.

Zdálo se spíš, že byl zachycen hřeby ve své obuvi.

Bud' jak bud', ten ubožák byl na místě znehybněn, přikován k zemi. Neměl už sílu křičet, jen zoufale vztahoval paže, jako kdyby se chtěl vymanit z objetí nějakého draka, jehož tlama se vynořila z nitra země.

Niku Dekovi se zatím podařilo dostat až k bráně. Právě vložil ruku na kování, do něhož byl zapuštěn jeden z řetězů zvedacího mostu. Ale v té chvíli mu unikl z úst bolestný výkřik. Pak se jako bleskem zasažen zvrátil nazad, sklouznul po řetězu, kterého se pudově zachytil, a skulil se na dno příkopu.

„Ten hlas po pravdě řekl, že se mi přihodí neštěstí,“ zašeptal a omdlel.

VII.

Jak popsat úzkost, která ovládla vesnici Verst po odchodu mladého lesníka a doktora Pataka? A s nekonečnými hodinami ještě vzrůstala.

Pan Kolc, krčmář Jonáš, učitel Hermod a několik dalších vesničanů setrvali nepřetržitě na terase. Všichni vytrvale pozorovali vzdálenou stavbu hradu a dívali se, zda se nad hradní věží neobjeví znovu proužek dýmu. Žádný kouř se však neukázal. Zjistili to pomocí dalekohledu, trvale zaměřeného oním směrem Ty dva floriny za přístroj se opravdu vyplatily. Lakotný starosta, pečlivě hlídající svou peněženku, nikdy té příhodné koupě nelitoval.

V půl jedné odpoledne, když se pastýř Frik vrátil z pastvy, zahrnuli ho všichni dychtivými dotazy. Zjistil něco nového, zvláštního, nadpřirozeného?

Frik odpověděl, že právě prošel údolím Žiulu, ale nic podezřelého neviděl.

Po obědě, ke druhé hodině, vrátili se všichni na pozorovatelnu. Nikdo nechtěl zůstat doma, a především nehodlali vkročit do krčmy U krále Matyáše, kde se tehdy ozval ten varovný hlas. Že zdi mají uši, to se dá připustit, protože to je běžné úsloví., ale že by měly ústa?

Ctihodný krčmář se teď musil obávat, že se jeho výčep octne v karanténě. To ho teď zajímalo především. Nebude nucen hospodu zavřít a při nedostatku hostů vypít své zásoby sám? Ale vždyť přece pro uklidnění všeho obyvatelstva Verstu provedl důkladnou prohlídku celé krčmy, prohledal i pokoje pod postelemi, prohlédl truhly i police, důkladně prošmejdil všechny kouty a skřýše ve výčepu i v celém domě od sklepa po půdu, prostě všechno, kde by byl nějaký špatný šprýmař mohl připravit takový žert. Ale nikde nic! Ani na průčelí domu nad Nyadem! Okna byla tak vysoko, že by se k nim nikdo nedostal, protože srázná zed' spočívala svými základy až v dravém proudu bystriny. Ale co na tom? Strach neuvažuje a uplyne patrně hodně času, než obvyklí Jonášovi hosté nabudou zas důvěry v jeho krčmu, v jeho kořalky a v jeho rakiji.

Hodně času? To je omyl. Uvidíme, že tato nepříjemná předpověď se neměla nikdy splnit. Za několik dní došlo totiž k

nečekané události, po níž vesnické osobnosti obnovily své denní schůzky při plných pohárech za stoly U krále Matyáše.

Musíme se však vrátit k mladému lesníkovi a k jeho společníku doktoru Patakovi.

Vzpomínáme si, že ve chvíli odchodu z Verstu slíbil Nik Dek zoufalé Miriotě, že se návštěvou karpatského hradu příliš nezdrží. Nestane-li se mu nějaká nehoda, nedojde-li ke splnění té hrozby, vrátí se v prvních večerních hodinách zpět. S jakou netrpělivostí na něho všichni čekali! Vždyť ani mladá dívka, ani její otec, ani učitel Hermod nemohli předvídat, že by obtíže cesty zabránily lesníkovi dosáhnout hřebenu Orgalské planiny před nocí.

Proto jejich neklid, už za dne dost velký, přesáhl všechny meze, když na vulcanské zvonici odzvonilo osm hodin, což bylo ve Verstu jasně slyšet. Co se stalo, že se Nik Dek a doktor Patak po celodenní nepřítomnosti ještě neobjevili? Za tohoto stavu nikdo nepomýšlel na odchod domů, dokud se oba muži nevrátí.

Každým okamžikem se jim zdálo, že se už objevují v zákrutu cesty průsmykem.

Pan Kolc stál s dcerou až na konci ulice na místě, kde vyčkával i pastýř. Mnohokrát se jim zdálo, že se v dáli mezi stromy objevují jakési stíny, čiré mámení!

Průsmyk byl jako obvykle pustý, protože lidé od hranic se málokdy odvažovali pustit se tudy v noci. A pak -, byl přece úterní večer, večer dne zlých duchů!

Toho dne nevycházejí obyvatelé Transylvánie po západu slunce ven. Nik musil být šílený, když si vybral k návštěvě hradu právě takový den. Ale pravda je, že mladý lesník na to nepomyslel stejně jako nikdo z vesnice.

Právě na to teď Miriota myslila. Hlavou jí probíhaly strašné představy. Ve své fantazii sledovala snoubence hodinu za hodinou, jak stoupá hustými lesy na Orgalskou planinu. Teď přišla noc. Zdálo se jí, že ho vidí, jak se pokouší uniknout za hradními zdmi duchům, kteří v karpatském hradě straší. Stal se hříčkou jejich čar. Byl obětí vydanou jejich pomstě. Uvězněn v hlubokém podzemním žaláři. byl snad už mrtev!

Co by byla ubohá dívka za to dala, kdyby se byla mohla pustit po stopách Nika Deka. Ale protože to nemohla udělat, chtěla na něho aspoň čekat na tomto místě celou noc. Otec ji však donutil k návratu. Na strážci ponechal pastýře a s dcerou odešel domů.

Jakmile Miriota ve své světničce osaměla, oddala se bez zábran slzám. Milovala statečného Nika z celé duše a láskou tím vděčnější, že se mladý lesník o ni neucházel za podmínek, za nichž se obvykle a tak podivně rozhoduje na transylvánském venkově o manželství.

Každý rok se totiž ve svátek sv. Petra otvírá „trh na nevěsty“. Toho dne se shromažďují všechny mladé dívky z celé župy. Sjíždějí se v krásných dvoukolkách tažených nejlepšími koňmi. Přivázejí s sebou své věno, to znamená šaty utkané, ušité a vyzdobené vlastníma rukama a uložené ve skvostně malovaných truhlách.

Doprovází je celá rodina, přátelé a sousedé. Pak přicházejí mladí muži v nádherném vyšňoření a s hedvábnými opasky. Jako pávi se procházejí tržištěm; vybírají si dívku, která se jim líbí; na znamení zásnub jí dávají prsten a šátek. Po návratu z trhu se pak odbývá svatba.

Nikolas Dek se však s Miriotou neseznámil na takovém trhu. Jejich spojení nebylo dílem náhody. Oba se stýkali už od dětství a milovali se od dosažení dospělosti. Mladý lesník si nešel pro ženu do dražby na tržišti a Miriota mu za to byla vděčná. Ach, proč jen Nik Dek tak tvrdohlavě, umíněně a paličatě trval na splnění slibu zřejmě neuváženého! Miloval ji přece, opravdu ji miloval, ale ona neměla dost Vlivu, aby mu zabránila v cestě na ten prokletý hrad!

Ach, jak smutnou noc strávila Miriota v úzkostech a v pláči! Ani jí nenapadlo jít spát. Vykloněna z okna a s pohledem upřeným ke stoupající ulici jako by slyšela šeptající hlas:

„Nikolas Dek nedbal výstrahy! Miriota už nemá ženicha!“

Bylo to jen šálení smyslů. Nočním tichem se žádný hlas nenesl. Nevysvětlitelný jev z výčepu U krále Matyáše se v Kolcově domě neopakoval.

Nazítří byl celý Verst už za svítání vzhůru. Od terasy až k zákrutu průsmyku přecházeli lidé nahoru a dolů. Jedni, aby se poptávali po novinkách, druzí, aby je přinášeli. Říkalo se, že pastýř Frik právě vyrazil na dobrou míli daleko od vesnice. Ne aby prošel lesem u Plesy, ale aby sledoval jeho okraj. A nejednal tak bez důvodu.

Všichni na něho musili čekat. Aby se s ním setkali co nejdříve, odešli pan Kolc, Miriota a Jonáš až na konec vesnice. Za půl hodiny se nahoře na silnici, několik set kroků daleko, objevil konečně Frik.

Protože zřejmě nijak nespěchal, viděli v tom všichni špatné znamení.

„Tak co, Friku, co je? Co ses dověděl?“ zeptal se pan Kolc, jakmile k němu pastýř dorazil.

„Nic jsem neviděl, nic nevím,“ odpověděl Frik.

„Nic!“ zašeptala Miriota s očima plnými slz.

„Za svítání jsem zahlédl na míli odtud dva muže,“ pokračoval Frik.

„Myslel jsem zprvu, že to je Nik s doktorem., ale nebyli to oni.“

„A víš, kdo to byl?“ zeptal se Jonáš.

„Dva cizí cestující, kteří právě přešli rumunskou hranici.“

„Mluvil jsi s nimi?“

„Ano.“

„Jdou sem k vesnici?“

„Ne, míří přímo k Retezatului, aby vylezli na vrchol.“

„Jsou to turisté?“

„Vypadají tak, pane Kolci.“

„Neviděli dnes v noci u hradu nic, když procházeli Vulcanským průsmykem?“

„Ne. To byli ještě na druhé straně hranice,“ odpověděl Frik.

„Jinak nic nového nevíš, Friku?“

„Nic.“

„Můj bože!“ vzdychla si Miriota.

„Můžete se ostatně za několik dní těch cestujících zeptat,“ dodal Frik, „protože se chtějí před cestou do Kluže zastavit ve Verstu.“

„Jen jestli jim někdo neřekl něco špatného o mém hostinci!“ povzdechl si Jonáš. „Pak by byli schopni nocleh odřeknout.“

Výtečný krčmář byl totiž už šestatřicet hodin posedlý obavami, že napříště se žádný cestující neodváží najíst a vyspat U krále Matyáše.

Dotazy a odpovědi vyměněné mezi pastýřem a starostou situaci nijak neosvětlily.

A když se ani mladý lesník, ani doktor Patak do osmé hodiny ranní neobjevili, mohli ještě lidé doufat, že se oba vůbec někdy vrátí? Vždyť ke karpatskému hradu se nelze přiblížit beztrzně.

Miriota, vyčerpaná dojmy bezesné noci, neměla už sílu udržet se na nohou.

Zemdlením se jí sotva podařilo udělat krok. Otec ji musil odvést domů. Tam znovu propukla v pláč. Zoufalým hlasem volala Nika, chtěla jít za ním.

Jak žalostný to pohled! A byly obavy, že dívka z toho onemocní!

Teď bylo nezbytně třeba něco rychle udělat. Musilo se jít lesníkovi a doktorovi na pomoc -, a neztrácet zbytečně čas! Nezáleželo už na tom, že se zachránci vystaví pomstě lidských nebo jiných bytostí usazených

na hradě. Podstatné bylo dovědět se, co se s Nikem a s doktorem stalo. Tento úkol se stejně vnucoval jejich přátelům jako všem obyvatelům vesnice. Nejedvážnější z nich by přece neodmítli proniknout lesy u Plesy a vystoupit až ke karpatskému hradu.

Po tomto rozhodnutí a po dlouhé rozpravě a rokování se našli tři stateční: pan Kolc, krčmář Jonáš a pastýř Frik. Nikdo víc. Učitel Hermod byl totiž náhle postižen pakostnicí v noze a musil si ve škole lehnout na dvě židle.

K deváté hodině pan Kolc se svými společníky, z opatrnosti dobře ozbrojenými, vydal se na cestu Vulcanským průsmykem. Na místě, kde odbočil Nik Dek, opustili cestu i oni a vstoupili do hustého lesa.

Celkem správně si řekli, že mladý lesník a doktor jsou asi na zpáteční cestě do vesnice a že půjdou cestou, kterou už musili přes les u Plesy jít. Tam by mohli najít snadno jejich stopy, což také zjistili, jakmile všichni tři pronikli za okraj lesa.

Necháme je teď jít, abychom vylíčili obrat, k němuž došlo ve Verstu, jakmile lidé ztratili zachránce z očí. I když dříve pokládali vesničané za nezbytné, aby se lidé dobré vůle vydali na pomoc Niku Dekovi a Patakovi, po jejich odchodu to teď všichni považovali za největší neopatrnost. Jediným výsledkem bude doplnění jedné katastrofy druhou! Nikdo už nepochyboval, že lesník i doktor se stali oběťmi svého pokusu. A proč by měli pan Kolc, Frik a Jonáš pykat za svou obětavost? Bylo by příliš, kdyby mladá dívka musila oplakávat otce, když už oplakávala ženicha, a kdyby si přátelé krčmáře a pastýře musili vyčítat jejich záhubu!

Celého Verstu se zmocnilo zoufalství a nezdálo se, že to tak brzo skončí.

Jestliže lidé připustí, že se Kolcovi a jeho dvěma společníkům žádné neštěstí nestane, nemohli s jejich návratem počítat dříve, než noc zastře okolní výšiny.

Jaké bylo proto překvapení všech, když je ve dvě hodiny odpoledne zahlédli v dáli na cestě! S jakým spěchem jim rychle upozorněná Miriota vyběhla naproti!

Nebyli však tři, nýbrž čtyři. A ten čtvrtý měl rysy doktora Pataka.

„A co Nik? Můj ubohý Nik?“ zvolala mladá dívka. „Nik tu není?“

Ale ano. Nik tam byl, ovšem na nosítkách z větví, na nichž ho Frik a Jonáš s velkými obtížemi nesli.

Miriota se vrhla ke svému snoubenci, sklonila se nad ním a sevřela ho v náručí.

„Je mrtev!“ zvolala. „Je mrtev!“

„Kdepak, není mrtev!“ odpověděl doktor Patak. „Ale zasloužil by si to -, a já také!“

Mladý lesník opravdu jen ztratil vědomí. Se ztuhlými údy, s bezkrevnou tváří a s dechem sotva hrud' zvedajícím. Doktorova tvář nebyla zbavena barvy jen proto, že chůzí nabyla zas svého obvyklého zbarvení pálené cihly.

Něžný a srdcelomný Miriotin hlas nemohl však Nika vytrhnout z hlubokého bezvědomí. Když ho odnesli do vesnice a uložili v Kolcově pokoji, nepronesl jediné slovo. Ale za chvíli otevřel oči, a když viděl nad lůžkem skloněnou mladou dívku, přelétl mu přes rty úsměv. Když se však chtěl zvednout, nedokázal to. Na půl těla byl ochrnutý. Aby však Miriotu uklidnil, řekl ji slabým hlasem:

„To nic není, to nic není!“

„Niku, můj ubohý Niku!“ opakovala dívka.

„Jen trochu únavy, drahá Mirioto, a trochu rozčilení. To rychle přejde, s tvou péčí.“

Nemocný teď potřeboval klid a odpočinek. Pan Kolc proto z místnosti odešel a nechal u mladého lesníka Miriotu. Nik si nemohl přát ošetřovatelku pečlivější a zanedlouho usnul.

Krčmář Jonáš zatím četnému posluchačstvu vyprávěl silným hlasem, aby ho všichni slyšeli, co se všechno dělo od jejich odchodu.

Pan Kolc, pastýř a on našli v lese stezku, kterou se ubírali Nik a doktor. Zamířili po ní přímo ke karpatskému hradu. Stoupali po svazích k Plese asi dvě hodiny.

Okraj lesa byl sotva půl míle vpředu, když se jim objevili dva muži. Byl to doktor a lesník. Jednomu vypovídaly nohy službu a druhý zcela vyčerpán zhroutil se právě u paty stromu.

Rozběhnout se k doktorovi -, z něhož nedostali ani slovo, protože byl příliš otupělý, aby mohl odpovědět -, vyrobit z větví nosítka, uložit na ně Nika Deka, postavit Pataka na nohy, to vše udělali obratem ruky. Pan Kolc a pastýř, vystřídávaný často Jonášem, vydali se pak na cestu do Verstu.

Proč se Nik Dek octl v takovém stavu a zda si prohlédl trosky hradu, to krčmář nevěděl stejně jako pan Kolc a pastýř

Frik. Doktor se dosud dostatečně nevzpamatoval, aby mohl uspokojit jejich zvědavost.

Jestliže Patak dosud nepromluvil, musil promluvit teď. Vždyť byl, k čertu, v bezpečí vesnice, obklopen přáteli, mezi svými klienty. Od pozemských bytostí se neměl čeho obávat! I kdyby byl býval donucen k přísaze, že bude mlčet a neříkat nic o tom, co v karpatském hradě viděl, veřejný zájem by ho byl přinutil k porušení přísahy.

„Nu tak, doktore, vzpamatujte se,“ řekl mu pan Kolc, „a vzpomeňte si!“

„Vy chcete., abych mluvil.“

„Jménem obyvatel Verstu a k zajištění bezpečnosti vesnice vám to nařizují!“

Jonášem přinesená pořádná sklenice rakije vrátila doktorovi vládu nad jazykem, takže mohl v přerývaných větách uvést:

„Odešli jsme oba. Nik a já . Šílenci. Šílenci. Trvalo nám skoro celý den, než jsme prošli tím prokletým lesem.

Před hrad jsme se dostali až večer. Ještě teď se třesu a budu se třást celý život! Nik chtěl do hradu. Ano, chtěl strávit noc v hradní věži., což je stejné jako v pokoji Belzebuba.“

Doktor Patak to vše říkal hlasem tak dutým, že při pouhém poslechu se všichni třásli.

„Nesouhlasil jsem,“ pokračoval, „ne, opravdu jsem s tím nesouhlasil. A co by se bylo asi stalo, kdybych byl ustoupil přání Nika Deka? Vlasy mi při tom pomyšlení vstávají!“

Ale vlasy na doktorově hlavě vstávaly proto, že se zvedaly mechanickými pohyby ruky na Patakově lebce.

„Nik se proto rozhodl přespat na Orgalské planině . To byla noc, přátelé, to byla noc! Pokuste se odpočívat, když vás duchové nenechají ani hodinu spát.

Opravdu ani hodinu! Mezi mraky se objevily všechny pekelné příšery, opravdové nestvůry. Vrhly se na planinu, aby nás pohltily.“

Všechny zraky se zvedly k nebi, jestli se po něm neřítí jízda příšer.

„A za chvíli poté,“ pokračoval doktor, „začal zvon v kapli vyzvánět na poplach.“

Všechny uši se stočily k obzoru a mnohým se zdálo, že slyší vzdálený dusot.

Tak zapůsobilo na posluchače doktorovo vyprávění.

„Náhle,“ zvolal Patak, „se prostorem rozlehl strašný jekot, či spíš řev dravých šelem. Pak z oken hradní věže vytrysklo světlo. Pekelný oheň osvětlil celou planinu až ke smrčíně. Podívali jsme se s Nikem na sebe. Ach, bylo to strašné zjevení! Podobali jsme se dvěma mrtvolám, dvěma mrtvolám, které se v tom sinalém světle na sebe šklebily!“

Při pohledu na doktora Pataka, na jeho křečovitě staženou tvář a na jeho šílený pohled si mnozí právem mysleli, že se doktor vrátil z onoho světa, kam už poslal značný počet svých bližních!

Musili mu dopřát oddech, protože už nemohl v líčení pokračovat. Jonáše to stálo druhou sklenici rakije, která bývalému ošetřovateli vrátila zas část zdravého rozumu, o který ho duchové připravili.

„Ale co se vlastně chudáku Nikovi stalo?“ zeptal se pan Kolc.

Starosta přikládal plným právem důležitost doktorově odpovědi, protože hlas duchů ve výčepu U krále Matyáše byl určen osobně mladému lesníkovi.

„Řeknu vám, co mi zůstalo v paměti,“ odpověděl doktor. „Rozednilo se.

Já jsem Nika prosil, aby od svého záměru upustil. Znáte ho však. U takového paličáka nic nedocílíte. Sestoupil do hradního příkopu. A já jsem musil jít s ním, protože mě tam odvedl. Neuvědomoval jsem si vlastně, co dělám.

Nik došel až pod hradní bránu. Chopil se řetězu od zvedacího mostu a vyšplhal po něm podle hradební zdi. V tu chvíli jsem si celou situaci uvědomil. Byl ještě čas zadržet toho odvážlivce, řeknu spíš svatokrádežníka.

Naposledy jsem mu nařídil, aby slezl, vrátil se a vydal se se mnou na cestu do Verstu.

»Ne!« zvolal na mne. Chtěl jsem utéct. Ano, přátelé, přiznám se, že jsem chtěl utéct. A mezi vámi není nikdo, který by neměl na mém místě stejnou myšlenku. Marně jsem se však pokoušel odtrhnout od země. Měl jsem nohy přibité, přišroubované, vrostl jsem do země. Pokoušel jsem se vyrvat je.

Nebylo to možné. Chtěl jsem se uvolnit, vše marné!“

Doktor Patak předváděl zoufalé pohyby člověka chyceného za nohy; podobal se při tom lišce uvízlé v železech.

Pak se vrátil k svému líčení:

„Vtom se ozval výkřik, ale jaký výkřik! Vyrazil jej Nik Dek. Ruce sevřené na řetězu se mu uvolnily a on spadl na dno příkopu, jakoby zasažen neviditelnou rukou!“

Je jisté, že doktor vylíčil vše tak, jak se to odehrálo, a byl tak vyděšený, že k tomu z vlastní fantazie nic nepřidal. Jak to popsal, tak probíhaly ty neobyčejné jevy, jichž dějištěm byla v minulé noci Orgalská planina.

Pak ještě uvedl, co se dělo po Nikově pádu. Lesník omdlel a doktor Patak nebyl schopen mu pomoci, protože měl boty vbité do země a oteklýma nohama nemohl ani hnout. Náhle však neviditelná poutačí síla přestala působit. Patak měl zas nohy volné. Vrhł se ke svému společníkovi a s hrdinným projevem odvahy omyl Nikovu tvář kapesníkem namočeným ve vodě trativodu. Lesník nabyl vědomí, ale levá ruka a část těla zůstaly po tom strašném otřesu bez vlády.

Přesto však se mu podařilo s doktorovou pomocí vstát a vylézt po svahu příkopu na planinu. Pak se vydali na cestu do vesnice. Po hodinové chůzi však bolest v paži a v boku přinutila lesníka k zastavení. V té chvíli, kdy se už doktor chystal odejít pro pomoc do Verstu, přišli tam jako na zavanou Kolc, Jonáš a Frik.

O stavu mladého lesníka a o vážnosti jeho zranění odmítl doktor Patak se vyjádřit, ač projevoval obvykle neobyčejnou jistotu, šlo-li o léčebný případ.

„Onemocní-li někdo přirozenou nemocí,“ prohlásil poučným tónem, „je to už samo o sobě vážné. Jestliže však jde o nemoc nadpřirozenou, kterou na tělo sesílá ďábel, tu pak může vyléčit zase jen ďábel!“

Při nemožnosti přesné diagnózy nebyla tato prognóza pro Nika Deka nijak uklidňující. Naštěstí nebyla tato slova žádným evangeliem. Kolik lékařů se už zmýlilo od časů Hippokrata a Galéna a kolik se jich -, lepších než doktor Patak - denně mýlí! Mladý lesník byl silný chlapík a vzhledem k jeho tělesné konstrukci bylo možno doufat, že se z toho dostane i bez ďáblova zásahu a pod podmínkou, že bude přesně plnit příkazy bývalého karanténního ošetřovatele.

VIII.

Tolik událostí nemohlo vyděšené obyvatelstvo Verstu uklidnit. Teď už nikdo nepochyboval, že výstraha „hlasu tmy“, jak by řekl básník, vyslechnutá všemi hosty U krále Matyáše, nebyla zbytečná. Nik Dek, nevysvětlitelným způsobem postižený, byl potrestán za svou neposlušnost a smělost. A neplatila snad ta výstraha všem, kdo by chtěli následovat jeho příklad? Z toho neblahého pokusu bylo třeba vyvodit důrazný zákaz vstupu do karpatského hradu. Každý, kdo by to chtěl opakovat, riskoval by život. Kdyby se bylo lesníkovi podařilo dostat za hradební zeď, určitě by se byl do vesnice už nevrátil.

V důsledku toho všeho přepadla ještě větší hrůza celý Verst, Vulcan i celé údolí Žiulu. Všude se hovořilo jen o odchodu z tohoto kraje. Několik cikánských rodin se raději odstěhovalo, než aby pobývaly v sousedství hradu. Veřejnost se nemohla smířit s tím, že hrad teď slouží za útulek nadpřirozeným a zlomocným bytostem.

Nezbývalo než odejít do jiného kraje župy, pokud by se vláda nerozhodla to nepřístupné doupě zničit. Dal se však karpatský hrad zničit jen prostředky, které měli lidé k dispozici?

V prvních týdnech června se nikdo neodvažoval vyjít z vesnice, dokonce ani za zemědělskými pracemi. Což nemohl jediný záběr rýče vyvolat zjevení nějakého preludu skrytého v hlubinách země? Nemohla radlice pluhu při orání brázdy vypustit ze země houf skřetů a upírů? A nevyrostlo by ze zasetého obilí zrní ďábelské?

„To by se určitě stalo,“ prohlásil zasvěceným tónem pastýř Frik.

On sám se střežil hnát ovce na pastviska podle Žiulu.

Celou vesnici ovládal strach. Práce na polích stály. Všichni zůstávali doma za zavřenými dveřmi i okny. Pan Kolc nevěděl, jakým způsobem vnuknout vesničanům důvěru, kterou sám neměl. Jediný prostředek viděl v cestě do Kluže, aby tam vymohl zásah úřadů.

Objevoval se nad hradní věží ještě kouř? Ano. Několikrát ho pozorovali dalekohledem, jak se vine mlhou nad Orgalskou planinou.

A nezbarvovaly se v noci mraky do ruda jako v odlescích ohně? Ano, zdálo se, že nad hradem se točí plamenné víry.

Neozýval se také v masívu Plesy onen hukot, který tak vyděsil doktora Pataka a zaléval hrůzou obyvatele Verstu? Ano. Přes velkou vzdálenost přinášel jihozápadní vítr strašný rachot, ozvěnou v průsmyku ještě zesílený.

Kromě toho se vyděšeným lidem zdálo, že se země zmítá podzemními otřesy, jako by se v hřebenu Karpat otevřel starý kráter. Ovšem v tom, co obyvatelé Verstu zdánlivě viděli, slyšeli a pocítovali, bylo jistě hodně přehnaného. Buď jak buď, docházelo ke skutečným a dokazatelným jevům, což nutno připustit, takže v kraji takto postiženém se už nedalo žít.

Krčma U krále Matyáše zůstávala samozřejmě prázdná. Nikdo neměl odvahu přejít její práh, takže Jonáš už uvažoval, zda při nedostatku zákazníků nemá živnost zrušit.

Avšak náhlý příchod dvou cestujících tento stav naráz změnil.

Večer 9. června k osmé hodině stiskl někdo zvenčí kliku. Ale dveře zvnitřku zajištěné se nemohly otevřít.

Jonáš, který už byl ve svém podkroví, pospíšil si dolů. K naději ze setkání s hostem se pojila obava, aby tím hostem nebylo nějaké zlé strašidlo, jemuž by nedokázal dost rychle odmítnout večeri a nocleh.

Jonáš se proto z opatrnosti pustil do vyjednávání, aniž dveře otevřel.

„Kdo je?“ zeptal se.

„Dva cestující.“

„Živí?“

„Velmi živí.“

„Jste si tím jistí?“

„Tak jistí, jak jen můžeme být, pane hostinský, ale brzy zemřeme hladem, budete-li tak krutý a necháte nás venku.“

Jonáš se rozhodl odstrčit závoru a oba cestující překročili práh výčepu.

Jejich první starostí po vstupu bylo vyžádat si pro každého pokoj, protože chtěli zůstat ve Verstu čtyřicet hodin. Jonáš si ve světle lampy oba příchozí nesmírně pozorně prohlédl. Nabyt tak jistoty, že má co dělat s lidskými bytostmi. Jaké štěstí pro krčmu U krále Matyáše..

Mladšímu z cestujících bylo asi dvaatřicet let. Měl vysokou postavu a ušlechtilou tvář, černé oči, tmavě kaštanové vlasy, hnědou bradku elegantního zástrihu a trochu smutnou, ale hrdou tvář. Byl to zřejmě šlechtic. Tak dobrý pozorovatel, jako byl krčmář Jonáš, nemohl se v tom mýlit.

A zvlášť když na dotaz, jaké jméno má u obou cestujících zapsat, odpověděl mu mladý muž:

„Hrabě František Telek a vojenský sluha Rocko..“

„Odkud?“

„Z Craiovy.“

Craiova je jedno z velkých rumunských měst poblíž transylvánské provincie jižně od karpatského řetězu. František Telek byl tedy Rumun -, což Jonáš poznal na první pohled.

Co se týče Rocka, to byl velký a silný čtyřicátník s hustým rezavým vousem, s bujnou kšticí a s chováním vskutku vojenským. Nesl také vojenskou torbu zavěšenou popruhem přes rameno a v ruce měl ještě lehkou brašnu.

To byla všechna zavazadla mladého hraběte, který cestoval jako turista většinou pěšky. Nasvědčoval tomu i jeho oděv, plášť stočený do bandalíru, na hlavě vlněná čapka, vlněný kabátec s opaskem, u něhož viselo kožené pouzdro s

nožem, a na nohou kamaše připojené těsně ke střevícům s širokou a silnou podešví.

Oba cestující byli oněmi muži, které před deseti dny potkal Frik na cestě průsmykem, když mířili k hoře Retezatului. Po prohlídce kraje až k řece Murešulu a po výstupu na hory přicházeli si odpočinout do Verstu, aby se pak vydali údolím Žiulu dál.

„Můžete nám dát dva pokoje?“ zeptal se František Telek.

„Dva, tři, čtyři, kolik budete chtít, pane hrabě,“ odpověděl krčmář.

„Dva nám postačí,“ řekl Rocko. „Musí jen být vedle sebe.“

„Budou se vám hodit tyhle?“ zeptal se Jonáš a otevřel dveře na konci výčepu.

„Výborně,“ řekl František Telek.

„Je vidět, nemusil se Jonáš nových hostů bát. Nebyly to nadpřirozené bytosti, duchové v lidské podobě. Ne! Ten šlechtic byl významnou osobností, jejíž návštěvou musí být každý hostinský poctěn. Byla to šťastná okolnost, která mohla obnovit oblibu krčmy U krále Matyáše.“

„Jak daleko to je do Kluže?“ zeptal se mladý hrabě.

Jonáš si oba příchozí pozorně prohlédl.

„Padesát mil cestou přes Petrošeni,“ odpověděl Jonáš.

„Je to únavný úsek?“

„Pro pěší velmi únavný. A mohu-li panu hraběti něco doporučit, pak jedině to, aby si tady několik dní odpočinul.“ „Můžeme povečeřet?“ přerušil František Telek krčmářovu radu dotazem.

„Jen půlhodinku strpení a budu mít čest předložit vám, pane hrabě, jídlo, jaké si zasloužíte.“

„Chléb, víno, vejce a studené maso nám dnes večer postačí.“

„Tím vám posloužím “

„Ale co nejrychleji.“

„Okamžitě.“

Jonáš se už chystal odejít do kuchyně, když ho zastavil další dotaz.

„Nezdá se, že byste měl v hostinci velký nával,“ řekl František Telek.

„Opravdu, teď tu nikdo není, pane hrabě.“

„Což to není doba, kdy si lidé přicházejí při dýmce popít?“

„Je už pozdě, pane hrabě., protože ve Verstu se chodí spát se slepicemi.“

Nikdy by byl nepřiznal, proč U krále Matyáše není ani jeden host.

„Vždyť vaše vesnice musí mít aspoň pět set až šest set obyvatel.“

„Asi tolik, pane hrabě.“

„Ale my jsme cestou po hlavní ulici nepotkali živou duši.“

„To proto, že dnes je sobota a zítra neděle.“

František Telek už naštěstí pro Jonáše dál nenaléhal, protože krčmář by mu byl nemohl odpovědět. Zanic na světě by se nebyl rozhodl prozradit skutečnou situaci. Cizinci by se to dověděli příliš brzy a kdo ví, zda by si plným právem nespíšili z podezřelé vesnice utéci.

Jen aby ten hlas nezačal žvanit během jejich večeře! Pomyslel si Jonáš, když stavěl stůl doprostřed výčepu.

Za chvíli bylo jídlo objednané mladým hrabětem na čistém bílém ubrusu. František Telek si sedl a Rocko se usadil podle jejich cestovního zvyku naproti němu.

Oba dva jedli s velkou chutí a po jídle odešli každý do svého pokoje.

Protože mladý hrabě a Rocko nevyměnili během jídla ani deset slov, nemohl se Jonáš ke své velké lítosti do jejich hovoru vmísit. A když tak pozoroval Rocka, pochopil, že z něho o rodině jeho velitele nevytáhne nic.

Tak se musil Jonáš spokojit jen s přáním dobré noci svým hostům. Ale před odchodem do podkroví přelétl zrakem celý výčep a neklidně naslouchal i nejmenším šelestům venku i uvnitř. Přitom si bručel:

„Jen aby je ten odporný hlas nebudil ze spánku!“

Noc však uplynula v klidu. Nazítří hned za svítání rozlétla se vesnicí zpráva, že U krále Matyáše se zastavili dva cestující. Ke krčmě se hned seběhlo plno lidí.

František Telek i Rocko po únavě včerejšího pochodu ještě spali. Nebylo pravděpodobné, že budou chtít vstát před sedmou nebo osmou hodinou ranní.

Zvědavci hořeli netrpělivostí, protože neměli odvahu vejít do krčmy, dříve než cestující vyjdou ze svých pokojů. Úderem osmé hodiny se konečně oba objevili.

Nic zlého se jim nestalo. Lidé je mohli vidět, když přecházeli krčmou. Pak si sedli ke snídani. To bylo velmi uklidňující. Jonáš na prahu hostince se ostatně vlídně usmíval a zval bývalé zákazníky, aby ho zas poctili svou důvěrou. A protože cestující, který prokázal krčmě U krále Matyáše čest svou přítomností, byl šlechtic -, rumunský šlechtic, prosím, a z jednoho z nejstarších rumunských rodů! -, čeho by se mohli bát v jeho vznešené společnosti?

Zkrátka stalo se, že pan Kolc, který pokládal za svou povinnost jít příkladem napřed, odvážil se osobně vstoupit dovnitř.

V devět hodin tam starosta trochu váhavě vešel. Skoro zároveň s ním i učitel Hermod, tři nebo čtyři další vesničané a pastýř Frik. Doktora Pataka se jim však nepodařilo přimět, aby je doprovodil.

„Vkročit k Jonášovi?“ odpověděl. „Nikdy! I kdyby mi platil deset flórinů za návštěvu!“

Zde je nutno uvést něco, co není bez jisté důležitosti. Jestliže se pan Kolc odhodlal ke vstupu do krčmy U krále Matyáše, nebylo to jen z touhy po uspokojení zvědavosti ani z přání seznámit se s hrabětem Františkem Telekem Vůbec ne!

Jeho rozhodnutí bylo z valné části motivováno jeho vlastním zájmem

Mladý hrabě byl totiž jako cestující povinen zaplatit za sebe i za svého vojáka hraniční poplatek. A víme přece, že tyto poplatky plynuly do kapsy prvního versterského úředníka.

Starosta vymohl svou pohledávku velmi slušnými výrazy a František Telek, ač byl touto žádostí trochu překvapen, pospíšil si jeho žádosti vyhovět.

Vybídl dokonce pana Kolce a učitele, aby si k němu na chvíli přisedli. Oba muži pozvání přijali, protože tak zdvořile formulovanou výzvu nemohli odmítnout.

Jonáš si pospíšil přinést ze sklepa své nejlepší likéry. Několik lidí si pak objednalo pití na svůj účet. Zdálo se, že na chvíli rozptýlená klientela si zas najde cestu do krčmy.

Když František Telek zaplatil cestovní poplatek, chtěl vědět, zdali to něco vynáší.

„Ne tolik, kolik bychom chtěli, pane hrabě,“ odpověděl pan Kolc.

„Což do této části Transylvánie přicházejí cizinci jen zřídka?“

„Opravdu zřídka,“ odpověděl starosta, „ač si náš kraj prohlídku zaslouží.“

„To je i můj názor,“ řekl mladý hrabě. „Už to, co jsem viděl, zdá se mi schopným přilákat pozornost turistů. Z vrcholu Retezatului jsem obdivoval údolí Žiulu, osady na východě a horské údolí, kterým končí karpatský masív.“

„Je to velmi krásné, pane hrabě, velmi krásné,“ odpověděl učitel Hermod.

„A chcete-li doplnit svou cestu, doporučujeme vám výstup na Paring.“

„Obávám se, že k tomu nebudu mít čas,“ odpověděl František Telek.

„Stačil by vám den.“

„Snad, ale já jdu do Kluže a počítám s odchodem zítra ráno.“

„Cože? Že by nás pan hrabě opustil tak brzy?“ zeptal se Jonáš s nejvlídnějším výrazem.

Nebylo by ho opravdu mrzelo, kdyby byli oba jeho hosté pobyt U krále Matyáše prodloužili.

„Musí to být,“ odpověděl hrabě Telek. „Ostatně k čemu by mi byl delší pobyt ve Verstu?“

„Věřte, že naše vesnice stojí turistovi za delší pobyt,“ řekl pan Kolc.

„Přesto však se zdá, že je málo navštěvovaná,“ namítl mladý hrabě. „Snad proto, že v okolí není nic zajímavého.“

„Ne, nic zajímavého,“ opakoval učitel Hermod.

„Ach, ach.“ povzdechl si pastýř Frik, kterému ten povzdech unikl zcela mimovolně.

Ach, jaký pohled na něho vrhl pan Kolc i ostatní -, především krčmář! Bylo právě teď vhodné zasvětit cizince do tajemství kraje? Odhalit mu, co se děje na Orgalské planině, a upozornit ho na karpatský hrad? Vyděsit ho a vzbudit v něm touhu vesnici rychle opustit? A který cestující by se chtěl v budoucnosti pustit Vulcanským průsmykem do Transylvánie?

Ten pastýř opravdu neprojevil víc inteligence než poslední z jeho beranů.

„Mlč přece, pitomče! Mlč přece!“ řekl mu pan Kolc.

Ale zvědavost mladého hraběte už byla probuzena. František Telek se obrátil přímo k Frikovi a zeptal se ho, co znamenalo to významné ach, ach.

Pastýř nebyl z těch, kdo by ucouvli, a v duchu si snad myslel, že by jim František Telek mohl dát dobrou radu, z níž by měla vesnice prospěch.

„Řekl jsem ach, ach, pane hrabě,“ prohlásil, „a nezapírám to.“

„Je snad v okolí Verstu nějaký div, který stojí za zhlédnutí?“

„Nějaký div.,“ opakoval starosta.

„Ne. Ne!“ zvolali přítomní hosté.

Vyděsila je představa, že druhý pokus o vniknutí do hradu by přivodil další neštěstí.

Trochu překvapený František Telek pozoroval ty dobré lidi, jejichž tváře vyjadřovaly velmi výrazně různé stupně hrůzy.

„Copak to tady máte?“ zeptal se.

„Co tu mají, pane?“ ozval se Rocko. „Zdá se, že starý hrad.“

„Starý hrad?“

„Ano, to mi právě zašeptal do ucha tuhle pastýř.“

A Rocko při těch slovech ukázal na Frika, který vrtěl hlavou a neodvažoval se pohlédnout na starostu.

Teď byl do hradby soukromého života vesnice udělán průlom a tím průlomem pronikla historie hradu ven.

Ujal se toho pan Kolc, který chtěl zasvětit mladého hraběte do situace sám.

Vyložil mu vše, co se týkalo karpatského hradu.

František Telek nemohl samozřejmě skrýt údiv, který v něm vyprávění vzbudilo, a city, jež v něm vyvolalo. Ač se ve vědních oborech vyznal jen průměrně -, jako všichni mladí muži žijící v zámcích na valašském venkově -, měl přece jen zdravý rozum. Ve zjevení příliš nevěřil a legendám se rád posmíval. A hrad navštěvovaný strašidly musil vzbudit jeho nevíru. Mínil, že v Kolcově vyprávění není nic zázračného. Že to jsou více nebo méně náhodně sestavená fakta, kterým obyvatelé Verstu přičítají nadpřirozený původ. Kouř nad hradní věží, naplno znějící zvon, to vše se dalo vysvětlit zcela prostě. A záře i ryk za hradní zdí byly důsledek čiré halucinace.

František Telek se nebál to tak vysvětlit, a dokonce o tom k velkému pohoršení svých posluchačů žertoval.

„Je tu však, pane hrabě, ještě něco jiného,“ namítl pan Kolc.

„Něco jiného?“

„Ano. Do hradu nelze proniknout.“

„Opravdu?“

„Náš lesník a náš doktor se chtěli z oddanosti k vesnici dostat před několika dny přes hradební zeď a málem by byli za svůj úmysl zaplatili životem.“

„Copak se jim stalo?“ zeptal se ironickým tónem František Telek.

Pan Kolc uvedl podrobnosti o dobrodružství Nika Deky a doktora Pataka.

„Když tedy doktor chtěl vylézt z příkopu,“ řekl hrabě, „držela mu země nohy tak pevně, že nemohl udělat ani krok vpřed?“

„Ani vpřed, ani vzad!“ dodal učitel Hermod.

„Nu, ať si tomu ten váš doktor věří,“ řekl František Telek. „Držel ho tam strach, který se mu vrazil do nohou.“

„Budiž, pane hrabě,“ pokračoval starosta Kolc. „Ale jak vysvětlíte, že Nik Dek dostal strašnou ránu, jakmile vložil ruku na řetěz zvedacího mostu?“

„Stal se obětí nějakého špatného hmatu.“

„Tak špatného, že od toho dne leží,“ pokračoval starosta.

„Doufám však, že mu nehrozí smrt,“ pospíšil si říci hrabě.

„Naštěstí ne.“

Tohle byl opravdu nepopiratelný fakt. A pan Kolc teď čekal, jak jej František Telek vysvětlí.

Hrabě odpověděl velmi jasně:

„Všechno, co jsem právě vyslechl, říkám, to všechno je zcela prosté. Sám nepochybuji, že karpatský hrad je teď obydlen. Kým? To nevím. Rozhodně to však nejsou duchové, nýbrž lidé, kteří tam našli útočiště a skrývají se tam. Patrně zločinci.“

„Zločinci!“ zvolal pan Kolc.

„Je to pravděpodobné. A protože nechtějí být rušeni, snaží se vzbudit přesvědčení, že je hrad navštěvován nadpřirozenými bytostmi.“

„Myslíte, pane hrabě?“ řekl učitel Hermod.

„Myslím si, že tento kraj je příliš pověřivý, že to návštěvníci hradu vědí a že tak chtějí předejít dotěrným návštěvám.“ Tak tomu asi pravděpodobně bylo, ale není divu, že ve Verstu nechtěl takové vysvětlení nikdo připustit.

„Mladý hrabě dobře viděl, že nijak nepřesvědčil své posluchače, kteří se nechtěli dát přesvědčit. Spokojil se proto jen s dodatkem:

„Protože mi nechcete dát za pravdu, věřte si o karpatském hradě dál, co chcete.“

„Věříme tomu, co jsme viděli, pane hrabě,“ odpověděl mu pan Kolc.

„A tomu, co skutečně je,“ dodal učitel.

„Budiž. Opravdu lituji, že se tu mohu zdržet jen čtyřadvacet hodin, protože jinak bych s Rockem ten váš hrozný hrad navštívil. A ujišťuji vás, že bychom brzy věděli, na čem jsme.“

„Navštívit hrad!“ zvolal pan Kolc.

„Bez váhání. Ani sám ďábel by nám nezabránil vniknout za hradní zeď.“

Když všichni slyšeli Františka Teleka hovořit tak rozhodně, i když posměvačně, propadli další hrůze. Vždyť jednat s takovou smělostí s hradními duchy znamenalo by přivodit na vesnici katastrofu. Což ti duchové neslyší vše, co se v krčmě U krále Matyáše říká? Neozve se ten hlas znovu?

Pan Kolc při této příležitosti řekl mladému hraběti, za jakých okolností pohrozil tajemný hlas mladému lesníkovi strašným trestem, kdyby se odvážil odhalit tajemství hradu.

František Telek se spokojil jen s pokrčením ramen. Pak vstal a řekl, že v téhle místnosti navzdory tvrzení nemohl nikdo žádný hlas slyšet. To vše, tvrdil, existuje jen ve fantazii hostů příliš lehkověrných a velkých milovníků kořalek U krále Matyáše.

Po těch slovech někteří návštěvníci zamířili ke dveřím. Nehodlali pobývat nadále v místnosti, kde se ten mladý skeptik odvažoval říkat takové věci.

František Telek je však pokynem ruky zastavil.

„Vidím, pánové,“ řekl, „že celý Verst žije opravdu pod vládou strachu.“

„A ne bezdůvodně, pane hrabě,“ odpověděl pan Kolc.

„Nu, pak se nabízí jediný prostředek, jak skončit s piklemi, k nimž podle vás dochází na karpatském hradě. Pozítří budu v Kluži, a chcete-li, upozorním na to městské úřady. Pošlou vám sem oddíl četníků nebo policistů a já vám zaručuji, že ti stateční chlapi se dokážou dostat do hradu, buď aby vyhnali šprýmaře, nebo zatkli zločince, kteří možná připravují nějaký nekalý kousek.“

To byl návrh zcela přijatelný, ale verstským občanům nebyl nijak po chuti.

Podle jejich přesvědčení si ani četníci, ani policie, ani sama armáda nedokáže poradit s nadpřirozenými bytostmi, které mají k obraně nadpřirozené možnosti.

„Napadá mi však, pánové,“ pokračoval mladý hrabě, „že jste mi dosud neřekli, komu karpatský hrad patří nebo patřil.“ „Patří starému místnímu rodu, rodu baronů Gorců,“ odpověděl pan Kolc.

„Rodu Gorců?“ zvolal František Telek.

„Právě tomu.“

„Rodu, z něhož pochází Rudolf Gorc?“

„Ano, pane hrabě.“

„Víte, co se s ním stalo?“

„Nevíme. Baron Gorc se už řadu let na hradě neobjevil.“

František Telek zbledl a zcela mechanicky změněným hlasem opakoval:

„Rudolf Gorc!“

IX.

Rod hrabat Teleků, jeden z nejstarších a nejslavnějších v celém Rumunsku, zaujímal pozoruhodné postavení už v dobách, kdy země nabyla počátkem 16. století samostatnosti. Členové rodu se zúčastnili všech politických zápasů, které vytvářely historii těchto krajů, a jméno rodiny se do těchto dějin zapsalo velmi slavně.

V současné době neměl rod takové štěstí jako pověstný buk na karpatském hradě, jemuž zbývaly už jenom tři větve. Rod Teleků byl omezen na jedinou větev Teleků z Craiovy, jejímž posledním výhonkem byl mladý šlechtic, který právě přišel do Verstu.

František v dětství vůbec neopustil otcovský hrad, který obývali hrabě a hraběnka Telekovi. Potomci této rodiny se těšili velké vážnosti a svého jmění užívali velmi šlechetně. Vedli volný a prostý život venkovské šlechty a své panství v Craiově opouštěli sotva jednou do roka, když je obchodní záležitosti volaly do města vzdáleného několik mil.

Tento způsob života nezbytně ovlivnil výchovu jejich jediného syna. František musil být dlouho spokojen s prostředím, v němž plynulo jeho dětství. Za učitele měl jen starého italského kněze, který ho mohl naučit pouze tomu, co sám věděl, ale toho nebylo moc. Tak se z dítěte stal mladík, který získal jen nedostatečné vědomosti o vědách, umění

a současné literatuře. Mladý hrabě trávil čas obvykle tím, že vášnivě lovil, dnem i nocí procházel lesy a planinami, pronásledoval jeleny a divočáky, s nožem v ruce napadal horské šelmy. Byl statečný a rázný a při těchto tvrdých cvičeních projevoval značnou neohroženost.

Hraběnka Teleková zemřela, když jejímu synovi bylo sotva patnáct let. A nebylo mu ještě dvacet, když po úrazu na lovu zahynul otec.

Bolest mladého Františka byla nezměrná. Tak, jako oplakával matku, oplakával i otce. Oba dva ztratil v několika letech. Všechna jeho něha, všechny vroucí náklonnosti v jeho srdci soustřeďovaly se až dosud v synovské lásce, která může stačit prvnímu rozmachu dospívajícího věku. Ale když o tuto lásku přišel, když zemřel i jeho učitel, zůstal na světě bez přátel, sám.

Mladý hrabě žil ještě tři roky na zámku v Craiově, odkud nehodlal nikdy odejít.

Žil tam bez snahy o navázání vnějších styků. Sotva dvakrát nebo třikrát dostal se za obchodními záležitostmi do Bukurešti. Byly to však jen krátké návštěvy, po nichž se vždy rychle vracel na své panství.

Takový život nemohl však trvat dlouho a František brzy pocítil potřebu rozšířit svůj obzor, omezený úzce rumunskými horami. Musil se dostat za ně.

Mladému hraběti bylo dvacet let, když se rozhodl cestovat. Jeho majetek mu umožňoval plné uspokojení nových choutek. Jednoho dne opustil craiovský zámek i staré služebnictvo a opustil rodnou zem. Vzal s sebou starého rumunského vysloužilce Rocka, který už deset let sloužil rodině Teleků a byl Františkovým společníkem na všech jeho loveckých výpravách. Byl to odvážný a rázný chlapík, svému veliteli plně oddaný.

Mladý hrabě chtěl navštívit Evropu a pobýt několik měsíců v hlavních a důležitých městech této pevniny. Po právu mínil, že jeho nedokonalé vzdělání na craiovském zámku by se mohlo doplnit zkušenostmi z cest, jejichž plán si pečlivě sestavil.

Napřed chtěl František Telek navštívit Itálii, protože jeho starý učitel ho naučil celkem plynně hovořit italsky. Lákala ho především tato země, bohatá na památky. Zůstal tam plně čtyři roky. Z Benátek odjížděl do Florencie, z Říma do Neapole, neustále se vracel do uměleckých středisek, od nichž se nemohl odtrhnout. Francii, Německo, Španělsko, Rusko a Anglii uvidí později. Zdálo se mu, že pak bude mít z těch návštěv větší užitek, až věkem jeho myšlenky dozrají. K vychutnávání půvabu velkých italských měst je naopak zapotřebí plně vznětlivosti mládí.

Františku Telekovi bylo sedmadvacet let, když se naposled octl v Neapoli.

Počítal jen s několikadenním pobytem před odjezdem na Sicílii. Chtěl totiž svou cestu zakončit prohlídkou staré Trinacrie a vrátit se pak na craiovský zámek k ročnímu odpočinku.

Nečekaná okolnost však nejen narušila jeho plán, ale rozhodla i o jeho dalším životě, jehož běh zcela změnila. S duší plně otevřenou nádhernému umění hořel nadšením nad mistrovskými díly malířství v neapolských, benátských, římských a florentských muzeích. A v divadlech, kde zároveň poznával slavná lyrická díla současnosti, začal se vášnivě zajímat o velké umělce.

Za své poslední návštěvy v Neapoli a za okolností, které nutno uvést, zmocnil se jeho srdce hluboký a nesmírně silný cit.

V té době zpívala v divadle San Carlo slavná zpěvačka, jejíž čistý hlas, dokonalý přednes a dramatický projev obdivovali všichni milovníci hudby. Až dosud Stilla nehledala úspěchy za hranicemi a zpívala jen v italských operách, které si v kompozičním umění vydobýly první místo. Carignanovo divadlo v Turínu, la Scala v Miláně, le Fenice v Benátkách, divadlo Alfieri ve Florencii, divadlo Apollo v Římě i San Carlo v Neapoli, všechny ty scény ji postupně hostily a Stilla při svých triumfech nijak nelitovala, že se dosud neobjevila na jiných evropských jevištích.

Stilla byla nesrovnatelně krásná pětadvacetiletá žena, s vlasy do zlatova zbarvenými, s hlubokýma černýma očima, v nichž se

zapalovaly ohýnky, s čistotou tahů, s teplou pletí a s postavou, jaké by ani Praxitelovo dláto nedokázalo dát dokonalejší tvar. Stala se z ní významná umělkyně, druhá Malibranová* , o níž básník Musset mohl napsat:

Tvůj zpěv až do nebes odnáší všechn bol!

Ale ten hlas, který nejmilovanější z básníků oslavil nesmrtelnou stancí:*

... srdce tvého hlas sám vchází do srdce.. ten hlas byl i hlasem Stilly v celé své nepopsatelné nádheře.

Říkalo se však, že srdce této velké umělkyně, která s takovou dokonalostí reprodukovala projevy něhy a nejintimnější duševní city, nikdy nepocítilo účinky lásky.

Dosud nikdy nemilovala, její oči nikdy neodpověděly na tisíce pohledů, které ji sledovaly na scéně. Zdálo se, že chce žít jen ve svém umění a jedině pro své umění.

František se od prvního spatření Stilly octl v neovladatelném opojení lásky.

Proto také zrušil plán na odjezd z Itálie a rozhodl se zůstat v Neapoli až do konce divadelní sezóny. Jako by ho bylo připoutalo k umělkyni neviditelné pouto, které neměl sílu přervat. Zúčastnil se všech představení, která nadšené obecenstvo měnilo v opravdové triumfy. Několikrát nedokázal ovládnout svou vášeň a pokoušel se Stillu navštívit.

Ale její dveře zůstávaly nelítostně zavřené stejně pro něho jako pro jiné její fanatické obdivovatele.

Mladý hrabě se tím stal jedním z nejpolitováníhodnějších mužů. Myslel jen na Stillu, žil jen proto, aby ji viděl a slyšel, nesnažil se navazovat styky ve světě, kam patřil svým jménem a svým majetkem. Stálým duševním napětím bylo jeho zdraví brzy velmi vážně ohroženo. Lze si představit, jak by byl trpěl, kdyby byl býval měl

soka. Věděl však, že nemůže na nikoho žárlit -, ani na jistého podivného muže, jehož účast na tomto příběhu nás nutí k popisu jeho vzhledu a povahy.

Byl to padesátiletý až pětapadesátiletý muž. Tak aspoň vypadal za poslední Telekovy návštěvy Neapole. Nesdílňý ten člověk stál zřejmě stranou všech společenských konvencí, jaké přijímají vyšší třídy. Nikdo nic nevěděl o jeho rodině, o jeho postavení, o jeho minulosti. Objevoval se dnes v Římě, zítra ve Florencii, a nutno říci, že podle toho, zda byla v Římě nebo ve Florencii Stilla. Ve skutečnosti se vědělo o jeho jediné vášni: poslouchat zpěvačku slavné pověsti, která zaujímala v pěveckém umění první místo.

František Telek žil jen pro Stillu od prvního dne, kdy ji v neapolském divadle spatřil. Ale ten výstřední milovník umění žil už šest let jen proto, aby ji slyšel.

Zdálo se, že hlas zpěvačky se stal pro jeho život tak nezbytným jako vzduch, který dýchal. Nikdy se však nesnažil spatřit ji jinde než na scéně, nikdy ji nenavštívil a nikdy jí nenapsal. Ale pokaždé, když měla Stilla zpívat v kterémkoli italském divadle, procházel kontrolou vstupenek muž vysoké postavy v dlouhém černém plášti a s obličejem zakrytým širokým kloboukem. Tento muž zaujímal rychle své místo v zamřížované lóži, předem pro něho zamluvené. Tam zůstal bez hnutí a beze slova, uzavřen během celého představení. Jakmile Stilla dozpívala svou poslední árii, spěšně odcházel. Žádný zpěvák, žádná zpěvačka ho nemohli zadržet.

Nebyl by je ani slyšel.

Kdo byl ten vytrvalý divák? Stilla se to marně pokoušela dovědět. A protože měla nesmírně citlivou povahu, počala se nakonec toho podivného muže bát.

Byl to strach neoprávněný -, ale přesto skutečný. Ač ho nemohla v hloubi jeho lóže zahlédnout, protože nikdy neodstranil mříž, věděla, že tam je, cítila jeho naléhavý pohled upřený na ni. Mátlo ji to natolik, že ani neslyšela potlesk, kterým obecenstvo vítalo její vstup na scénu.

Řekli jsme už, že se tento muž se Stillou nikdy nesetkal. Ale i když se nesnažil poznat ji jako ženu -, a to zvlášť zdůrazňujeme -, stávalo se předmětem jeho pozornosti vše, co mu ji připomínalo jako umělkyni. Tak získal její nejkrásnější portrét, na němž ji slavný malíř Michel Gregorio zobrazil jako zanácenou a rozechvěnou zpěvačku, vtělenou do jedné ze svých nejlepších rolí. Tento portrét, vyvážený zlatem, stál za cenu zaplacenou obdivovatelem umělkyně.

I když ten podivín přicházel do své lóže na Stillina představení sám, i když z domova vycházel jen na cestu do divadla, neplynulo z toho, že žije v naprostém osamění. Měl totiž společníka, stejně zvláštního, který s nim sdílel jeho život.

Ten chlapík se jmenoval Orfanik. Jak byl starý, odkud pocházel, kde se narodil? Na ty tři otázky nedovedl nikdo odpovědět. Podle řeči -, a on rád hovořil -, se dalo soudit, že to je jeden ze zneuznaných vědců, jejichž génius se nemohl projevit a kteří vůči celému světu zatrpkli. Celkem právem se předpokládalo, že to je nějaký ubožák vynálezce, plně podporovaný peněženkou bohatého milovníka vědy.

Orfanik byl prostředně velký, hubený, sešlý, tuberkulózní, s bledou tváří, jaké se říká vychrtlá. Jako zvláštní znamení nosil černou pásku přes pravé oko, o které přišel při nějakém fyzikálním nebo chemickém pokusu. Na nose měl velké brýle, jejichž jediné sklo sloužilo levému krátkozrakému a zelenavému oku. Za svých osamělých procházek neustále gestikuloval, jako by rozmlouval s nějakou neviditelnou bytostí, která mu bez odpovědi naslouchala.

Oba tyto typy, podivný milovník hudby a neméně podivný Orfanik, byly všude známy, pokud to bylo možné v italských městech, kam je pravidelně přiváděly divadelní sezóny. Právem budili oba muži zvědavost veřejnosti, a ačkoli Stillin obdivovatel odmítal všechny reportéry a jejich indiskrétní interviewy, dověděli se lidé nakonec jeho jméno i národnost. Ten člověk byl rumunského původu, a když se František Telek zeptal na jeho jméno, řekli mu:

„Baron Rudolf Gorc.“

Tak tomu bylo v době, kdy mladý hrabě přijel do Neapole. Už dva měsíce se plnilo divadlo San Carlo a úspěchy Stilly se každým dnem zvětšovaly. Nikdy se nezhostila tak obdivuhodně rolí svého repertoáru, nikdy nevyvolávala ovace tak nadšené.

Při každém představení seděl František v křesle v přízemí a baron Gorc byl ukryt v hloubi své lóže, pohroužen do nádherného zpěvu a opájel se tím zvučným hlasem, bez něhož zřejmě nemohl žít.

A tehdy se Neapolí roznesla zpráva, které veřejnost nechtěla uvěřit a která nakonec způsobila ve světě milovníků hudby úplný poplach.

Říkalo se, že Stilla se po této sezóně vzdá divadla. Cože? S takovým talentem a v plném rozkvětu krásy, na vrcholu umělecké dráhy? Je možné, že by pomýšlela na odpočinek?

Ač to bylo nepravděpodobné, bylo tomu tak. A k tomuto rozhodnutí Stillu přiměl -, aniž o tom věděl -, baron Gorc! Tento návštěvník tak tajemného chování, stále přítomný, ač za mříží své lóže neviditelný, vyvolal u Stilly nervovou poruchu, kterou už nedokázala zvládnout.

Od vstupu na scénu cítila vždy takové rozrušení, že její zmatek, obecenstvu zřejmý, pozvolna podryval její zdraví. Věděla, že opustit Neapol, utéci do Říma, do Benátek nebo do jiného italského města by ji nemohlo zbavit přítomnosti barona Gorce. Nepodařilo by se jí uniknout mu ani odjezdem z Itálie do Německa, do Ruska nebo do Francie. Sledoval by ji všude, kde by zpívala. Jediný prostředek, jak se zbavit této obtížné dotěrnosti, viděla v odchodu od divadla.

Dva měsíce předtím, než se roznesla zpráva o jejím rozhodnutí, odvážil se František Telek kroku, jehož důsledkem byla bohužel neodvratná katastrofa. Jako svobodný muž se značným jměním mohl se Stille představit a nabídnout i titul hraběnky Telekové.

Stilla už dlouho věděla o citech, které v mladém hraběti budila. Řekla si, že to je šlechtic, kterému by každá žena -, i ta z nejvyšší společnosti -, ráda svěřila své štěstí. Když jí František Telek v jejím současném rozpoložení nabídl své jméno, přijala to se sympatiemi,

které se nesnažila skrývat. A tak s plnou důvěrou ve své city slíbila stát se hraběnkou Telekovou, aniž litovala své dramatické kariéry.

Zpráva byla tudíž pravdivá. Po skončení sezóny v divadle San Carlo neměla se už Stilla objevit na žádné scéně. Její sňatek, o němž se pochybovalo, stal se jistou záležitostí.

To pochopitelně vzbudilo neobyčejný dojem nejen v uměleckém světě, ale i v italské vyšší společnosti. Nikdo v uskutečnění takového záměru nevěřil, ale teď se musili všichni pochyb vzdát. Zvedla se vlna žárlivosti a nenávisti proti mladému hraběti, který uloupil dramatickému umění, úspěchům a milovníkům hudby největší umělkyni té doby. Z toho vyplynuly i osobní výhrůžky Františkovi Telekovi ale mladý muž na ně vůbec nedbal.

Když se k tomu tak stavěla veřejnost, lze si představit, co musil zakoušet Rudolf Gorc při pomyslení, že mu má být Stilla vzata a že by s ní ztratil vše, co ho poutalo k životu. Rozšířila se dokonce zpráva, že se pokusil o sebevraždu. Jisté je, že od toho dne se Orfanik na neapolských ulicích už neobjevoval. Neopouštěl barona Gorce ani na krok a několikrát s ním přišel i do lóže divadla San Carlo, kde baron vysedával při každém představení. To se předtím nikdy nestalo, protože Orfanik byl jako mnozí jiní vědci naprosto nepřístupný kouzlu hudby.

Zatím plynuly dny a vzrušení se neuklidňovalo, Mělo naopak dostoupit vrcholu večer toho dne, kdy se Stilla objeví na scéně naposled. Rozloučení s obecnstvem měla vyzpívat v nádherné roli Angeliky v opeře Orlando, mistrovském díle skladatele Arconatiho..

Toho večera by bylo musilo být San Carlo desetkrát větší, aby pojalo diváky, kteří se tísnili u jeho vchodu a z nichž většina se dovnitř nedostala. Byly obavy z nepřátelských projevů vůči hraběti Telekovi, když ne za Stilliny přítomnosti na jevišti, tak aspoň po spuštění opony za pátým dějstvím opery.

Baron Gorc zaujal místo ve své loži. Tentokrát s ním byl i Orfanik.

Konečně se objevila Stilla, vzrušenější než kdykoli jindy. Vzchopila se však, ovládána jen svým uměním, a zpívala tak dokonale a s tak nesrovnatelným nadáním, že se to nedá vylíčit. Nepopsatelné nadšení posluchačů hraničilo až s deliriem.

Během představení stál mladý hrabě za kulisami. Nedokázal zkrátit svou netrpělivost a horečnou nervozitu, proklínal délku scén a zuřil nad zdržením, které si vynucoval potlesk a stálé vyvolávání zpěvačky. Ach, jak nedočkavě čekal, kdy si odvede z divadla ženu, která se měla stát hraběnkou Telekovou, a odvede si ji daleko, tak daleko, aby patřila jen jemu, jemu samotnému!

Došlo k dramatické scéně, v níž hrdinka Orlanda umírá. Arconatiho obdivuhodná hudba nebyla nikdy tak dojemná, Stilla ji nikdy neinterpretovala s důrazem tak vášnivým. Jako by jí ze rtů vyvěrala celá její duše. A přece se zdálo, že tento hlas, chvílemi přerývaný, se nakonec zlomí a že se už nikdy neozve.

V té chvíli se mříž v lóži barona Gorce zvedla. Za ní se ukázala podivná hlava s dlouhými šedivějícími vlasy, s plamenným zrakem a s hrůzně bledou tváří.

František Telek ji zpoza kulis spatřil v plném světle, což se mu dosud nepodařilo.

Stilla se dala cele unést vzletem poslední árie. Zpívala právě větu plnou hlubokého citu:

*Innamorata, mio cuore tremante, voglio morire.**

Náhle zmlkla.

Tvář barona Gorce ji zmrazila. Nevýslovná hrůza ji ochromila. Zdvihla prudce ruku ke krvi zrudlým rtům. Zavravorala a skácela se.

Vzrušené, vrcholnou úzkostí poděšené obecenstvo vstalo .

Z lóže barona Gorce se ozval výkřik.

František se vrhl na scénu, sevřel Stillu v náručí a zvedl ji, pohlédl na ni, volal ji.

„Mrtvá! Mrtvá!“ zvolal. „Je mrtvá!“

Stilla zemřela. V hrudi ji praskla céva. Její zpěv dozněl s jejím posledním dechem!

Mladého hraběte odnesli do jeho hotelu ve stavu, který vyvolával obavy o jeho rozum. Stillina pohřbu se nemohl zúčastnit. Obřad byl vykonán za obrovské účasti neapolského lidu. Na hřbitově Campo Santo Nuovo, kde byla zpěvačka pochována, stálo na mramorové desce jediné slovo:

STILLA

Večer v den pohřbu přišel na Campo Santo Nuovo jakýsi muž. S divokým pohledem, s hlavou skloněnou, se rty stisknutými, jako by je byla zapečetila smrt, díval se dlouho na místo, kde byla Stilla pochována. Zdálo se, že naslouchá, jako by se měl hlas velké umělkyně naposled ozvat z jejího hrobu.

Byl to Rudolf Gorc.

Téže noci baron Gorc opustil s Orfanikem Neapol. Od jeho odjezdu nemohl nikdo říci, co se s ním stalo.

Ale nazítří přišel na adresu mladého hraběte dopis. Psaní obsahovalo jen pár lakonických, výhružných slov:

Vy jste ji zabil! Běda vám, hrabě Teleku!

Rudolf Gorc .

X.

Tím ten žalostný příběh skončil.

Život Františka Teleka byl měsíc v nebezpečí. Nikoho nepoznával -, ani svého vojáka Rocka. V nejsilnější horečce otvíralo jediné slovo jeho rty připravené k poslednímu výdechu. Bylo to jméno Stilly.

Mladý hrabě však smrti unikl. Obratnost lékařů a vytrvalá Rockova péče ho zachránily. Jeho rozum vyšel ze strašného otřesu nedotčen. Ale když si připomněl tragickou scénu z finále Orlanda, v níž se srdce umělkyně zlomilo, zvolal:

„Stillo! Má Stillo!“ A zvedl ruce, jako by jí chtěl ještě zatleskat.

Jakmile mohl František opustit lože, prohlásil k Rockovi, že opustí toto prokleté město a dá se odvézt na zámek v Craiově. Ale před odjezdem z Neapole chtěl se mladý hrabě naposled zastavit u hrobu zemřelé a dát jí poslední sbohem. Rocko ho na Campo Santo Nuovo doprovázel. František se vrhl na krutou zem a snažil se ji nehty rozrýt, aby se sám zahrabal. Rockovi se pak podařilo odvést ho daleko od hrobu, kde spočívalo všechno Telekovo štěstí.

Za několik dní se vrátil František Telek do Craiovy v hloubi Valašska, aby zas spatřil staré panství svého rodu. Pět let žil v naprosté samotě na zámku a odmítal odtud vycházet. Ani čas, ani vzdálenost nedokázaly mu přinést utišení jeho bolesti. Potřeboval zapomenout, ale to nebylo možné. Vzpomínky na Stillu, živé jako v první den, byly náplní jeho života. Utrpěl ránu, která se hojí až smrtí.

V době, v níž začíná tento příběh, opustil mladý hrabě na několik týdnů zámek.

Jak dlouho a jak důtklivě musil Rocko na svého velitele naléhat, aby ho přiměl k rozhodnutí zúčtovat se samotou, v níž jen chřadl. František se nedokázal utěšit.

Budiž! Musil se však pokusit svůj bol něčím rozptýlit.

Sestavil si proto s Rockem cestovní plán pro návštěvu transylvánských krajů.

Rocko doufal, že později bude mladý hrabě souhlasit i s delší cestou po Evropě, s cestou, která byla smutnými událostmi v Neapoli přerušena.

František Telek tedy odjel, tentokrát jako turista, ale jen na krátkou cestu.

Prošel s Rockem valašskými planinami až k mohutnému masívu Karpat. Prošli i Vulcanským průsmykem Po výstupu na Retezatului a po cestě údolím řeky Murešul přišli si odpočinout do Verstu v krčmě U krále Matyáše.

Víme už, v jakém vzrušení Verst v době Františkova příchodu žil, a víme také, že byl mladý hrabě zasvěcen do všech nepochopitelných projevů, jejichž dějištěm se stal karpatský hrad. Víme i to, jak se hrabě dověděl, že hrad patří baronu Gorcovi.

Účin toho jména na mladého hraběte byl tak zřejmý, že si toho pan Kolc i ostatní občané z vesnice musili všimnout. Rocko by byl proto nejraději poslal pana Kolce za to nešťastné prozrazení ke všem čertům a s ním i všechny ty pitomé historky. Proč jen měli takovou smůlu, že se František Telek dostal právě do Verstu, do sousedství karpatského hradu! Mladý hrabě mlčel. Jeho zrak bloudil z jednoho hosta na druhého a prozrazoval hluboké vzrušení, které se hrabě marně snažil potlačit.

Pan Kolc a jeho přátelé pochopili, že hraběte Teleka pojí k baronu Gorcovi nějaký tajemný vztah. Ale přes svou zvědavost se drželi zpátky a nesnažili se dovědět víc. Později se uvidí, co by se mělo dělat.

Zanedlouho všichni z krčmy odešli, značně znepokojeni neobvyklou spojitostí příhod, které nevěstily vesnici nic dobrého.

Bude však mladý hrabě trvat na své slibu, když teď ví, komu karpatský hrad patří? Bude po příchodu do Kluže informovat úřady a žádat je o zákrok? Tak se ptali pan Kolc, učitel, doktor Patak i ostatní. Jestliže to neudělá, byl pan Kolc rozhodnut udělat to sám. Kdyby policii upozornil, přišla by hrad prohlédnout a zjistila by, zda

je navštěvován strašidly, nebo obýván zločinci. Vesnice už nemohla zůstat déle v takovém soužení.

Většina vesničanů v tom po pravdě viděla marnou snahu, zcela zbytečné opatření. Napadnout duchy! Šavle četníků by se zlomily jako ze skla a jejich pušky by při každé ráně selhaly!

František Telek zůstal v krčmě U krále Matyáše sám, pohroužen do vzpomínek, které v něm tak bolestně vyvolalo jméno barona Gorce.

Asi hodinu zůstal celý zdrcený sedět v křesle, pak vstal, vyšel z hostince, zamířil na kraj terasy a zadíval se do dálky.

Na hřebenu Plesy tyčil se uprostřed Orgalské planiny karpatský hrad. Tam tedy žije ta podivná osobnost, divák z divadla San Carlo, člověk, který budil v nešťastné Stille nepřekonatelnou hrůzu. Teď však byl hrad opuštěn a baron Gorc se tam po odjezdu z Neapole nevrátil. Nevědělo se ani, co se s ním stalo. Bylo možné, že po smrti velké umělkyně ukončil i on svůj život.

Tak bloudil František polem domněnek a nevěděl, kterou přijmout.

Kromě toho se trochu zamýšlel i nad dobrodružstvím lesníka Nika Deky. Byl by chtěl odhalit jeho tajemství, třeba jen pro uklidnění versterského obyvatelstva.

A protože mladý hrabě nepochyboval, že hrad si zvolili za útočiště nějakí zločinci, rozhodl se dodržet daný slib a upozornit klužskou policii, aby odhalila rejdy nepravých duchů.

Aby však mohl jednat, chtěl znát všechny podrobnosti této záležitosti. Nejlepší bylo obrátit se přímo na mladého lesníka. Proto se ve tři hodiny odpoledne před návratem do krčmy odebral do starostova domu.

Pan Kolc byl návštěvou velmi poctěn. Vždyť hrabě Telek byl potomkem vznešené rumunské rodiny, vesnice Verst by mu byla vděčná za obnovení klidu a také za blahobyt, protože turisté by zas přicházeli do tohoto kraje a platili by hraniční poplatky beze strachu ze zloduchů na karpatském hradě, atd, atd.

Hrabě Telek panu Kolcovi poděkoval za všechny poklony a zeptal se, nevzejdou-li z toho nějaké nepříjemnosti, kdyby ho starosta uvedl k Niku Dekovi.

„Vůbec žádné, pane hrabě,“ odpověděl starosta. „Tomu statečnému chlapci je pokud možno už dobře a brzy zase nastoupí službu. Nemám pravdu, Mirioto?“ dodal, obraceje se k dceři, která právě vstoupila do světnice.

„Dej bůh, aby tomu tak bylo,“ řekla Miriota dojatým hlasem.

František Telek byl půvabnou poklonou mladé dívky okouzlen. A když viděl, že je stále zneklidněna stavem svého ženicha, pospíšil si požádat ji o některá bližší vysvětlení.

„Podle toho, co jsem slyšel,“ řekl, „nebyl Nik Dek zraněn vážně.“

„To chválabohu nebyl, pane hrabě,“ odpověděla Miriota.

„Máte ve Verstu dobrého doktora?“

„Hmm!“ zabručel pan Kolc tónem, kterým bývalému ošetřovateli z karantény příliš nelichotil.

„Máme doktora Pataka,“ řekla dívka.

„Toho, který doprovázel Nika Deka na karpatský hrad?“

„Ano, pane hrabě.“

„Slečno Mirioto,“ pokračoval František, „přál bych si vidět vašeho ženicha v jeho vlastním zájmu a požádat ho o přesnější podrobnosti jeho dobrodružství.“

„Bude se jistě snažit říci vám to - i za cenu trochu únavy.“

„Nezneužiji toho, slečno Mirioto, a neudělám nic, co by mohlo Niku Dekovi ublížit.“

„To vím, pane hrabě.“

„Kdy máte mít svatbu?“

„Za čtrnáct dní,“ odpověděl starosta.

„Velmi rád se jí zúčastním, jestliže mě ovšem pan Kolc bude chtít pozvat.“

„Pane hrabě, taková čest.“

„Smluveno tedy. Za čtrnáct dní. Jsem přesvědčen, že Nik Dek bude vyléčen, jakmile si bude moci dovolit procházku se svou hezkou nevěstou.“

„Ochraňuj ho bůh, pane hrabě!“ odpověděla s uzarděním mladá dívka.

Její tvář vyjadřovala v té chvíli úzkost tak zřejmou, že se jí František zeptal na důvod.

„Ano, ochraňuj ho bůh!“ odpověděla Miriota. „Vždyť při pokusu o vstup do hradu navzdory zákazu střetl se Nik s duchy! A kdo ví, zda ho nebudou znepokojovali po celý život.“

„Nu, tohle dáme do pořádku, slečno Mirioto,“ odpověděl František.

„To vám slibuji.“

„Nestane se ubohému Nikovi nic?“

„Vůbec nic. A díky policii se bude moci za několik dní projít po hradním nádvoří tak bezpečně jako po návsi ve Verstu.“ Mladý hrabě nepokládal za vhodné hovořit dál o nadpřirozených zjevech s lidmi tak předpojatými a poprosil Miriotu, aby ho odvedla do lesníkovy pokoje.

Dívka si pospíšila uvést ho tam a nechala hraběte o samotě se svým ženichem.

Nik Dek už věděl o příchodu dvou cestujících do krčmy U krále Matyáše.

Z hloubi své lenošky, široké jako strážní budka, ihned vstal, aby návštěvu přivítal.

Protože už téměř nepocítoval ochromení, které ho tak náhle postihlo, mohl na otázky hraběte odpovídat.

„Pane Deku,“ řekl František po přátelském stisku ruky, „zeptal bych se vás napřed, zda věříte v přítomnost zlých duchů na karpatském hradě.“

„Jsem opravdu nucen tomu věřit, pane hrabě,“ odpověděl Nik Dek.

„To oni vám bránili zdolat hradní zed’?“

„O tom nepochybuji.“

„A proč, prosím vás?“

„Protože kdyby to nebyli duchové, nedovedl bych si to vysvětlit.“

„Byl byste tak laskav a vyprávěl mi celý ten příběh a nezapomněl na nic z toho, co se tam událo?“

„Rád, pane hrabě.“

A lesník postupně uvedl vše, co chtěl hrabě vědět. Musil jen potvrdit všechna fakta, která se František dověděl z rozmluvy s hosty U-krále Matyáše. Víme už, že všechna tato fakta vysvětloval docela přirozeným způsobem. Události oné noci se daly skutečně vyložit docela lehce za předpokladu, že lidské bytosti -, zločinci či jiné osoby -, obývající hrad, měly po ruce zařízení schopná vyvolat přeludné zjevy. A co se týče podivné smyšlenky doktora Pataka, který byl udánlivě připoután neviditelnou silou k zemi, to se dalo vysvětlit jen tím, že se doktor stal obětí sebeklamu. Nohy mu pravděpodobně vypověděly službu, protože byl šílený hrůzou. Tak to také František mladému lesníkovi vysvětlil. „Jakže, pane hrabě,“ namítl Nik Dek, „že by tomu zbabělci vypověděly nohy službu, právě když chtěl utéct? Uznáte přece, že to není možné.“

„Nuže připustíme, že zapadl nohama do nějaké pasti skryté v trávě na dně příkopu,“ pokračoval František.

„Když past sklapne,“ odpověděl lesník, „serve vám maso a vážně vás zraní.“

Ale nohy doktora Pataka nemají jedinou stopu po zranění.“

„Uvažujete správně. Niku, ale přesto mi věřte, že když se doktor nemohl vyprostit, musely být jeho nohy poutány tímto způsobem.“

„Ale pak se vás zeptám, pane hrabě, jak se mohla past sama rozevřít a doktora uvolnit.“

František byl s odpovědí na rozpacích.

„Nechme toho, co se týká doktora Pataka, pane hrabě,“ pokračoval lesník.

„Mohu potvrdit celkem jen to, co sám vím.“

„Ano, nechme statečného doktora stranou a hovořme o tom, co se stalo vám, Niku.“

„To, co se stalo mně, je docela jasné. Nelze pochybovat, že jsem dostal strašnou ránu, v níž nebylo vůbec nic přirozeného.“

„Máte na těle známky nějakého zranění?“ zeptal se František.

„Žádné, pane hrabě, ač jsem byl zasažen s takovou prudkostí.“

„A stalo se to ve chvíli, když jste vložil ruce na řetěz zvedacího mostu?“

„Ano, pane hrabě. Sotva jsem se ho dotkl, byl jsem jako ochromen. Naštěstí jsem se držel řetězu i druhou rukou, sevření jsem neuvolnil a sklouzl jsem v bezvědomí až na dno příkopu, kde mě doktor zvedl.“

František potřásl hlavou s výrazem člověka, který takovému vysvětlení nevěří.

„To, co jsem vám vyprávěl, pane hrabě, to se mi nezdálo,“ pokračoval Nik Dek.

„Celý týden jsem zůstal v posteli s nohou a s rukou bez vlády. Nelze říct, že jsem si to vše jen vymyslel.“

„To také netvrdím. Je jasné, že jste utrpěl krutý otřes.“

„Krutý a ďábelský!“

„Ne, v tom se právě rozcházíme. Niku Deku,“ odpověděl mladý hrabě.
„Vy věříte, že jste byl zasažen nějakou nadpřirozenou bytostí, ale já tomu nevěřím z jednoduchého důvodu, totiž že žádné nadpřirozené bytosti -, dobré ani zlé - neexistují.“

„Chtěl byste mi pak vysvětlit, pane hrabě, co se mi vlastně stalo?“

„To zatím nemohu. Niku Deku, ale ujišťuji vás, že se to vše vysvětlí nejprostším způsobem.“

„Dej bůh!“ odpověděl lesník.

„Řekněte mi,“ pokračoval František, „zda ten hrad patřil vždy rodu Gorců.“

„Ano, pane hrabě, a patří mu stále, ačkoli poslední potomek rodu, baron Rudolf, zmizel a sem o něm nedošla nikdy žádná zpráva.“

„Kdy vlastně zmizel?“

„Asi před dvaceti roky.“

„Před dvaceti?“

„Ano, pane hrabě. Jednoho dne baron Rudolf hrad opustil a od té doby ho už nikdo nespatriil. A poslední jeho služebník zemřel několik měsíců po baronově odchodu.“

„Od té doby nikdo do hradu nevkročil?“

„Nikdo.“

„Co si o tom myslí lidé v tomto kraji?“

„Věří, že baron Rudolf musil zemřít v cizině, a to brzy po svém odchodu.“

„Pak se lidé mýlí. Niku, protože baron žije -, aspoň před pěti roky ještě žil.“

„Že žil, pane hrabě?“

„Ano, v Itálii. v Neapoli.“

„Vy jste ho viděl?“

„Viděl.“

„A v posledních pěti letech?“

„To už jsem o něm neslyšel.“

Mladý lesník se zamyslel. Napadlo mu něco -, ale zaváhal nad tím. Nakonec se rozhodl, zvedl hlavu, svraštil obočí a řekl:

„Nebylo by možné, pane hrabě, že se baron Rudolf Gorc vrátil do vlasti s úmyslem uzavřít se na svém hradě?“

„Ne, to nelze předpokládat. Niku Deku.“

„Jaký by mohl mít zájem na tom, aby se tam ukryl a nikoho k sobě nepustil?“

„Žádný,“ odpověděl František Telek.

Přesto však tato myšlenka začínala nabývat v mysli mladého hraběte na důrazu.

Což nebylo možné, že se tento člověk tak záhadného života vrátil po odjezdu z Neapole na svůj hrad? Tam mohl snadno žít v naprosté osamocení díky lidské, obratně povzbuzované pověrčivosti. Tam se při znalosti duševní prostoty lidí z okolí mohl bránit všem dotěrným návštěvám.

František Telek nepokládal za vhodné vyložit obyvatelům Verstu takovou domněnku. Byl by je musil zasvětit do svých příliš osobních záležitostí. Nebyl by ostatně nikoho přesvědčil, což ihned pochopil při Nikových slovech:

„Jestliže je baron Rudolf v hradě, pak musím věřit, že je sám ďábel, protože takovým způsobem mohl se mnou zacházet jen ďábel!“

František o tom už nechtěl hovořit a změnil předmět hovoru. Použil všech prostředků, aby lesníka ujistil, že jeho pokus zůstane bez následků, ale doporučil mu, aby jej už neopakoval. To není věc

lesníka, ale záležitost úřadů. A klužská policie už dokáže proniknout tajemstvím karpatského hradu.

Mladý hrabě se pak s Nikem Dekem rozloučil s přáním brzkého uzdravení, aby ženich s hezkou Miriotou nemusí-li odkládat svatbu, které se hrabě slíbil zúčastnit.

Pak se v hlubokém zamyšlení vrátil do krčmy U krále Matyáše, odkud po celý den nevyšel.

V šest hodin večer mu Jonáš prostřel ve výčepu, kam z chvályhodné zdrženlivosti nepřišli ani pan Kolc, ani nikdo z vesnice, aby nerušili jeho samotu.

K osmé hodině řekl Rocko hraběti!

„Nebudete mě už potřebovat, pane?“

„Ne, Rocko.“

„Půjdu si tedy zakouřit na terasu.“

„Jdi, Rocko, jdi.“

Pololeže v hlubokém křesle vybavoval si znovu nezapomenutelný čas před několika léty. V myšlenkách dospěl k poslednímu představení v divadle San Carlo. Znovu viděl barona Gorce ve chvíli, kdy se mu objevil s hlavou vykloněnou z lóže a se žhavým pohledem upřeným na umělkyni, jako by ji chtěl uhranout.

Pak se myšlenky mladého hraběte přenesly k dopisu podepsanému tím podivným člověkem, k dopisu, v němž pisatel nařkl Františka Teleka, že Stillu zabil.

Pohroužen do vzpomínek, cítil František, že ho zvolna přepadá spánek. Byl však ještě v tom stavu, v němž lze vnímat i nejslabší zvuk, když došlo k překvapujícímu úkazu.

Zdálo se mu, že místností se nese jakýsi sladký hlas, ač tam byl František sám.

Hrabě bez uvažování, zda sní, nebo bdí, vstal a naslouchal.

Ano! Zdálo se, že nějaká ústa se přiblížila k jeho uchu a z neviditelných rtů že unikají výrazná Arconatiho melodie inspirovaná slovy:

Nil giardino de' mille flori, Andiamo, mio cuore.*

Tu romanci František znal. Byla to nevýslovně líbezná romance, kterou zpívala Stilla v divadle San Carlo při představení na rozloučenou.

Pak zpěv dozněl a postupně zanikající hlas se vytratil v lehkém chvění vzduchu.

František setřásl svou malátnost. Prudce vstal. Zadržel dech a snažil se zachytit vzdálenou ozvěnu hlasu, který mu pronikl do srdce.

Uvnitř i venku však bylo ticho.

„To byl její hlas!“ šeptal si. „Ano, byl to opravdu její hlas, hlas, který jsem tak miloval!“

Pak se však vrátil do skutečnosti.

„Snil jsem. Zdálo se mi to!“ řekl si.

XI.

Druhého dne se probudil mladý hrabě už za svítání, s duší ještě zmatenou z nočního vidění. Ráno se měl vydat na cestu z Verstu do Kluže.

Po návštěvě průmyslových měst Petrošeni a Livázeni se chtěl zdržet celý den v Kluži a pak pobýt nějaký čas v hlavním městě Transylvánie. Odtud se chtěl pustit železnicí přes střední Maďarsko, což byla poslední etapa jeho cesty. František vyšel z krčmy, procházel se po terase a s kukátkem u očí pozoroval v hlubokém pohnutí obrysy hradu, který se mu ve vycházejícím slunci jevil na Orgalské planině zcela jasně.

Jeho myšlenky ho přivedly k úvaze, zda má po příchodu do Kluže splnit slib daný lidem ve Verstu. Má uvědomit policii o tom, co se stalo na karpatském hradě?

Když se mladý hrabě zavázal obnovit ve vesnici klid, byl vnitřně přesvědčen, že hrad se stal útulkem nějaké bandy zločinců, kteří nechtěli, aby tam někdo chodil, a vymyslili si způsob, jak tomu zabránit.

V noci však František uvažoval jinak. V jeho myšlenkách nastal obrat a on teď váhal.

Poslední potomek rodu Gorců před pěti lety zmizel a nikdo neví, co se s ním stalo. Za nějaký čas po jeho odchodu z Neapole se zřejmě roznesla zpráva, že zemřel. Byla však pravdivá? Co jeho smrt dokazovalo? Možná že baron Gorc žije, a žije-li, proč by se byl nemohl vrátit na hrad svých předků? Proč by ho nemohl doprovázet jeho jediný známý společník Orfanik a proč by ten podivný fyzik nemohl být původcem a strůjcem oněch jevů, které trvale udržovaly celý kraj ve strachu? O tom všem teď František uvažoval.

Je jisté, že tato domněnka se zdála dost pravděpodobná. Jestliže se baron Gorc a Orfanik uchýlili na hrad, chtěli ho pochopitelně znepřístupnit, aby tam žili o samotě, což odpovídalo jejich zvykům a povahám.

Jak by se měl v tomto případě mladý hrabě zachovat? Bylo vůbec vhodné snažit se zasahovat do záležitostí barona Gorce? Tak František uvažoval a vážil všechna pro i proti, když za ním přišel na terasu Rocko.

František usoudil, že by se mu měl svěřit se svými myšlenkami.

Rocko na to řekl:

„Je možné, pane, že se baron Gorc zabývá takovými ďábelskými myšlenkami.“

Jestliže je tomu tak, pak si myslím, že bychom se do toho neměli míchat. Ti zbabělci z Verstu si s tím poradí po svém a my se uklidňováním té vesnice nemusíme vůbec obtěžovat.“

„Budiž,“ odpověděl František, „po zralém uvážení si myslím, že máš pravdu, Rocko.“

„Já si myslím totéž,“ řekl prostě voják.

„Pan Kolc i ostatní vesničané teď vědí, jak to s těmi domnělými hradními duchy skončit.“

„Vždyť jim stačí jen upozornit klužskou policii, pane.“

„Po snídani se vydáme na cestu, Rocko.“

„Vše bude připraveno.“

„Ale dříve než sestoupíme do údolí Žiulu, zajdeme si k Plese.“

„Proč, pane?“

„Chtěl bych vidět ten podivný karpatský hrad zblízka.“

„A k čemu?“

„Z pouhého vrtochu. Rocko. Z vrtochu, který nás zdrží jen o půl dne.“

Rocka toto rozhodnutí zlobilo, protože je pokládal za zbytečnost. Snažil se vždy odstraňovat vše, co mohlo příliš silně budit vzpomínky mladého hraběte na minulost. Tentokrát to však bylo marné; narazil na nezvratné rozhodnutí svého velitele.

To proto, že František pod vlivem neodolatelného puzení byl hradem přímo přitahován. Snad tato snaha vyvěrala podvědomě ze snu, v němž slyšel Stillin hlas zpívat tiše smutnou Arconatiho melodii.

Zdálo se mu to však? Ano, až k takové otázce se dostal při vzpomínce, že v téže místnosti U krále Matyáše se už jednou ozval jakýsi hlas, jak ho o tom všichni ujišťovali, hlas, proti jehož příkazu se Nik Dek tak neopatrně postavil. Není divu, že v takovém duševním stavu si mladý hrabě umínil zamířit ke karpatskému hradu a vystoupit až k patě jeho starých hradeb. Na vstup do hradu ostatně nepomýšlel.

František Telek se samozřejmě rozhodl obyvatelům Verstu svůj úmysl neprozrazovat. Ti lidé by byli schopni spojit se s Rockem, aby mu cestu k hradu rozmluvili. Nařídil proto Rockovi, aby o tom pomlčel. Kdyby ho lidé viděli sestupovat z vesnice do údolí žiulu, nikdo by nepochyboval, že se hrabě vydal na cestu do Kluže. František si však prve na terase všiml, že podle úpatí hory Retezatului vede jiná cesta až do Vulcanského průsmyku. Bylo by tedy možné vystoupit po svazích Plesy mimo vesnici, takže by ho ani pan Kolc, ani druzí vesničané neviděli.

Když v poledne zaplatil bez odporu trochu mastný účet, který mu Jonáš s nejpříjemnějším úsměvem předložil, chystal se František k odchodu.

Rozloučit se s ním přišli pan Kolc, učitel Hermod, doktor Patak a mnoho dalších vesničanů.

I mladý lesník mohl opustit svůj pokoj. Bylo zřejmé, že už brzy bude zas pevně stát na nohou, což bývalý ošetřovatel pokládal za svou zásluhu.

„Přijměte mé pozdravy, Niku Deku,“ řekl František, „vy i vaše nevěsta.“

„Vděčně je přijímáme,“ odpověděla štěstím zářící dívka.

„Přeji vám šťastnou cestu, pane hrabě,“ dodal lesník.

„Ano, ať je opravdu šťastná,“ odpověděl František. „Kdybych se však cestou někde zdržel, vzpomeňte si na jednoduchý prostředek, jak se zbavit nepříjemného sousedství. Hrad potom brzy přestane nahánět strach dobrým obyvatelům Verstu.“

„To se lehkou řekne,“ bručel učitel.

„A lehkou udělá,“ odpověděl František Telek. „Kdybyste chtěli, vypořádali by se četníci do dvou dnů s kýmkoli, kdo se na hradě ukrývá.“

„Kromě velmi pravděpodobného případu, že by to byli duchové,“ namítl pastýř Frik.

„I v tomto případě,“ odpověděl František s mírným pokrčením ramen.

„Pane hrabě,“ řekl doktor Patak, „kdybyste tam byl šel se mnou a s Nikem Dekem, určitě byste takhle nemluvil!“

„Bylo by mě to překvapilo,“ odpověděl František, „zvlášť kdybych byl jako vy upoután chodidly ke dnu příkopu.“ „Chodidly, ano, pane hrabě, ale spíš botami! Ledaže předpokládáte., že v tom duševním stavu, v jakém jsem byl., se mi to jen zdálo.“

„Nepředpokládám nic, pane,“ odpověděl František. „A nebudu se ani snažit vysvětlit vám něco, co pokládáte za nevysvětlitelné. Ale ujišťuji vás, že kdyby karpatský hrad navštívili četníci, pak jejich kázni zvyklé boty by tam nezapustily kořeny jako ty vaše!“

Po této odpovědi přijal mladý hrabě poslední poklonu hostinského, který byl velmi poctěn, že vážený hrabě. Pozdravil se s panem Kolcem, s Nikem Dekem, s jeho nevěstou i s lidmi shromážděnými na návsi, dal znamení Rockovi a vydal se s ním rychlým krokem na cestu k průsmyku.

Za necelou hodinu dosáhl František se svým vojákem pravého břehu řeky a postupoval po něm podle jižního úpatí hory Retezatului.

Rocko se už vzdal všech námitek; byla by to bývala marná námaha. Byl zvyklý po vojensku poslouchat, a kdyby se mladý hrabě dostal do nějakého nebezpečného dobrodružství, dovedl by ho z něho dostat.

Po dvouhodinovém pochodu se zastavili, aby si na chvíli odpočinuli.

V těch místech se Žiul po mírném stočení doprava přiblížil výrazným ohybem k silnici. Z druhé strany se na návrší Plesy táhla ve vzdálenosti nejvýše jedné míle Orgalská planina. Teď musili Žiul opustit, protože František chtěl projít průsmykem ke karpatskému hradu.

Protože nechtěli procházet Verstem, prodloužila jim zacházka vzdálenost hradu od vesnice na dvojnásobek. Přesto bylo po výstupu

Františka a Rocka na hřeben Orgalské planiny ještě plné světlo. Mladý hrabě měl dost času k prohlídce hradu zvenčí. Počká-li až do večera, aby sestoupil na versterskou silnici, bude moci po ní jít s jistotou, že ho nikdo nespatří. Měl totiž v úmyslu přenocovat v Liváženi, v malém městě na Žiulu, a druhý den pokračovat v cestě do Kluže. Odpočívali půl hodiny. František, ponořený do vzpomínek a vzrušený myšlenkou, že baron Gorc se snad skryl v tomto hradě, nepronesl jediné slovo.

Rocko se musil opravdu hodně držet, aby mu neřekl: Je zbytečné jít dál, pane.

Obraťme se k tomu prokletému hradu zády a odejděme!

Oba dva se pak pustili údolní cestou. Napřed musili projít hustým lesem, kterým nevedla žádná stezka. Na některých místech tam byla půda hluboce rozrytá, protože Žiul se v době dešťů několikrát rozvodňuje a jeho vody stékají prudkými bystřinami terénem, který se mění v bažiny. Pochod tím byl trochu ztížen a zároveň i zdržen. Trvalo hodinu, než se dostali na cestu Vulcanským průsmykem, kam dorazili v pět hodin.

Pravé úbočí Plesy není porostlé takovými lesy, jakými si musil prosekávat cestu Nik Dek. František však musel počítat s obtížemi jiného druhu. Byly to morénové sutě* , přes něž se mohu odvážit jen opatrnou chůzí, prohlubně, hluboké strže, skály na nejistých základech jako ledové balvany v alpských zemích a s nimi nakupení obrovských kamenů, které strhly laviny z vrcholků hor, prostě skutečný chaos v celé své hrůze.

Výstup do svahu a takových podmínek si vyžádal dobrou hodinu krušné námahy. Opravdu se zdálo, že karpatskému hradu by stačila k obraně neschůdnost jeho okolí. Rocko patrně doufal, že se ještě naskytnou překážky, které nebudou moci zdolat. Nestalo se tak, odtud za pásmem balvanů a strží dosáhli konečně hřebenu Orgalské planiny. Odtud viděli jasně uprostřed chmurné pustiny hrad, od něhož už tolik let zaháněla místní obyvatelstvo hrůza.

Nutno říci, že František a Rocko se dostali k hradu podle boční hradby, orientované k severu. Kdyby byli Nik Dek a doktor Patak došli před východní hradbu, to znamená, kdyby byli šli po levém svahu Plesy, byli by nechali bystřinu Nyad a cestu průsmykem vpravo. Oba směry svíraly velmi tupý úhel s vrcholem v hradní věži. Od severu nebylo ostatně možné hradbu přelézt, protože v ní nebyla ani brána, ani zvedací most. Zeď sledovala všechny nerovnosti terénu a vypínala se do značné výše.

Bylo však celkem lhostejné, že z této strany nebyl přístup možný, protože mladý hrabě na zdolání hradních zdí nepomýšlel.

Když se František Telek a Rocko zastavili na kraji Orgalské planiny, bylo půl osmé. Před nimi se ve stínu tyčilo divoké seskupení staveb, splývajících svým zbarvením s barvou starých skal Plesy. Vlevo se hradní zeď ostře stáčela, chráněna rohovou baštou. Tam na plošině nad zubatým cimbuřím čněl onen buk, jehož pokrivené větve svědčily o prudkých jihozápadních vichřicích v této výši.

Pastýř Frik se opravdu nemýlil. A kdybychom se odvolali na onu legendu, pak starému hradu baronů Gorců zbývaly už jen tři roky existence.

František si mlčky prohlížel tuto stavbu, v jejímž středu dominovala mohutná hradní věž. Tam se patrně pod neladným seskupením zdíva skrývaly rozlehlé ozvučné, klenuté sály, dlouhé chodby s vytrhanými dlaždicemi, kryty vyhloubené do nitra země, jak to dosud nacházíme ve starých maďarských pevnostech. Žádné jiné obydlí se nemohlo hodit poslednímu potomku rodu Gorců víc než toto staré sídlo, jestliže chtěl žít v osamění, jehož tajemství by nikdo neodhalil. Čím víc na to mladý hrabě myslel, tím víc se upínal k myšlence, že Rudolf Gorc se musil uchýlit právě mezi opuštěné valy svého karpatského hradu.

O přítomnosti lidí v hradní věži však nesvědčilo nic. Z komínů nestoupal žádný kouř, z neprodyšně uzavřených oken se nenesl žádný zvuk. Ani ptačí hlas nerušil tajemství pochmurné stavby.

František chvíli obhlížel dychtivým zrakem valy, kdysi plné ruchu slavností a řinčení zbraní. Mlčel však, s myslí naplněnou tíživými myšlenkami a s duší plnou vzpomínek.

Rocko chtěl nechat mladého hraběte o samotě a držel se proto raději stranou.

Nebyl by si dovolil rušit ho jedinou poznámkou. Ale když se slunce sklánělo za masív Plesy a údolí Žiulu počalo temnět, neváhal už a řekl:

„Je už večer, pane. Zanedlouho bude osm hodin.“

„Zdálo se, že František neslyšel.“

„Je čas odejít,“ pokračoval Rocko, „Jestliže chceme dorazit do Livázení před zavřením všech hostinců.“

„Ještě okamžik, Rocko, ještě okamžik a půjdeme,“ odpověděl František.

„Sestup na cestu průsmykem nám bude trvat dobrou hodinu, pane. A protože už bude tmavá noc, nemusíme se bát, že nás někdo uvidí.“

„Jen několik minut,“ odpověděl František, „a sestoupíme na cestu do města.“

Mladý hrabě se dosud nehnul z místa, na němž se po příchodu na Orgalskou planinu zastavil.

„Nezapomínejte, pane,“ pokračoval Rocko, „že v noci bude průchod těmi skálami obtížný. Vždyť jsme se sem i za světla sotva dostali. Odpusťte, že naléhám.“

„Ano, půjdeme, Rocko. Už jdu.“

Zdálo se, že Františka drží před hradem jedna z těch tajemných předtuch, s nimiž se rozum nedokáže vyrovnat. Byl snad připoután k zemi, jak k tomu podle Patakových slov došlo v příkopu pod hradbou?. Ne! Nohy měl volné od všech pout, od všech osidel. Mohl přecházet po planině, a kdyby byl chtěl, nikdo by mu byl nezabránil obejít po okraji příkopu celou hradbu.

Nechtěl to snad udělat?

To napadlo i Rockovi, který se rozhodl k poslední výzvě:

„Pojďte už, pane!“

„Ano, ano,“ odpověděl František. Ale nepohnul se.

Orgalská planina už temněla. Postupující stín hor se sunul k jihu a zahaloval shluk staveb, které se už jevily jen jako nejasná silueta. Brzy i ona měla zmizet, pokud by úzkými okny hradní věže neproniklo nějaké světlo.

„Pojďte už, pane,“ opakoval Rocko.

František už chtěl vykročit, když se na plošině bašty s legendárním bukem objevil nejasný tvar.

František se zastavil a zadíval se na onen jev, který se zvolna zjasňoval.

Byla to žena s rozpuštěnými vlasy a se vztaženýma rukama, zahalená v dlouhý bílý šat.

Nebyl to snad šat, který měla na sobě Stilla v závěrečné scéně z Orlanda, šat, v němž ji František Telek viděl naposled? Ano! Byla to opravdu Stilla, zcela nehybná, s rukama nataženýma a s pronikavým pohledem upřeným na něho .

„Ona! Ona!“ vykřikl František

Vrhl se vpřed a byl by se zřítíl k patě hradby, kdyby ho byl Rocko nezadržel.

Zjev se náhle rozplynul. Stilla se ukázala sotva na minutu.

Ale co na tom? Pouhá vteřina stačila, aby ji František poznal. Z úst mu unikla slova:

„Ona, ona žije!“

XII.

Bylo to možné? Stilla, kterou František nedoufal ještě spatřit, objevila se právě na plošině bašty! Nebyl obětí smyslového klamu, protože Rocko ji viděl také!

Byla to skutečně ta velká umělkyně v úboru Angeliky, jak se představila obecenstvu v divadle San Carlo při představení na rozloučenou!

Mladému hraběti se zjevila před očima strašná pravda. Zbožňovaná žena, která se měla stát hraběnkou Telekovou, byla už pět let vězněna uprostřed transylvánských hor! Ta, kterou František viděl umírat na jevišti, žije! Zatímco umírajícího Františka odváželi do jeho hotelu, baron Rudolf se zřejmě dostal ke Stille, unesl ji a zavlkl na karpatský hrad. Celá Neapol pak šla druhého dne na Santo Campo Nuovo za prázdnou rakví!

To vše se zdálo neuvěřitelné, nemožné, ohromující, odporující zdravému rozumu. Byl to skoro zázrak, nepravděpodobnost, a František si to musil donekonečna opakovat.

Ano! Ale nad tím vším tu byl fakt: Stillu unesl baron Gorc, protože zpěvačka je teď na jeho hradě. Je živá, protože ji František právě viděl nad touto hradní zdí.

Tím si byl naprosto jist.

Mladý hrabě se však přesto snažil uspořádat si nějak myšlenky, které se ostatně soustředily v jednu jedinou: vyrvat Stillu baronu Gorcovi, který ji už pět let vězní na karpatském hradě.

„Poslyš, Rocko,“ řekl František sípavě, „především mě pochop;.. zdá se mi, že ztrácím rozum...“

„Pane... drahý pane.“

„Musím se k ní stůj co stůj dostat, ještě teď večer.“

„Ne, až zítra.“

„Teď večer, říkám!“ . Je tam. Viděla mě tak, jak jsem viděl já ji! Čeká na mne!“

„Nu, pak půjdu s vámi.“

„Ne, půjdu sám.“

„Sám?“ .

„Ano.“

„Ale jak se chcete dostat do hradu, když to ani Nik Dek nedokázal?“

„Dostanu se tam, říkám ti.“

„Brána je zavřená.“

„Pro mne zavřená nebude . Budu hledat a najdu nějaký průlom, kterým tam vniknu.“

„Nechcete, abych šel s vámi, pane? Opravdu nechcete?“

„Ne! Rozloučíme se. A právě rozloučením mi budeš pomáhat.“

„Budu na vás čekat tady?“

„Ne, Rocko.“

„Kam mám tedy jít?“

„Do Verstu, nebo raději ne do Verstu, ne,“ odpověděl František.

„Bylo by marné říkat to těm lidem. Sestup do Vulcanu, kde přenocuješ.“

Jestliže mě do zítřka neuvidíš, odejdi hned ráno z Vulcanu, totiž ne, čekej ještě několik hodin. Pak jdi do Kluže, tam se ohlas u velitele policie.

Všechno mu řekneš. Pak se vrať s jeho lidmi. Bude-li třeba, ať vezmou hrad útokem. Osvobodte ji! Ach, dobré nebe! Ona je naživu a v moci Rudolfa Gorce!“

Když hrabě vyrážel tyto přerývané věty, pozoroval Rocko, že vzrušení jeho velitele neustále stoupá a projevuje se zmatenými úvahami člověka, který se už neovládá.

„Jdi, Rocko!“ zvolal nakonec hrabě.

„Vy to chcete?“

„Chci to.“

Tak jasný rozkaz musil Rocko uposlechnout. František už ostatně odešel a zmizel Rockovým očím ve tmě.

Rocko zůstal chvíli na místě. Nemohl se k odchodu odhodlat. A tu mu napadlo, že se František bude namáhat marně, že se mu nepodaří proniknout za hradební zeď a že bude nucen odejít do Vulcanu. Možná ráno, možná ještě v noci.

Oba by pak šli do Kluže a to, co nedokázal ani hrabě, ani lesník, dokážou představitelé moci. Ti si s Rudolfem Gorcem už poradí. vyrvou mu nešťastnou Stillu. prohledají celý karpatský hrad, bude-li třeba, nenechají v něm kámen na kameni. i kdyby se k obraně hradu spojili všichni čerti z pekla!

A Rocko sestupoval po svahu Orgalské planiny, aby se dostal na cestu Vulcanským průsmykem.

František se zatím cestou po okraji hradního příkopu dostal až k rohové baště, která chránila hradby zleva.

Myslí mu probíhalo na tisíce myšlenek. Teď už o přítomnosti barona Gorce nepochyboval, protože tam byla uvězněna

Stilla Mohl tam proto být jedině on a Stilla žije! Jak se však dostane František až k ní? A jak ji dokáže z hradu

odvést? To nevěděl, ale udělat to musil a udělá to! Překoná překážky, které nepřekonal Nik Dek. Mezi ty trosky ho nepudila zvědavost, ale vášnivá láska k ženě, kterou tam najde živou! Ano, živou, když už uvěřil, že zemřela. A Rudolfu Gorcovi ji vyrve!

František si právem řekl, že by se mohl dostat dovnitř jedině jižní hradební zdí, kde byla brána se zvedacím mostem. Pochopil, že se nemůže pokoušet přelézt vysoké zdi, a po obchůzce rohové bašty pokračoval v cestě po hřebenu Orgalské planiny.

Za dne to nemohlo být nijak obtížné. Ale v temné noci -, měsíc totiž ještě nevyšel -, v temnotě zhoustlé mlhou bylo to víc než odvážné. K nebezpečí klopýtnutí a k nebezpečí pádu na dno příkopu se pojilo ještě nebezpečí nárazu na skály a jejich zřícení.

František přesto kráčel dál. Držel se pokud možno zákrutů příkopu a tápal rukama i nohama, aby se přesvědčil, že se od hradu nevzdaluje. Pomáhala mu nadlidská síla a nadto ho vedl podivný pud, který ho nemohl oklamat.

Za baštou se táhla jižní hradba, kterou se dalo projít po zvedacím mostě, pokud nebyl zdvižen k bráně.

Zdálo se, že od bašty se překážky ještě zmnožují. Nebylo prakticky možné sledovat příkop mezi obrovskými balvany, kterými se planina přímo ježila.

Představte si člověka, který se snaží zorientovat na poli u Carnaku, kde by menhiry a dolmeny byly rozestaveny bez ladu a skladu. A nikde žádný orientační bod, žádné světlo v temné noci, která halila hrad až po vrchol hradní věže. František přesto šel dál. Někde narazil na obrovský balvan, který mu uzavřel cestu, jinde šplhal na skálu a drásal si ruce o bodláčí a trní. Hlavu mu obletovali orli, kteří pak se strašnými skřeky prchali.

Proč jen se nerozezněl zvon ve staré kapli tak, jak vyzváněl Niku Dekovi a doktorovi? Proč se nad cimbuřím hradní věže nerozžehlo ono světlo, které tehdy oba muže tak oslnilo? František by byl šel po zvuku a za světlem jako námořník za zvukem poplašné sirény nebo za světlem majáku.

Nic! Jen hluboká tma omezující viditelnost jen na několik kroků.

To trvalo skoro hodinu. Podle sklonu terénu František poznal, že si zašel.

Nebo sestoupil hluboko pod bránu? Možná že se přiblížil ke zvedacímu mostu.

Zastavil se, podupával a třel si ruce. Kterým směrem se má pustit? Jak by zuřil, kdyby musil čekat až do rána! Ale to by ho spatřili lidé z hradu a on by je nemohl překvapit. Rudolf Gorc by byl ve střehu .

Právě v noci, ještě v této noci musil proniknout za hradbu a teď se v té tmě nemohl orientovat.

Unikl mu výkřik, výkřik zoufalství.

„Stillo!“ zvolal. „Má Stillo!“

Myslel si snad, že ho vězeňkyně uslyší a že mu bude moci odpovědět?

Dvacetkrát zavolal to jméno, které mu ozvěna Plesy vracela. Náhle Františkovy oči cosi zachytily. Tmou proniklo světlo, dost silná záře, jejíž zdroj musil být značně vysoko.

„Tam je ten hrad!“ zvolal mladý hrabě.

Podle polohy mohlo to světlo vycházet opravdu jen z hradní věže.

František byl ve svém nesmírném vzrušení přesvědčen, že mu Stilla posílá pomoc. Nepochyboval, že ho poznala ve chvíli, kdy i on ji spatřil na plošině bašty. A teď mu dává znamení, ukazuje mu, kudy má jít, aby se dostal k bráně . František zamířil přímo k tomu světlu, jehož zář se každým krokem zjasňovala.

Protože se na Orgalské planině dostal příliš doleva, musil se vrátit o dvacet kroků vpravo a po jistém tápání se zas octl u vnějšího okraje příkopu.

Světlo teď zářilo přímo proti němu a svou výškou dokazovalo, že opravdu vychází z jednoho z věžních oken.

František se teď octl před poslední překážkou -, překážkou patrně nepřekonatelnou!

Kdyby byla brána zavřena a most zdvižen, musel by sejít až k patě hradby. A co by si počal před zdí vypínající se do výše padesáti stop?

Ale zvedací most byl spuštěn!

František neztrácel čas uvažováním, přeběhl po uvolněných prknech mostu a stiskl kliku brány.

Dveře se otevřely!

František se vrátil pod tmavou klenbu. Sotva však udělal několik kroků, most se s rachotem zdvihl a přilehl k bráně. Hrabě František Telek byl v karpatském hradě uvězněn...

XIII.

Místní lidé a cestující, kteří sestupují nebo vystupují Vulcanským průsmykem, znají z karpatského hradu jen jeho vnější podobu. Z uctivé vzdálenosti, v níž se zastavovali i nejodvážnější obyvatelé Verstu a okolí, jevil se zrakům jen jako obrovské seskupení kamenů ze zříceného hradu.

Byl však hrad uvnitř hradeb poškozen tak, jak se dalo předpokládat? Vůbec ne.

Za pevnými zdmi zůstaly stavby staré feudální pevnosti netknuté, takže se tam mohla ubytovat celá posádka.

Rozlehlé klenuté sály, hluboké sklepy, nádvoří s dlážděním a s vysokou trávou, podzemní úkryty, kam denní světlo nikdy neproniklo, schodiště skrytá v silných zdech, dělová stanoviště osvětlená střílnami v hradbě, tříposchoďová hradní věž s dobře obyvatelnými místnostmi a na ní plošina chráněná zubatým cimbuřím.

A v různých stavbách uvnitř hradeb křivolaká spleť chodeb, vystupujících na plošiny bašt a sestupujících až do základů. Místy stály nádrže zachycující dešťovou vodu, jejíž přebytky stékaly do bystřiny Nyadu. A nakonec dlouhé tunely, vyústující na cestu Vulcanským průsmykem a proti mínění lidí neucpané. Tak vypadal

karpatský hrad, jehož plán byl stejně složitý jako labyrint Porsenuv* nebo bludiště na Lemnosu a na Krétě.

Tak jako Thésea* při hledání Mínoovy dcery, tak i Františka hnal silný cit nekonečnými zákruty hradu. Najde tam svou Ariadnu, která okouzila řeckého hrdinu?

Františka prve ovládala jediná myšlenka: dostat se do hradu. A to se mu podařilo. Měl se však zamyslet ještě nad jinými věcmi. Most, do dnešního dne zdvižený, byl zřejmě spuštěn jen proto, aby umožnil Františkovi vejít. Mělo ho znepokojit i to, že se za ním brána ihned zavřela. Na to však František nemyslel. Konečně byl v hradu, kde Rudolf Gorc vězní Stillu. A byl ochoten obětovat i život, aby se k ní dostal.

Široká, vysoká a klenutá chodba, do níž František vběhl, byla ponořena do naprosté tmy a její rozpadlé dlaždice nedovolovaly jistou chůzi.

František se držel při levé straně a opíral se při postupu o zeď, jejíž povrch pokrytý ledkem se mu drolil pod rukou. Neslyšel nic než zvuk vlastních kroků, vracený vzdálenou ozvěnou. Chladný průvan, prosycený starou zatuchlinou, se mu opíral do zad, jako by byl na konci chodby tah.

Tak postupoval v předklonu dál, tápal po zdi a snažil se zjistit, má-li chodba přímý směr.

Asi po dvou stech krocích za rohovým pilířem zjistil, že se chodba stáčí doleva.

Po padesáti krocích se dostala do směru zcela opačného. Vracela se snad chodba k hradní zdi, nebo vedla k patě hradní

věže?

František se snažil zrychlit krok. Každou chvíli ho však zdržel výčnělek podlahy, na který narazil, nebo roh, za nímž se směr chodby náhle měnil. Občas se setkával s otvory ve zdi, vedoucími do bočných chodeb. Ale to vše nemohl v té tmě rozpoznat. Marně se snažil

zorientovat v nitru takového bludiště, ve skutečném výtvaru krtků. Mnohokrát se musil vrátit, když zjistil, že zašel do slepé chodby. Nadto se musil bát, že nějaké špatně zajištěné padací dveře mu pod nohama povolí a on se zřítí na dno podzemního vězení, z něhož by se už nedostal.

Proto při každém našlápnutí na dutě znějící desku zachycoval se rychle zdi.

Přesto však stále postupoval vpřed s úporností, která mu neponechávala čas k úvahám.

Protože zatím ani nestoupal, ani nesestupoval, musil být stále v úrovni vnitřních nádvoří mezi jednotlivými stavbami uvnitř hradeb. Doufal proto, že chodba vyústí do hradní věže k patě schodiště.

Mezi bránou a hradními stavbami musilo být nezbytně přímé spojení. A skutečně v dobách, kdy hrad obývali členové rodu Gorců, nemusili procházet touto nekonečnou cestou. Za bránou proti první chodbě byly ještě druhé dveře vedoucí na zbrojní nádvoří, kde stála hradní věž. Teď však byly zazděny a František nemohl jejich umístění najít.

Celou hodinu už mladý hrabě bloudil nazdařbůh zákruty chodby. Naslouchal, nezaslechne-li nějaký vzdálený hlas. Neodvažoval se vykřiknout jméno Stilly, které by mohla ozvěna donést až do pater věže. Neztrácel však nijak odvalu, rozhodnut jít tak dlouho, pokud ho neopustí síly nebo ho nezastaví nějaká nepřekonatelná překážka.

Aniž si to uvědomoval, byl už František vyčerpán. Od odchodu z Verstu nic nejedl. Trpěl hladem i žízní, krok už neměl tak jistý, nohy se mu podlamovaly.

V teplém vzduchu mu vlhko pronikalo oděvem, dech se mu krátil, srdce prudce bušilo.

Bylo skoro deset hodin, když po vykročení levou nohou nenarazil na zem.

Sklonil se a nahmatal rukou schod a po něm druhý. Bylo tam schodiště.

Možná že schodiště sestupuje až k základům hradu. Ale co když nikam nevede?

František neváhal pustit se dál a cestou počítal schody sestupující šikmo ke směru chodby.

Po sedmasedmdesáti schodech se dostal do druhé vodorovné chodby, která se táhla četnými a temnými zákruty.

Tak kráčel František asi půl hodiny. Zmožen únavou právě se zastavil, když se na dvě stě až tři sta kroků před ním objevil světelný bod.

Odkud to světlo vycházelo? Nebyl to jen prostý přírodní úkaz? Nevzplanul tu v té hloubce jen plyn bludičky? Nebo to byla lampa v ruce některého obyvatele hradu?

„Že by to byla ona?“ šeptal si František.

Vzpomněl si, že podobné světlo se mu objevilo a ukázalo mu cestu k hradu, když bloudil mezi skálami na Orgalské planině. A jestliže mu prve Stilla ukázala oním světlem jedno z oken hradní věže, nesnaží se ho teď provést zákruty této podzemní chodby?

František se jen stěží ovládal. Sklonil se a bez pohnutí světlo pozoroval.

Spíš než světlo byl to jen nejasný svit, který zřejmě vycházel z nějaké krypty na konci chodby.

František se rozhodl zrychlit postup, ač se spíš jen plazil, protože nohy ho už sotva nesly. Když konečně prošel úzkým vchodem, upadl na prahu krypty.

Krypta byla ještě v dobrém stavu. Měla kruhový tvar o průměru a výšce dvanácti stop. Žebroví klenby, nesené hlavicemi osmi silných sloupů, sbíhalo se do svorníku, v jehož středu byla vsazena skleněná baňka vyzařující žlutavé světlo.

Proti dveřím byly mezi dvěma sloupy další dveře. Byly zavřeny a velký klíč se zrezivělou hlavicí naznačoval místo, kde bylo vsazeno vnější kování závor.

František vstal, dovedl se k druhým dveřím a snažil se pohnout těžkými veřejemi.

Marná snaha.

V kryptě stálo několik kusů sešlého nábytku. Postel, či spíš jen pryčna ze starého dubu s různými rozházenými lůžkovinami. Dále podnožka s točenýma nohama a stůl upevněný ke zdi železnými držáky. Na stole bylo různé nářadí, široká konvice s vodou a mísa s kusem studené zvěřiny a s velkým bochníkem chleba, který měl spíš chuť námořnických sucharů. V koutě stékal se šuměním do nádrže pramínek vody, jejíž odtok byl sveden k patě jednoho Sloupu.

Toto předem připravené uspořádání naznačovalo, že krypta očekávala návštěvníka, nebo spíš vězení vězně. A neměl být tím vězněm František, přilákaný tam lstí?

František ve zmatku myšlenek neměl ani stín podezření. Vyčerpán hladem a únavou zhltal jídlo uložené na stole a občerstvil se douškem z konvice. Pak padl na hrubé lůžko, kde mohl několika minutami odpočinku načerpat nové síly. Ale když si chtěl srovnat myšlenky, zdálo se mu, že mu unikají jako voda, kterou by chtěl rukou zadržet.

Neměl by s pokračováním v průzkumu počkat spíš do rána? Nebyla jeho vůle natolik oslabena, že už nebyl pánem svého jednání?

„Ne!“ řekl si. „Nebudu čekat! Půjdu do hradní věže! Musím se tam dostat ještě teď v noci!“

Vtom však umělé světlo vyzařované baňkou ve svorníku klenby zhaslo a krypta se octla v naprosté tmě.

František chtěl vstát. Nepodařilo se mu to. Jeho myšlení se zatemnilo, lépe řečeno náhle, se zastavilo jako ručička hodinek, jejichž pero se zlomilo.

Byl to zvláštní spánek, spíš malátné otupení, naprostá ochablost celé bytosti, která však nebyla důsledkem duševního uklidnění.

Když se František probudil, nedovedl odhadnout, jak dlouho spánek trval.

Došlé hodinky mu už čas neudávaly. Krypta však byla znovu osvětlena oním umělým světlem.

František vstal z lože a udělal několik kroků k prvním dveřím. Byly stále otevřeny. Obrátil se k druhým. Byly zavřeny. Chtěl přemýšlet, ale dařilo se mu to jen stěží. Tělo měl ještě po včerejšku unavené a v těžké hlavě cítil prázdnotu.

Jak dlouho jsem spal? Ptal se sám sebe. Je noc, nebo den?

Uvnitř krypty se nic nezměnilo. Jen světlo znovu svítilo, na stole bylo nové jídlo a v konvici čerstvá voda.

Vstoupil sem někdo v době, kdy František podlehl tupé malátnosti? Věděli zde, že se dostal do hradního podzemí? Nalézal se teď v moci barona Gorce. Nebyl odsouzen ke ztrátě spojení se svými bližními?

To nechtěl připustit. Mohl ostatně utéci, protože měl stále možnost projít chodbou vedoucí k bráně a vyjít z hradu ven. Vyjít? Vzpomněl si, že se brána za ním zavřela. Nu, pak by se snažil dostat k hradbě a nějakým otvorem ve zdivu proklouznout ven. Za hodinu by se z hradu stůj co stůj dostal.

Ale co Stilla? Že by se nepokusil dostat až k ní? Že by odešel, aniž ji vyrval z moci Rudolfa Gorce? Ne! Co by nedokázal teď, dokázal by za pomoci policie, kterou měl Rocko přivést z Kluže do Verstu. Zaútočili by pak na staré hradby a prohledali by celý hrad!

Teď bylo třeba toto rozhodnutí bez ztráty času provést.

František vstal a zamířil do chodby, kterou sem přišel. Náhle zazněl za druhými dveřmi krypty jakýsi šelest. Byl to zvuk kroků, které se pomalu blížily.

František přiložil ucho ke dveřnímu křídlu, zadržel dech a naslouchal.

Kroky zněly pravidelným rytmem, jako by někdo sestupoval po schodech.

Bylo tam zřejmě druhé schodiště, jež spojovalo kryptu s vnitřním nádvořím.

Aby byl připraven na vše, vytáhl František z pouzdra u pasu nůž a pevně ho sevřel v dlani.

Kdyby vstoupil některý z baronových sluhů, vrhl by se na něho, vyrval by mu klíče a zneškodnil ho, aby za ním nemohl. Pak by se vrhl do druhé chodby a snažil se dostat do hradní věže.

Kdyby to byl baron Rudolf Gorc -, však by dobře poznal muže, kterého zahlédl ve chvíli, kdy se Stilla na jevišti divadla San Carlo skácela -, bez slitování by ho zabil.

Kroky se zatím zastavily na plošině, která tvořila vnější práh.

František bez pohnutí čekal, až se dveře otevřou.

Neotevřely se však, ale k sluchu mladého hraběte dolehl nekonečně sladký hlas.

Byl to hlas Stilly. Ano! Trochu slabý sice, ale se všemi modulacemi, s nevýslovným kouzlem a s něžným zabarvením, obdivuhodný nástroj zázračného umění, které zdánlivě zemřelo s umělkyní.

Stilla opakovala smutnou melodii, která zkolébala Františka do spánku ve výčepu versterského hostince:

Nel giardino de mílie fiori, Andiamo, mio more..

Vrhl se na dveře, které však jeho úsilí vzdorovaly.

Zdálo se, že zpěv už slábne, rozplývá se. Kroky se vzdalovaly.

František se v pokleku snažil vytrhnout ze dveří prkna, drásal si ruce o kování a neustále volal Stillu, jejíž hlas už skoro neslyšel.

A tu mu jako blesk prolétla hlavou strašná myšlenka.

„Je šílená!“ vykřikl. „Je šílená, protože mě nepoznala, protože mi neodpověděla. Už pět let je tady zavřena. v moci toho člověka, má ubohá Stilla. Rozum se jí pomát!“

S divoce planoucíma očima, se zmatenými gesty a s rozpálenou hlavou vstal.

„I já cítím, že ztrácím rozum.“ Opakoval si. „Cítím, že zešílím, zešílím jako ona!“

Pobíhal po kryptě jako divoká šelma v kleci.

„Ne!“ opakoval si. „Ne! Nesmím ztratit hlavu! Musím se dostat z hradu.

A dostanu se z něho!“

A vrhl se k prvním dveřím. Ty se však už prve nehlučně zavřely.

František to při poslechu Stillina hlasu nepostřehl.

Po uvěznění v hradě byl teď uvězněn v kryptě.

František zadržel dech a naslouchal

Ten zpěv pronikal Františkovi až do hloubi duše. Vdechoval jej, pil jej jako božský nápoj, zatímco Stilla jako by ho chtěla zvábit opakováním:

Andiamo, mio cuore, andiamo .

Ale dveře se neotvíraly, aby mohl vyjít! Nemohl jít proto ke Stille, vzít ji do náručí a odvést ji z hradu.

XIV.

František byl zdrcen. Jak se toho právem bál, ztrácel pomalu schopnost uvažování, chápání věcí i rozum nezbytný k vyvození důsledků. Jako jediný pocit setrvaly v něm vzpomínky na Stillu a na dojem vyvolaný jejím zpěvem, jehož ozvěnu mu už temná krypta nevracela.

Stal se snad obětí šílení smyslů? Ne, tisíckrát ne! Byla to skutečně Stilla, kterou právě slyšel, a byla to skutečně ona, kterou předtím viděl na hradní baště.

A znovu mu přišla na mysl myšlenka, že je Stilla zbavena rozumu. Ta strašná rána ho zasáhla tak, jako by ji byl právě podruhé ztratil.

„Šílená!“ opakoval si. „Ano! Je šílená., protože nepoznala můj hlas., protože mi nemohla odpovědět, šílená, šílená!“

Bylo to opravdu pravděpodobné. Ach, kdyby ji mohl vyvést z tohoto hradu, odejít s ní na svůj zámek v Craiově a plně se jí věnovat! Svou péčí a láskou by jí dokázal vrátit zdravý rozum!

To vše si František říkal ve strašném deliriu. Uplynulo několik hodin, než se zas mohl ovládnout.

Pokoušel se chladně uvažovat a uspořádat chaos svých myšlenek.

Musím odtud utéct, řekl si. Ale jak? Jakmile se ty dveře zas otevrou. Ano!

Jídlo mi sem někdo přináší, když spím. Počkám, budu předstírat, že spím.

A tu mu přišlo na mysl podezření. Voda v konvici musila obsahovat nějaký uspávací prostředek. Do toho těžkého spánku, do úplného otupení, jehož délku neznal, dostal se po napití té vody. Nuže, nebude ji už pít! Nedotkne se ani jídla připraveného na stole. Některý z hradních sluhů jistě přijde brzy .

Brzy? Co o tom věděl? Stoupá teď slunce k zenitu, nebo klesá k obzoru.

Je den, nebo noc?

František se teď snažil zaslechnout zvuk kroků blížících se k jednomu nebo druhému dveřím. Žádný hluk však k němu nedoléhal.

Tápal podle zdí krypty s rozpálenou hlavou, s vytřeštěnýma očima, s hučením v uších, s dechem sípavým v těžkém vzduchu, který se dveřními škvírami stěží obnovoval.

Náhle v rohu u jednoho ze sloupů vpravo ucítil, že mu na rty přichází svěžejší vzduch.

Byla snad v těch místech nějaká puklina, kterou vniká dovnitř čerstvý vzduch?

Ano . Byla tam úzká chodbička, kterou ve stínu žaláře nepostřehl.

Mladý hrabě v okamžiku vklouzl mezi dvě stěny a zamířil k matnému světlu, které dopadalo shora.

Octl se na malém dvorku, širokém pět šest kroků, jehož zdi se zdvíhaly do výše asi sta stop. Vypadalo to jako dno studny sloužící podzemní kryptě jako dvorek, na který dopadalo trochu světla.

František zjistil, že je ještě den. V horním otvoru studny spatřil světlý pruh dopadající šikmo k roubení. Slunce už vykonalo nejméně polovinu své denní dráhy, protože světelný pruh se počínal zužovat. Musilo být asi pět hodin odpoledne.

Z toho plynulo, že František spal nejméně čtyřicet hodin. A on nepochyboval, že to byl účinek uspávacího nápoje.

Ale protože opustil s Rockem vesnici předevčírem, 11. června, musil teď končit 13. červen.

Ač byl vzduch na dně studny vlhký, František dýchal z plných plic a cítil jistou úlevu. Jestliže však doufal, že touto kamennou šachtou bude moci uniknout, pak byl rychle zklamán. Nebylo vůbec možné

pokoušet se vyšplhat po těchto zdech, které neměly nikde jediný výstupek.

František se zas vrátil do krypty. Protože mohl uniknout jediné jedněmi ze dvou dveří, chtěl si zjistit jejich stav.

První dveře - jimiž vešel - byly velmi pevné a zvenčí se zavíraly na dvě závory v železných čepech. A vyrazit veřeje nebylo vůbec možné.

Druhé dveře - za nimiž zaslechl Stillin hlas - zdály se mnohem méně zachovalé. Prkna byla na několika místech prohnílá. Možná že by nebylo příliš obtížné uvolnit si cestu tady.

Ano, jediné tady, jediné tady, řekl si František, který zas začal nabývat bývalé chladnokrevnosti.

Nesměl však ztrácet čas, protože do krypty mohl někdo vstoupit, kdyby usoudil, že František pod vlivem uspávacího prášku usnul.

Práce šla Františkovi rychleji, než si myslel. Hniloba narušila dřevo kolem kovového osazení, které drželo závora na rámu. Františkovi se podařilo nožem oddělit okrajovou část. Pracoval tiše, naslouchal a přesvědčoval se, zda zvenčí není nic slyšet.

Po třech hodinách byla závora uvolněna a dveře se se skřípěním závěsů otevřely.

František se vrátil na dno studny, aby se nadýchal méně dusivého vzduchu.

V této chvíli už světelný pruh nad ústím studně neviděl. Znamenalo to, že slunce kleslo pod horu Retezatului. Dvorek byl ponořen do hluboké tmy. V oválu roubení zářilo několik hvězd jako v tubusu dlouhého dalekohledu. V občasných poryvech nocí ztlumeného větru proplouvaly malé obláčky. Zvláštní zbarvení oblohy naznačovalo, že i měsíc, ještě v první čtvrti, překročil už obzor východních hor.

Mohlo být skoro devět hodin večer. František se vrátil, aby se trochu najedl a napil z nádrže, když předtím vodu z konvice vylil. Pak zasunul nůž za opasek, prošel dveřmi a zavřel za sebou.

Podarí se mu při bloudění podzemními chodbami setkat se se Stillou? Při té myšlence mu srdce bilo, div se nerozskočilo.

Po několika krocích narazil na schod. Podle předpokladu tam začínalo schodiště. Při stoupaní počítal schody. Bylo jich jen šedesát proti sedmasedmdesáti, kterými sestoupil do krypty. K úrovni země chybělo tedy ještě několik stop. Nemohl udělat nic lepšího než sledovat temnou chodbu. S roztaženýma rukama tápal po stěnách a pokračoval v chůzi. Uplynulo půl hodiny, aniž byl zastaven nějakými dveřmi nebo mříží. Ale četné ohyby chodby mu znemožňovaly určovat směr k hradbě proti Orgalské planině.

Po několikaminutové zastávce, v níž uklidnil dech, stoupal dál do schodů. Už se mu zdálo, že chodba je nekonečná, když tu narazil na překážku.

Byla to cihlová zeď.

Tápal rukama ve všech výškách, ale nezjistil ani nejmenší otvor. V tomto směru žádný východ nebyl.

František se neubránil výkřiku. Všechny jeho naděje se rozbily o tuto překážku.

S pokleslými koleny a s podlomenýma nohama zhroutil se podle zdi na zem

Ale ve stěně u země byla úzká puklina, v níž uvolněné cihly k sobě nedoléhaly a pod prsty se mu viklaly.

„Tudy.! Ano, tudy!“ zvolal František.

Počal cihlu po cihle vytahovat. Náhle se ozval na druhé straně jakýsi hluk.

František se zarazil.

Hluk zněl dál a zároveň proniklo otvorem světlo.

František nahlédl škvírou za zeď a spatřil starou hradní kapli. Ale do jak zpustlého stavu se dostala věkem a zanedbáním! Polorozpadlá klenba, jejíž některá žebra se ještě sbíhala na pokřivených sloupech,

hrozila zřícením. Dva tři gotické oblouky, rozlámaná okna se zbytky pozdně gotických sloupků a tu a tam zaprášené mramorové desky, pod nimiž spočívali někteří předkové rodu Gorců. V pozadí na výstupku zbytky oltáře se stěnou pokrytou řezbami a nad tím část vichřicemi ušetřené střechy kryjící apsidu. A konečně na vrcholu portálu rozviklaná zvonička, z níž visel provaz až na zem. Byl to provaz od zvonu, který občas zazníval k nevýslovné hrůze versterských opozdílů na cestě průsmykem. Do této dávno opuštěné kaple, otevřené všem výstřednostem počasí, vstoupil právě muž s lampou, jejíž světlo mu ozařovalo celý obličej.

František toho muže okamžitě poznal. Byl to Orfanik, jediný baronův společník za jeho pobytu ve velkých italských

městech, onen zvláštní chlapík, který s rozevlátými gesty probíhal ulicemi a hovořil sám se sebou, onen zneuznaný vynálezce ve věčné honbě za nějakým preludem, který dal jistě své vynálezy do služeb barona Gorce.

I když si František uchoval ještě nějakou pochybnost o přítomnosti barona na karpatském hradě, jeho pochyby se teď změnily v jistotu, protože Orfanik stál před ním.

Co dělal v té pobořené kapli a v tak časně ranní hodině?

František si to chtěl ověřit a zjistil to zcela zřetelně.

Orfanik právě zdvihal několik železných válců a připojoval k nim drát odvíjený z cívky v rohu kaple. Práci prováděl tak zaujatě, že by byl ani nezpozoroval mladého hraběte, kdyby se byl František k němu teď přiblížil.

Škoda že hrabě nemohl rozšířeným otvorem prolézt. Byl by vnikl do kaple, vrhl se na Orfanika a přinutil ho, aby s ním šel do hradní věže.

Ale bylo snad štěstí, že to nemohl udělat, protože v případě neúspěchu by byl baronu Gorcovi zaplatil životem za odhalení jeho tajemství.

Několik minut po Orfanikově příchodu vstoupil do kaple další muž.

Byl to baron Rudolf Gorc.

Nezapomenutelná podoba této osoby se nijak nezměnila. Nezdálo se ani, že baron zestárl. Lampa mu odzdola osvětlovala dlouhý bledý obličej, šedivějící, nazad sčesané vlasy a jiskřivý pohled v hlubokých očních důlcích.

Rudolf Gorc vykročil, aby přihlížel k Orfanikově práci.

Oba muži při tom úsečně hovořili.

XV.

„Je spojení s kaplí dokončeno, Orfaniku?“

„Právě to dokončuji.“

„Je v kasematech bašty všechno připraveno?“

„Všechno.“

„Takže jsou bašty a kaple spojeny přímo s hradní věží?“

„To jsou.“

„Budeme mít čas utéct, až stroj zapojí proud?“

„Budeme.“

„Ověřil sis, zda je chodba ústící do Vulcanského průsmyku volná?“

„Je volná.“

Chvíli bylo ticho. Orfanik se zas chopil lampy a svítil si až do hloubi kaple.

„Ach můj starý hrade!“ zvolal baron. „Přijdeš draho všem, kdo by se pokoušeli zdolat tvé hradby!“

Rudolf Gorc pronesl ta slova tónem, který mladého hraběte rozechvěl.

„Slyšel jste, co se povídalo ve Verstu?“ zeptal se Orfanik.

„Před padesáti minutami mi vedení přeneslo rozhovor u Krále Matyáše.“

„Připravují útok na dnešní noc?“

„Ne. Má k tomu dojít až za svítání.“

„Kdy se vrátil Rocko do Verstu?“

„Před dvěma hodinami i s četníky z Kluže. Nu, když se hrad nemůže už bránit, rozdrťí aspoň ve svých troskách Františka Teleka i všechny, kteří mu sem přišli na pomoc.“

Za chvíli baron pokračoval:

„A co to vedení, Orfaniku? Není třeba, aby se lidé někdy dověděli, že mezi hradem a Verstem bylo zřízeno spojení.“

„To se nikdo nedoví, protože vedení zničím.“

Teď je však třeba vysvětlit některé jevy, ke kterým došlo během našeho vyprávění a jejichž původ nutno odhalit.

V oné době - připomeňme, že tento příběh se odehrával v posledních letech 19. století - bylo využití elektřiny, po právu nazvané „duší vesmíru“, dovedeno k nejvyššímu zdokonalení. Slavný Edison a jeho následovníci dokončili svou práci.

Orfanik, nerozlučný společník barona Gorce, byl už řadu let významným vynálezcem v oboru praktického využití elektřiny. Víme však, že jeho obdivuhodné vynálezy nebyly přijaty tak, jak si zasluhovaly. Učený svět viděl v Orfanikovi místo génia jeho oboru jen pomatence. Z toho vyplynula nesmiřitelná zášť, kterou odmítaný a zneuznaný vynálezce choval ke svým bližním

Za těchto okolností se se zbídačeným Orfanikem setkal baron Gorc. Podnítil ho k práci, otevřel mu svou peněženku a nakonec ho k sobě

trvale připoutal, ovšem pod podmínkou, že učenec dá souhlas k využití všech svých vynálezů pouze v baronův prospěch.

Oba muži, každý svým způsobem podivín a maniak, mohli se dokonale shodnout. Od svého setkání se také už nerozešli, ani když baron Gorc sledoval Stillu po všech italských městech.

Zatímco milovník hudby se opájel zpěvem nesrovnatelné umělkyně, zabýval se Orfanik jen doplňováním vynálezů všech elektrotechniků poslední doby, zdokonalováním jejich využití a zajišťováním jejich mimořádných účínů.

Po události, kterou skončila Stillina umělecká cesta, baron Gorc zmizel. Nikdo nevěděl, co se s ním stalo. Opustil totiž Neapol a uchýlil se v Orfanikově doprovodu na karpatský hrad, kde mu uzavření zcela vyhovovalo.

Když se baron Gorc rozhodl skrýt svou existenci ve zdech starého hradu, nechtěl dopustit, aby se lidé v kraji o jeho návratu dověděli a snažili se ho navštívit.

Orfanik i on měli samozřejmě prostředky k dostatečnému zajištění materiální existence ve starém hradu. Ten byl skutečně spojen tajnou chodbou s cestou Vulcanským průsmykem a touto cestou bývalý baronův služebník, kterého tu nikdo neznal, přinášel ve stanovenou dobu vše, co baron a jeho společník potřebovali k životu.

To, co z hradu zbylo - především hradní věž -, nebylo ve skutečnosti tak zpustlé, jak se zdálo; dalo se tam bydlet mnohem pohodlněji, než to potřeby nových obyvatelů vyžadovaly. Orfanik měl vše, co ke svým pokusům potřeboval, a mohl se zabývat zvláštními pracemi, k nimž mu potřebné pomůcky dodávaly fyzika a chemie. A tehdy mu napadlo využít toho k zapuzení všech dotěravců.

Baron Gorc přijal velmi ochotně jeho návrh a Orfanik sestrojil zvláštní přístroj, který měl děsit celý kraj vyvoláváním jevů, jaké bylo možno přisuzovat jen zásahům ďábla.

Především chtěl být baron Gorc neustále informován o všem, co se děje v nejbližší vesnici. Existoval nějaký prostředek k odposlouchávání hovorů, aniž by o tom lidé věděli? To bylo možné, kdyby se podařilo zřídit telefonické spojení hradu s výčepem U krále Matyáše, kde se obvykle každý večer scházeli přední občané vesnice.

Orfanik to zařídil stejně dovedně jako tajně zcela prostým způsobem. Vedl měděný izolovaný drát z prvního patra hradní věže pod vodou Nyadu až k vesnici Verstu. Po skončení této práce přišel Orfanik jako turista přenocovat do krčmy U krále Matyáše, aby dotáhl drát až do výčepu. Bylo pochopitelně snadné vést vedení ponořené do koryta bystřiny a pak po zadní stěně hostince až k oknu, které se nikdy neotvíralo. Nakonec umístil odposlouchávací aparát do krytu hustého porostu a připojil jej k vedení. Přístroj se výtečně hodil k přijímání i k vysílání zvuku, takže baron Gorc mohl slyšet vše, co se v krčmě říkalo, a mohl tam také oznámit vše, co potřeboval.

V prvních letech nebyl hradní klid ničím rušen. Špatná pověst, které se hrad těšil, stačila zahánět všechny obyvatele Verstu. Lidé ostatně věřili, že je hrad od smrti posledního rodinného sluhy opuštěn. Ale jednoho dne, v době, kdy začíná náš příběh, umožnil Frikův dalekohled objevit kouř vycházející z jednoho z hradních komínů. Od té chvíle se už řeči netrhly a my víme, co všechno z toho pošlo.

Tehdy se ukázalo telefonické spojení užitečným, protože baron Gorc a Orfanik byli neustále informováni o všem, co se ve Verstu dělo. Pomocí tohoto vedení se dověděli o rozhodnutí Nika Deky jít na hrad. Vedení také přeneslo výstražný hlas, který se ozval ve výčepu U krále Matyáše, aby lesníka od jeho úmyslu odvrátil.

Když Nik Dek navzdory varování na svém úmyslu trval, rozhodl se baron Gorc udělit mu takovou lekci, aby navždy ztratil chuť se na hrad vracet. Oné noci Orfanikovy přístroje, připravené kdykoli zasáhnout, vyvolaly celou řadu ryze fyzikálních jevů, které musily zavalit celé okolí hrůzou. Rozhoupaný zvon ve zvoníci, zář mohutných plamenů, které s mořskou solí dodávaly všem předmětům přízračný vzhled, silné sirény na stlačený vzduch, vydávající strašný řev, fotografické obrysy příšer promítané silnými reflektory na mraky,

kovové desky v trávě příkopu spojené s elektrickými články upoutaly silnými elektromagnety doktorovy nohy v okovaných botách, a konečně elektrický výboj z baterií v laboratoři srazil lesníka ve chvíli, kdy se zachytil kování zvedacího mostu.

Jak baron Gorc správně očekával, po všech těch nevysvětlitelných divech a po tak smutném konci lesníkovy výpravy dostoupila hrůza celého kraje vrcholu.

Zanic na světě by se byl nikdo neodvážil přiblížit na dvě míle ke karpatskému hradu, plnému nadpřirozených bytostí. Rudolf Gorc se už mohl cítit v bezpečí před každou dotěrnou zvědavostí, když tu přišel do Verstu František Telek. Zatímco se vyptával Jonáše, pana Kolce a ostatních, předávalo vedení v Nyadu ihned zprávu o jeho přítomnosti do hradu. Nenávist barona Gorce k mladému hraběti vzplanula novou silou při vzpomínce na neapolské události. Nejenže František Telek přišel do vesnice, na několik mil od hradu, ale navíc se před všemi vesničany posmíval jejich směšné pověřčivosti, rozbíjel fantastickou pověst chránící karpatský hrad, a dokonce sliboval upozornit klužské úřady, aby sem vyslaly policii a všechny ty legendy rozmetaly.

Tak se baron Gorc rozhodl vlákat Františka Teleka do hradu. Víme už, jakými prostředky se mu to podařilo. Stillin hlas vyslaný do krčmy U krále Matyáše dálkovým vedením přiměl mladého hraběte k odbočení z cesty, aby se dostal k hradu. Zjev zpěvačky na plošině bašty v něm vzbudil nepřekonatelnou touhu dostat se dovnitř hradu. Světlo v okně hradní věže ho přivedlo k brance, která se otevřela, aby mohl vejít. V hloubi krypty, osvětlené elektricky, kde znovu zaslechl ten dojmavý hlas, mezi zdmi kobky, kam mu za jeho letargického spánku přinášeli jídlo, v tom vězení zbudovaném pod hradními základy, kde se za ním dveře zavřely, tam se octl František Telek cele v moci barona Gorce a baron Gorc právem očekával, že se hrabě už nikdy nedostane ven.

To byly důsledky tajemné spolupráce barona Gorce s jeho společníkem Orfanikem Baron Gorc se však ke své největší zlosti dověděl, že Rocko svého velitele do hradu nedoprovázela, že vyhlásil

poplach a upozornil klužské úřady. Do Verstu dorazil oddíl policie a baron Gorc měl teď co činit se soupeřem příliš silným. Jak by se také s Orfanikem dokázal ubránit tak četné skupině? Prostředky užívané proti Nikovi Dekovi a doktoru Patakovi by nestačily, protože policie na ďáblovu nástrahu nevěří. Oba dva se proto rozhodli hrad se vším všudy zničit.

Teď čekali jen na vhodnou chvíli k jednání. Elektrický proud byl připraven zapálit dynamitové nálože zakopané pod hradní věží, pod baštami, pod starou kaplí.

Zařízení určené k zavedení proudu mělo baronovi a jeho společníkovi ponechat čas k útěku podzemní chodbou do Vulcanského průsmyku. Po výbuchu, jehož obětí se měl stát mladý hrabě i lidé, kteří by přelezli hradní zdi, utekli by oba tak daleko, že by jejich stopu už nikdo nikde nenašel.

To, co František právě slyšel, vysvětlilo mu všechny jevy minulosti. Teď věděl, že karpatský hrad má s Verstem telefonické spojení. Věděl také, že hrad má být zničen katastrofou, která ho bude stát život a bude osudná i lidem od policie, přivedeným Rockem z Kluže. Věděl konečně i to, že baron Gorc a Orfanik budou mít čas k útěku, k útěku i s nepřítelkou Stillou.

Ach, proč jen si nemohl František vynutit vstup do kaple a vrhnout se na oba muže! Byl by je napadl, srazil, zneškodnil a zabránil tak tomu strašnému zničení!

Ale co bylo v této chvíli nemožné, mohlo se mu podařit po baronově odchodu.

Kdyby oba muži z kaple odešli, František by se pustil za nimi, sledoval by je až do hradní věže a s boží pomocí by nad nimi vykonal spravedlnost.

Baron Gorc a Orfanik už byli na konci oltářního výstupku. František je nespouštěl z očí. Kudy vyjdou? Dveřmi vedoucími na jedno z nádvoří uvnitř hradeb, nebo nějakou vnitřní chodbou spojující kapli s hradní věží? Zdálo se totiž, že všechny hradní stavby jsou vzájemně

propojeny. Na tom by ostatně nezáleželo, pokud by mladý hrabě nenarazil na překážku, kterou by nemohl zdolat.

V této chvíli si baron Gorc a Orfanik vyměnili několik dalších vět.

„Nic víc se tu nemá udělat?“

„Nic.“

„Tak se rozejděme!“

„Stále chcete, abych vás nechal v hradu samotného?“

„Ano, Orfaniku. Odejděte ihned podzemní chodbou do Vulcanského průsmyku.“

„Ale co vy?“

„Já opustím hrad až v poslední chvíli.“

„Je tedy smluveno, že na vás mám čekat v Bistrici?“

„Ano, v Bistrici.“

„Tak si tu zůstaňte sám, barone, když je to vaše vůle.“

„Ano, chci si ji ještě poslechnout, ještě jednou si ji chci poslechnout v poslední noci na karpatském hradě.“

Za několik minut odešel baron Gorc s Orfanikem z kaple.

Ač baron Stillino jméno nevyslovil, František rázem pochopil, že baron Gorc mluvil právě o ní.

XVI.

Katastrofa byla nevyhnutelná. František ji mohl odvrátit jedině tím, že by zabránil baronu Gorcovi provést strašný úmysl.

Bylo jedenáct hodin večer; Teď už se František prozrazení nebál a pokračoval v práci. Cihly ve zdivu se daly uvolňovat celkem lehce. Ale zeď byla tak silná, že ani za půl hodiny nebyl otvor dost velký, aby mohl František prolézt.

Ale jakmile konečně vstoupil do kaple otevřené všem větrům, vnější vzduch ho rázem posílil. Trhlinami v klenbě kaple a okenními otvory spatřil na nebi lehké, větrem hnané mráčky. Tu a tam se objevovaly hvězdy, blednoucí ve světle dorůstajícího měsíce nad obzorem.

Teď musil František najít v pozadí kaple dveře, kterými vyšel baron s Orfanikem. Zamířil proto napříč lodí kaple k oltářnímu výstupku.

V této temné části, kam měsíční světlo nedopadalo, narazil nohou na trosky hrobů a na kusy uvolněné klenby.

Konečně na konci výstupku za oltářní stěnou našel v temném koutě červotočivé dveře, které pod jeho rukou povolily. Dveře vedly do chodby, jež musila procházet hradním ohrazením. Tudy vstoupil baron Gorc s Orfanikem do kaple a tudy právě odešli.

Jakmile byl František v chodbě, octl se znovu v úplné tmě. Po četných ohybech bez klesání i bez stoupání si byl jist, že se drží v úrovni vnitřního nádvoří.

Za půl hodiny se mu zdálo, že tma už není tak hluboká. Několika postranními štěrbinami v chodbě pronikalo slabé světlo.

František teď mohl postupovat rychleji a nakonec se octl v širokém sklepení pod náspem rohové bašty vlevo od čelní hradby.

Ve stěně sklepení byly úzké střílny, kterými vnikalo měsíční světlo.

Proti střílnám byly otevřené dveře.

Prvním Františkovým počinem bylo postavit se k jedné ze střílen a vdechovat několik vteřin svěží noční vzduch.

Ale ve chvíli, kdy chtěl už odstoupit, zdálo se mu, že po okraji Orgalské planiny, osvětlené až k temnému pásu smrčiny, pohybují se dva tři stíny.

František se tam zahleděl.

Po planině, v malé vzdálenosti od stromů, přecházelo několik mužů. Byli to patrně četníci z Kluže, přivedení Rockem. Rozhodli se pro noční akci s nadějí překvapit obyvatele hradu, nebo zde čekají na první ranní svit?

Jak se musil František ovládat, aby zadržel užuž unikající výkřik, aby nezavolal na Rocka, který by ho byl dobře slyšel a po hlasu poznal! Ale výkřik by dolehl i do hradní věže, a než by policisté zdolali hradební zeď, Rudolf Gorc by měl čas uvést svůj přístroj v činnost a podzemní chodbou uniknout.

František se proto ovládl a od střílny odstoupil. Přešel sklepením, prošel dveřmi a postupoval chodbou dál.

Po pěti stech krocích došel ke schodišti, které procházelo silnou zdí.

Že by to už byla hradní věž stojící na zbrojním nádvoří? Dalo se tomu věřit.

Nemohlo to však být hlavní schodiště vedoucí do různých pater. Skládalo se jen z točitých schodů sestavených do šroubovice uvnitř úzké a temné klece.

František tiše stoupal, naslouchal, ale neslyšel nic. Po dvaceti schodech se zastavil na odpočívadle.

Odtud vedly dveře na pavlán, který obtáčel věž v prvním poschodí.

František se plížil podél pavlánu, dával pozor, aby byl stále kryt zábradlím, a vyhlížel k Orgalské planině.

Na kraji smrčiny se objevilo několik dalších mužů, ale nezdálo se, že by se chtěli k hradu přiblížit.

František byl rozhodnut dostat se k baronu Gorcovi, dříve než mu podzemní chodbou unikne. Obcházel proto celé patro, až se dostal k dalším dveřím, od nichž točité schody stoupaly dál.

Vkročil na první stupeň, opřel se oběma rukama o zeď a počal vystupovat.

Stále stejné ticho.

Místnosti v prvním patře nebyly obydleny.

František spěchal k odpočívadlům, od nichž se vcházelo do horních pater.

Když se dostal ke třetímu z nich, jeho noha už další schod nenašla. Tady končilo schodiště vedoucí do nejvyšších místností věže s plošinou obehnanou zubatou zdí, nad níž kdysi vlála vlajka baronů Gorců.

Stěna vlevo od odpočívadla byla proražena dveřmi. Ty však byly zavřeny.

Klíčovou dírkou s klíčem vpředu pronikal jasný světelný paprsek.

František naslouchal, ale neslyšel z vnitřku místnosti nic.

Přiložil oko ke klíčové dírce, ale zahlédl jen levou, jasně osvětlenou část místnosti. Pravá část byla ve tmě.

František otočil lehce klíčem a strčil do dveří. Otevřely se.

Celé horní patro hradní věže zaujímal rozlehlý sál. Na kruhové zdi spočívala okrasná klenba, jejíž žebra se spojovala ve středu v těžkém svorníku. Stěny pokrývaly husté čalouny a staré figurální nástěnné koberce. Místnost byla velmi vkusně zařízena starým nábytkem, truhlami, policemi, křesly a stoličkami. Na oknech visely těžké záclony, které nepropouštěly vnitřní světlo ven. Na podlaze ležel koberec z vysoké vlny, který dokonale tlumil zvuk kroků.

Uspořádání sálu bylo přinejmenším podivné. František byl při vstupu překvapen především kontrastem vyvolávaným střídáním světla a stínu. Vpravo od dveří se pozadí ztrácelo v naprosté tmě. Naopak

vlevo bylo jakési pódium, jehož průčelí, potažené černou látkou, bylo jasně osvětleno nějakými silnými elektrickými zdroji umístěnými vpředu tak, aby je nebylo vidět.

Na dvanáct stop od pódia, odděleno od něho ve výši prsou jakousi projekční stěnou, stálo starobylé křeslo s vysokým opěradlem. Projekční stěna je udržovala v polostínu. U křesla na stolku s pokrývkou stála pravouhlá skříňka. Byla asi patnáct palců dlouhá a pět až šest palců široká. Drahými kameny vykládané víko bylo zdviženo a odkrývalo kovový válec.

František hned při vstupu do sálu zjistil, že v křesle někdo sedí.

Skutečně tam seděl zcela nehybný muž s hlavou zakloněnou na opěradlo křesla, se zavřenými očima, s pravou paží nataženou ke stolku a s rukou na horní části skříňky.

Byl to Rudolf Gorc.

Chtěl snad baron strávit poslední noc v nejvyšším patře věže spánkem?

Ne! Po tom všem, co František zaslechl z jeho hovoru s Orfanikem, to nemohlo být.

Baron Gorc byl v místnosti sám. Nedalo se ostatně pochybovat, že jeho společník v souhlase s přijatými rozkazy už zmizel podzemní chodbou z hradu.

Ale co Stilla? Což neřekl baron, že si ji chce v karpatském hradě ještě naposled poslechnout, než bude celá stavba výbuchem zničena? Proč by byl také jinak vystupoval do tohoto sálu, kde ho musila každý večer okouzlovat svým zpěvem?

Ale kde tedy Stilla je?

František ji neviděl ani neslyšel.

Ale co na tom, když byl teď baron vydán na milost a nemilost mladému hraběti?

František ho už dokáže přimět k řeči. Nevrhne se teď ve svém vzrušení na muže, kterého nenáviděl stejně, jako on nenáviděl jeho, na muže, který mu vzal Stillu?

Stillu živou, ale šílenou, šílenou baronovou vinou? Nevrhne se na něho, aby ho zabil?

František se postavil za křeslo. Stačil mu krok, aby napadl barona Gorce.

S očima zalitýma krví a s rozpálenou hlavou zdvihal už ruku.

Ale vtom spatřil Stillu!

František nechal nůž padnout na koberec.

Stilla stála na pódiu v plném světle, s rozpuštěnými vlasy, s nataženýma rukama, obdivuhodně krásná v bílém šatě Angeliky z Orlanda tak, jak se ukázala na hradní baště. Její zrak upřený na mladého hraběte pronikal Františkovi až do hloubi duše.

Nebylo možné, aby ho neviděla, ale přesto neudělala jediné gesto, aby ho k sobě zavolala. Neotevřela vůbec ústa, aby promluvila! Běda! Byla šílená!

František se už chtěl vrhnout na pódium, aby ji sevřel do náruče a vynesl ven.

Ale Stilla začala zpívat. Baron Gorc neopustil své křeslo; jen se ke Stille naklonil. Ve vrcholné extázi vdechoval ten milovník hudby její hlas jako vůni, pil jej jako božský nápoj. Tak, jak se kdysi choval při představeních v italských divadlech, tak se teď choval v tomto sále, v naprosté samotě, na vrcholu hradní věže, která čněla nad transylvánský kraj.

Ano, Stilla zpívala! Zpívala pro něho, jenom pro něho! Z jejích nehybných retů jako by byl vycházel jen lehký dech. Jestliže však přišla o rozum, její duše umělkyně v ní zůstala celá.

Také František se opájel kouzlem toho hlasu, který už pět dlouhých let neslyšel. Cele se oddal vroucímu pozorování této ženy, kterou už

nedoufal spatřit, ale která tu byla živá, jakoby zázrakem vzkříšená před jeho očima.

A Stillin zpěv byl právě ten, který musil nejsilněji rozeznít struny vzpomínek ve Františkově duši. Ano. Poznal onen tragický závěr z Orlanda, finále, při němž se srdce zpěvačky zlomilo při poslední větě:

Innamorata, mio cuore tremante, Voglio morire.

František sledoval tón po tónu úžasnou melodií. A říkal si, že dnes nebude přerušena tak, jako tehdy v divadle San Carlo. Ne! Dnes nezemře zpěv ve Stilliných ústech, jako zemřel při jejím představení na rozloučenou.

František ani nedýchal. Celou svou bytostí se upnul k tomu zpěvu. Ještě několik taktů a zpěv dozní v celé své nesrovnatelné čistotě .

Ale hlas počal náhle slábnout. Vypadalo to, že Stilla váhá opakovat ta slova nezměrné bolesti:

Voglio morire.

Skácí se tu Stilla stejně jako tehdy na scéně?

Neupadla, ale zpěv dozněl ve stejném taktu, na stejném tónu jako v divadle San Carlo. Stilla vykřikla. A byl to tentýž výkřik, který slyšel František onoho večera.

Ale Stilla je tu stále, bez pohnutí, s božským pohledem,, s pohledem, kterým vysílá k mladému hraběti všechnu něhu své duše .

František se k ní vrhá. Chce ji vyvést ze sálu ven z hradu.

V té chvíli se však ocitá tváří v tvář baronovi, který právě vstal.

„František Telek!“ volá baron Gorc. „František Telek, kterému se podařilo uniknout!“

František však neodpovídá a vrhá se k pódiu.

„Stillo! Drahá Stillo!“ opakuje. „Tebe tu nalézám, živou.“

„Živou.! Živou Stillo!“ volá baron Gorc.

A zakončuje svá ironická slova výbuchem smíchu, v němž zaznívá všechna jeho zuřivost.

„Živou!“ opakuje Rudolf Gorc. „Nu, ať se tedy František Telek pokusí vzít mi ji!“

František vztáhl ruce ke Stille, jejíž žhavý zrak byl na něho upřen.

V tom okamžiku se Rudolf Gorc sklání, zdvihá nůž vypadlý z Františkovy ruky a kráčí k nehybné Stille.

František se vrhá za ním, aby zachytil ránu určenou šílené nešťastnici.

Je však příliš pozdě.. nůž se jí zabodává přímo do srdce.

Ale vtom se ozve řinkot rozbitého skla a s tisícerými střepinami rozlétlými sálem mizí i Stilla.

František zůstává stát. Nic nechápe. Zbláznil se snad i on?

A tu Rudolf Gorc zvolá:

„Stilla Františku Telekovi znovu unikla! Ale její hlas, její hlas mi zůstává. Její hlas patří mně, jenom mně a nikdy nebude patřit někomu jinému!“

Ve chvíli, kdy se chce František vrhnout na barona Gorce, síly ho opouštějí a on padá v bezvědomí k patě pódia.

Rudolf Gorc si mladého hraběte ani nevšimne. Chápe se skříňky stojící na stole, vychází rychle ze sálu, sestupuje do prvního patra hradní věže, vychází na pavlání, prochází jím a vstupuje do dalších dveří, když se náhle ozve výstřel.

To Rocko od kraje příkopu vystřelil na barona Gorce.

Nezasáhl ho, ale jeho střela rozbila skříňku, kterou držel baron v ruce.

Ozval se strašný výkřik.

„Její hlas! Její hlas!“ opakoval baron Gorc. „Její duše. Je rozbita. Rozbita, rozbita!“

Pak se rozběhl se zježenými vlasy a s nataženými rukama podle terasy a neustále volal:

„Její hlas.! Její hlas.! Rozbili mi její hlas.! Ať je stihne prokletí!“

Poté proběhl dveřmi právě ve chvíli, kdy se Rocko a Nik Dek snažili přelézt hradní zeď, aniž čekali na policejní oddíl. Skoro současně otrásl celým masivem Plesy strašný výbuch. Plamenné sloupy vyšlehly až k oblakům a na vulcanskou silnici se snesla lavina kamení.

Z bašty, z hradeb, z věže a z hradní kaple zůstala na Orgalské planině jen hromada kouřících sutin...

XVII.

Z rozhovoru barona s Orfanikem víme, že výbuch měl zničit hrad až po odchodu barona Gorce. Ale ve chvíli exploze neměl už baron čas utéci podzemní chodbou na silnici v průsmyku. V záchvatu bolesti a šíleného zoufalství si neuvědomoval, co dělá, a způsobil předčasnou katastrofu, jejíž první obětí se musil stát on sám. Po zmatených slovech, která mu unikla právě ve chvíli, kdy mu Rocko zničil skříňku, chtěl se dát patrně pohřbít pod troskami hradu.

Rockovým výstřelem překvapení policisté měli rozhodně štěstí, že byli ještě daleko, když horským masivem otrásla strašná exploze. Tak jen některé z nich zasáhly úlomky padající až k okraji Orgalské planiny. U paty hradeb byli jen Rocko a Nik Dek. Byl v tom opravdu zázrak, že nebyli tím deštěm kamení rozdrceni.

Exploze vykonala své. Rocko, Nik Dek a policisté mohli snadno přelézt hradby z příkopu napůl zavaleného zříceným zdivem.

Padesát kroků od hradby našli uprostřed trosek u paty hradní věže nehybné tělo.

Byl to Rudolf Gorc. Někteří staří usedlíci - mezi nimi i pan Kolc - ho bez váhání poznali.

Rocko a Nik Dek však mysleli jen na mladého hraběte. Protože se František od lhůty smluvené s Rockem neobjevil, znamenalo to, že nemohl z hradu uniknout.

Rocko se už ani neodvažoval doufat, že se jeho velitel nestal jednou z obětí katastrofy. Hořce ho oplakával a Nik Dek ani nevěděl, jak ho utěšit.

Ale po půlhodinovém hledání našli mladého hraběte v prvním patře hradní věže pod zpříčeným zdivem, které ho zachránilo před rozdrcením.

„Pane, můj ubohý pane!“

„Pane hrabě!“

To byla první Rockova a Dekova slova, když se nad Františkem sklonili.

Musili ho pokládat za mrtvého, ale hrabě byl jen v bezvědomí.

Otevřel oči, ale podle jeho těkavého pohledu se zdálo, že Rocka ani nepoznává, ani neslyší.

Nik Dek mladého hraběte nadzdvihl a promluvil na něho; nedostal však žádnou odpověď.

Z Františkových úst vyšla jen poslední slova Stillina zpěvu:

Innamorata.. Voglio moríre .

František Telek zešílel.

XVIII

Protože mladý hrabě přišel o zdravý rozum, nebyl by mohl patrně nikdo vysvětlit poslední události na karpatském hradě, nebýt odhalení, k němuž došlo za zvláštních okolností.

Orfanik podle úmluvy čekal čtyři dny na barona Gorce ve vesnici Bistrici.

Když Rudolf Gorc nepřicházel, domyslí si Orfanik, že se baron stal obětí exploze.

Puzen zvědavostí i neklidem opustil vesnici, vydal se po versterské silnici a potloukal se v okolí hradu. To se mu však nevyplatilo. Policisté ho zatkli na upozornění Rocka, který Orfanika už dlouho znal.

Jakmile se Orfanik octl v župním městě, kde byl předveden před úředníky, nijak se nezpěchoval odpovídat na otázky související s vyšetřováním oné katastrofy.

Nutno dokonce říci, že smutný konec Rudolfa Gorce zřejmě příliš nedoal podivínského a sobeckého učence, kterému ležely na srdci jen jeho vynálezy.

Na naléhavé Rockovy dotazy především potvrdil, že Stilla je mrtvá, dokonale mrtvá - což je výraz, kterého použil -, a že byla pohřbena, dokonale pohřbena, před pěti lety na hřbitově Campo Santo Nuovo v Neapoli.

Toto prohlášení však nebylo nejmenším překvapením v celé té podivné historii.

Jestliže byla Stilla opravdu mrtvá, jak mohl František slyšet její hlas ve výčepu krčmy, vidět ji pak na plošině bašty a opájet se jejím zpěvem, když byl uvězněn v kryptě? A konečně jak ji mohl spatřit živou v sále hradní věže?

Orfanik podal vysvětlení všech jevů, které se zdály nevysvětlitelné.

Připomeňme si zoufalství, kterému podlehl baron Gorc po zprávě, že se Stilla rozhodla opustit divadlo, aby se stala hraběnkou Telekovou. Obdivuhodný talent umělkyně, v němž nalézal jako milovník umění plné uspokojení, měl mu teď chybět.

Tehdy se mu Orfanik nabídl, že svými přístroji zaznamená hlavní árie jejího repertoáru, které se umělkyně chystala zpívat při představení na rozloučenou.

Tyto přístroje byly v oné době už velmi zdokonaleny a Orfanik si je sestavil tak skvěle, že lidský hlas vůbec nezkreslovaly ani v jeho čistotě, ani v jeho půvabu.

Baron Gorc Orfanikovu nabídku přijal. Orfanik umístil své aparáty postupně a tajně během posledních měsíců divadelní sezóny v pozadí zamřížované lóže.

Tam zaznamenával na desky písně, romance a koncertní árie, mezi nimi i Arconatiho melodie z Orlanda, přerušené Stillinou smrtí.

S tím vším se pak baron Gorc uzavřel na karpatském hradě, kde mohl každý večer naslouchat zpěvu zaznamenanému na této podivuhodné aparatuře. A nejenže Stillu slyšel tak, jako by seděl ve své lóži - což se zdálo naprosto nepochopitelné -, ale on ji i viděl tak, jako by stála živá před jeho očima.

Byl to však jen prostý optický trik.

Víme, že baron Gorc získal skvělý Stillin portrét. Malíř ji zobrazil celou v kostýmu Angeliky z Orlanda a s rozpuštěnými vlasy. Tento obraz, umístěný v ostrém osvětlení před zrcadlem, přenášel se pomocí jiných zrcadel natočených pod různými, Orfanikem vypočtenými úhly tak věrně, jako by se tu objevila Stilla živá, v plné nádheře své krásy. Díky této aparatuře, přenesené v noci na plošinu bašty, mohl baron Gorc ukázat Stillu Františku Telekovi, když ho chtěl přilákat do hradu. Stejně díky této aparatuře spatřil František Stillu v sále hradní věže, zatímco se její fanatický obdivovatel opájel jejím hlasem a jejím zpěvem.

To je velmi stručné vysvětlení, které podal mnohem obsírněji Orfanik během vyšetřování. A nutno říci, že se s nesrovnatelnou pýchou přiznal k autorství všech těch geniálních vynálezů, které dovedl k nejvyššímu stupni dokonalosti.

Orfanik sice vysvětlil hmotnou podstatu těchto jevů, či spíš triků, abychom použili správného výrazu, ale nevysvětlil, proč baron Gorc neměl už před explozí čas utéci podzemní chodbou do Vulcanského průsmyku. Když se však dověděl, že výstřel zničil předmět, který si Rudolf Gorc odnášel, rázem vše pochopil.

Tento předmět byl zvukový aparát se záznamem posledního Stillina zpěvu, který si chtěl baron ještě před zničením hradu naposled poslechnout v sále hradní věže.

Ale zničením přístroje byl zničen i baronův život. V šíleném zoufalství se chtěl Rudolf Gorc pohřbít pod troskami hradu. Baron Rudolf Gorc byl pochován na verstském hřbitově s poctami příslušnými starému rodu, který jeho osobou vymřel.

Mladého hraběte Františka Teleka dal Rocko odvézt na zámek v Craiově, kde se plně věnoval péči o svého velitele. Orfanik mu ochotně přenechal své přístroje se záznamem dalších Stilliných zpěvů. Když František slyšel hlas velké umělkyně, naslouchal nesmírně pozorně a nabýval zas zvolna bývalé jasnosti ducha. Zdálo se, že ožívá vzpomínkami na nezapomenutelnou minulost.

A skutečně za několik měsíců po oné katastrofě se mladý hrabě zcela uzdravil a mohl podat zprávu o podrobnostech poslední noci na karpatském hradě.

Uvedme ještě, že za týden po katastrofě oslavili hezká Miriota a Nik Dek svatbu.

Když snoubencům požehnal pop ve Vulcanu, vrátili se do Verstu, kde jim pan Kolc přenechal nejhezčí místnost svého domu.

Ale i když všechny ty jevy byly vysvětleny docela přirozeným způsobem, neznamenalo to ještě, že mladá žena přestala věřit ve fantastická hradní zjevení. Nik Dek ji marně přesvědčoval - as nim i

Jonáš, kterému šlo o obnovení návštěv U krále Matyáše. Nepřesvědčili ji o nic víc než pana Kolce, pastýře Frika, učitele Hermoda a ostatní verstské obyvatele. Bude to trvat možná celá léta, než se ti dobří lidé vzdají své pověřivosti.

Jedině doktor Patak, který pokračoval ve svém obvyklém chvastounství, neustával opakovat všem, kdo byli ochotni ho poslouchat:

„Nu, neříkal jsem to? Duchové v hradě! Cožpak nějací duchové existují?“

Nikdo ho však neposlouchal, a když jeho posměšky překročily všechny meze, prosili ho, aby mlčel.

Učitel Hermod ostatně nepřestával zakládat svou výuku na studiu transylvánských legend. A tak mladá generace ve vesnici Verstu bude ještě dlouho věřit, že troskami karpatského hradu bloudí duchové z onoho světa.